

Załącznik do
Uchwały Nr XXVIII/188/09
Rady Gminy Obrzycko
z dnia 29 października 2009 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO

NA LATA 2009 - 2015

Pretendent
korporacja badawcza

Wrocław, lipiec 2009

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	6
WYNIKAJĄCE Z CZŁONKOSTWA POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ.....	6
WYNIKAJĄCE Z POLITYKI SPOŁECZNEJ REALIZOWANEJ NA SZCZEBLU KRAJOWYM.....	10
WYNIKAJĄCE Z POLITYKI SPOŁECZNEJ REALIZOWANEJ NA SZCZEBLU REGIONALNYM.....	27
CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GIMNY OBRZYCKO – UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE	30
INFORMACJE OGÓLNE.....	30
DEMOGRAFIA.....	33
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	39
SZKOŁY I PRZEDSZKOLA.....	39
OŚRODKI SPORTU I KULTURY.....	41
PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	43
ORGANIZACJE I INSTYTUCJE ZAJMUJĄCE SIĘ POMOCĄ SPOŁECZNĄ DZIAŁAJĄCE NA TERENIE MIASTA OBRZYCKO I GMINY OBRZYCKO.....	43
<i>Ośrodek Pomocy Społecznej</i>	43
<i>Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	45
KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH.....	48
<i>Przedsiębiorstwa w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko</i>	49
<i>Charakterystyka bezrobotnych na terenie Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko</i>	51
WYKLUCZENIE SPOŁECZNE.....	59
KWESTIA OSÓB UBOGICH.....	61
KWESTIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I CHORYCH.....	63
KWESTIA OSÓB STARSZYCH.....	66
BEZRADNOŚĆ W PROWADZENIU GOSPODARSTWA DOMOWEGO.....	67
ORAZ PROBLEMY OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZE RODZIN.....	67
KWESTIA UZALEŻNIEŃ – ALKOHOLIZM.....	72
KWESTIA UZALEŻNIEŃ – NARKOMANIA.....	76
KWESTIA OSÓB BEZDOMNYCH.....	80
FORMY POMOCY ŚWIADCZONEJ PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W OBRZYCKU	82
INFORMACJE OGÓLNE.....	82
ŚWIADCZENIA REALIZOWANE W RAMACH ZADAŃ ZLECONYCH GMINIE.....	83
ŚWIADCZENIA REALIZOWANE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH GMINY.....	84
MISJA I ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	85
CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	87
SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI ORAZ FINANSOWANIA STRATEGII	102
MONITOROWANIE I EWALUACJA.....	102
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII.....	105
UWAGI KOŃCOWE	107

Wstęp

Intensywne przemiany społeczno - gospodarcze, jakie nastąpiły w minionej dekadzie, spowodowały pojawienie się w Polsce nowych problemów społecznych, a także zintensyfikowanie już występujących. Najpowszechniejsze wśród nich to bezrobocie oraz ubóstwo, które to zjawiska w poszczególnych regionach Polski mają zróżnicowane nasilenie. Wpływają one na kondycję ekonomiczną gminy, która z kolei stanowi bardzo istotny kontekst występowania innych problemów społecznych m. in. przestępczości pospolitej, złego stanu zdrowia społeczeństwa, przemocy w rodzinie, nadużywania substancji psychoaktywnych, problemów egzystencji osób starszych i niepełnosprawnych. Rozwiązywanie istniejących problemów społecznych wymaga opracowania zintegrowanego systemu działań, który pozwalał by na jak najbardziej efektywne wykorzystanie posiadanych zasób gminy, w celu minimalizacji skutków negatywnych zjawisk społecznych.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW POMOCY SPOŁECZNEJ zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Proces budowania strategii powinien być zintegrowany z całą społeczną i socjalną polityką gminy i aby przyniósł sukces, można sformułować kilka warunków podnoszących prawdopodobieństwo sukcesu. Są to:

- właściwe zdefiniowanie struktury problemu,
- dobra znajomość dostępnych zasobów ludzkich i instytucjonalnych,
- dobra orientacja na temat wcześniejszych i aktualnie realizowanych działań i programów,
- skuteczny lobbing,
- rzeczywista obecność reprezentantów wielu lokalnych instytucji już na etapie planowania lokalnej strategii,
- sformułowanie jasnych, realistycznych celów i oczekiwanych rezultatów działań,

- ustalenie precyzyjnego harmonogramu realizacji zaplanowanych działań z jednoznacznym określeniem osób i instytucji odpowiedzialnych za ich realizację,
- regularne spotkania między realizatorami, organizowane przez wybranego w dowolny sposób koordynatora,
- zadbanie o społeczną widoczność i akceptację przyjętej przez lokalny Samorząd strategii.

Proces budowania każdej dobrej strategii, można oceniać z punktu widzenia jej właściwości etycznych, sprawnościowych bądź estetycznych. W przypadku budowania strategii lokalnej, do najważniejszych kryteriów sprawnościowych, czyli praktycznych walorów działania należeć będą:

- *Celowość*, o której można mówić wówczas, gdy w następstwie podjętych działań, zaplanowane wcześniej cele strategiczne zostaną osiągnięte;
- *Racjonalność*, która w tym przypadku odnosi się do wiedzy o przebiegu i następstwie zdarzeń i wykorzystania tej wiedzy w procesie przygotowywania strategii;
- *Ekonomiczność*, wyraża się relacji pomiędzy nakładami umożliwiającymi podjęcie działań, a jego efektami.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną (zarówno na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki), a także konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie **Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko** została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Ośrodka Pomocy Społecznej w Obrzycku uzyskane w toku bieżącej jego działalności, Powiatowego Urzędu Pracy, a także instytucji i organizacji współpracujących z Ośrodkiem. W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze pomocy społecznej w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko.

W szczegółowej diagnozie problemów społecznych, która przedstawiona została w pierwszej części strategii spróbowano wykazać, jaką część społeczności Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko dotyczą poszczególne z nich, jakie tendencje wykazuje każdy z problemów, a także jakie prognozy należy przyjąć dla prawidłowego społecznego funkcjonowania naszych mieszkańców.

Celem strategii jest:

- Określenie kierunków działań zmierzających do łagodzenia skutków dominujących problemów społecznych. Naczelną zasadą przy określaniu kierunków działań powinno być przede wszystkim ustalenie czy działania łagodzące mają mieć wyłącznie charakter pomocy finansowej czy też profilaktyki oraz motywowanie mieszkańców do zmian w swoim życiu np. poprzez edukację, aktywne poszukiwanie pracy itp.

- Sformułowanie zadań programowych i ich realizacja. Szczególnie ważnym w tym zakresie staje się określenie programu pomocy społecznej przeznaczonego dla różnych grup problemowych.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wśród źródeł uwarunkowań zewnętrznych realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko na lata 2009 – 2015 należy wyróżnić przede wszystkim przynależność Polski do Unii Europejskiej, politykę społeczną państwa oraz cele i kierunki działania na szczeblu regionalnym.

Po podpisaniu przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej Traktatu Akcesyjnego do Unii Europejskiej wszelkie prawa w zakresie polityki społecznej obowiązujące w UE przed przystąpieniem do niej naszego kraju stały się jednocześnie obowiązujące dla Polski. Główne znaczenie odgrywa tu Strategia Lizbońska oraz Europejski Model Społeczny Unii Europejskiej i Rady Europy, jak również Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

Natomiast do dokumentów strategicznych obowiązujących w kraju odnośnie polityki społecznej należy przede wszystkim Ustawa o Pomocy Społecznej z 2004 roku, a także Narodowa Strategia Spójności oraz Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Koordynatorem prowadzenia działań polityki społecznej na szczeblu regionalnym jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej

1. Traktat Akcesyjny

Państwa Członkowskie obowiązują konieczność przystąpienia do decyzji i umów przyjętych przez przedstawicieli rządów Państw Członkowskich zebranych w ramach Rady Wspólnoty. Nowe Państwa Członkowskie są zobowiązane do przystąpienia do wszystkich innych umów zawartych przez obecne Państwa Członkowskie i dotyczących funkcjonowania Unii lub związanych z jej działaniami.

Stwierdzenie to oznacza w praktyce, że ratyfikując Traktat Akcesyjny Polska zobowiązała się do przestrzegania wszystkich norm prawnych i strategii przyjętych w UE, w tym właśnie między innymi polityki społecznej wyrażonej.

2. Strategia Lizbońska

Celem Strategii Lizbońskiej jest zachowanie równowagi między dynamicznie rozwijającą się **gospodarką a poziomem spójności społecznej, czyli zapewnianiem dobrobytu członkom** oraz minimalizowania różnic między nimi. Strategia Lizbońska opiera się na trzech filarach: konkurencyjności, zatrudnieniu i spójności społecznej.

Konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji społecznej – Cele Nicejskie – obejmuje cztery podstawowe działania:

I. Zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich – w

tym celu należy:

1. Promować dostęp do zatrudnienia stabilnego i dobrej jakości dla wszystkich kobiet i mężczyzn zdolnych do pracy, w szczególności:
  - tworzyć ścieżki możliwości pracy dla grup najbardziej narażonych poprzez mobilizowanie polityk szkolenia,
  - rozwijać polityki promujące łączenie pracy zawodowej i życia rodzinnego, włącznie z opieką nad dziećmi i innymi osobami zależnymi
  - wykorzystywać możliwości jakie niesie w tym względzie gospodarka społeczna (firmy społeczne, praca społeczna, wolontariat, itp.)
2. Zapobiegać wykluczeniu ze świata pracy przez poprawę poziomu zatrudnienia grup zagrożonych społecznym wykluczeniem poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego
3. Organizować systemy zabezpieczenia społecznego w taki sposób, aby w szczególności:
  - zagwarantowane zostały niezbędne zasoby pozwalające na godne życie

- przezwyciężane były przeszkody w zatrudnieniu oraz tworzone warunki, aby praca przynosiła dochód, była dostępna dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- 4. Wprowadzić polityki, które mają na celu dostępność przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich, jak również podstawowych usług, koniecznych by żyć normalnie mając na uwadze lokalne warunki (np. elektryczność, woda, ogrzewanie)
- 5. Wprowadzić polityki, które mają na celu umożliwienie dostępności opieki zdrowotnej dla wszystkich odpowiednio do ich sytuacji, włączając w to osoby zależne od opieki innych
- 6. Rozwijać, z korzyścią dla osób zagrożonych wykluczeniem, usługi i towarzyszące im środki, które pozwolą im na skuteczny dostęp do edukacji, wymiaru sprawiedliwości i innych publicznych czy prywatnych usług, takich jak: kultura, sport i wypoczynek

II. Zapobieganie ryzyku wykluczenia – służyć temu powinno:

1. Rozwijanie potencjału społeczeństwa opartego na wiedzy i nowych technologiach informacyjnych i komunikacyjnych, dbając o to, by nikt nie został wykluczony, w szczególności osoby niepełnosprawne
2. Wprowadzanie polityki, które mają zapobiegać kryzysowym sytuacjom życiowym, takim jak zadłużenie, wykluczenie ze szkoły, stanie się bezdomnym
3. Uruchomienie działań mających na celu zachowanie solidarności w ramach rodziny we wszelkich jej formach

III. Pomoc najbardziej narażonym (wspieranie najsłabszych) – temu celowi sprzyjać będzie:

1. Promowanie społecznej integracji kobiet i mężczyzn zagrożonych trwałym ubóstwem, np. z powodu niepełnosprawności lub należenie do grup o szczególnych problemach integracyjnych
2. Podejmowanie działań w celu eliminacji wykluczenia dzieci i tworzenie im możliwości społecznej integracji
3. Podejmowanie wszechstronnych działań z korzyścią dla obszarów dotkniętych wykluczeniem .

IV. Mobilizacja wszystkich aktorów/organizacji ze sfery polityki, gospodarki i społecznej – powinna polegać na:

1. Promowaniu zgodnie z krajową praktyką uczestnictwa i wyrażania swoich doświadczeń ludziom dotkniętym wykluczeniem, szczególnie, gdy chodzi o ich sytuację oraz działania i środki, które ich dotyczą
2. Włączaniu polityki zwalczania wykluczenia w całościową politykę poprzez:
  - mobilizowanie władz publicznych na wszystkich szczeblach zgodnie z ich kompetencjami
  - rozwiązanie struktur i procedur koordynacyjnych
  - przystosowanie administracyjnych i społecznych służb do potrzeb osób podlegających wykluczeniu i zapewnienie, że personel pierwszej linii jest wrażliwy na te potrzeby
3. Promowanie dialogu i partnerstwa między wszystkimi zainteresowanymi instytucjami, publicznymi i prywatnymi, np. poprzez:
  - angażowanie partnerów społecznych, organizacji pozarządowych dostraczających usługi społeczne do walki z różnymi formami wykluczenia społecznego
  - zachęcanie do społecznej odpowiedzialności i aktywnego zaangażowania wszystkich obywateli w walce przeciw społecznemu wykluczeniu
  - wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu.

3. Karta Praw Podstawowych

W obliczu zmian w społeczeństwie, postępu społecznego oraz rozwoju naukowego i technologicznego, niezbędne jest wzmocnienie ochrony praw podstawowych poprzez wyszczególnienie tych praw w Karcie i przez to uczynienie ich bardziej widocznymi.

Karta Praw Podstawowych zabezpiecza obszar interesów związanych ze skuteczną realizacją polityki społecznej i integracji państw członkowskich UE uznając m.in. następujące prawa, wolności i zasady: godność ludzką, prawo do życia, prawo do integralności osoby, zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, zakaz niewolnictwa i pracy przymusowej, prawo do wolności i bezpieczeństwa, poszanowanie życia prywatnego i

rodzinnego, prawo do zawarcia małżeństwa i prawo do założenia rodziny, prawo do nauki, wolność wyboru zawodu i prawo do podejmowania pracy, równość wobec prawa, niedyskryminacja, równość mężczyzn i kobiet, prawa dziecka, prawa osób w podeszłym wieku, integracja osób niepełnosprawnych, zabezpieczenie społeczne i pomoc społeczna.

Wynikające z polityki społecznej realizowanej na szczeblu krajowym

1. *Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, NR 78 poz. 483)*

Art. 32.1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny.

Art. 33.1. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

2. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.

Art. 35.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury.

2. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.

Art. 67.1. Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa.

2. Obywatel pozostający bez pracy nie z własnej woli i nie mający innych środków utrzymania ma prawo do zabezpieczenia społecznego, którego zakres i formy określa ustawa.

Art. 69. Osobom niepełnosprawnym władze publiczne udzielają, zgodnie z ustawą, pomocy w zabezpieczaniu egzystencji, przysposobieniu do pracy oraz komunikacji społecznej.

Art. 71.1. Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych.

2. Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa.

Art. 72.1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. 2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.

Art. 75. 1. Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałają bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.

2. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z 19 sierpnia 1994 roku (Dz. U. 1994, Nr 111, poz. 535)

Art. 1. 1) Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.

2) W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorzady zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne.

Art. 2. Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1) Promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,

2) Zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,

3) Kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji,

Art. 8. 1) Jednostki organizacyjne i inne podmioty działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej, zwane dalej „organami do spraw pomocy społecznej”, w porozumieniu z zakładami psychiatrycznej opieki zdrowotnej organizują na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu choroby psychicznej lub upośledzenia umysłowego mają poważne trudności w życiu codziennym, zwłaszcza w kształtowaniu swoich stosunków z otoczeniem, w zakresie edukacji, zatrudnienia oraz spraw bytowych.

2) Oparcie społeczne polega w szczególności na:

- podtrzymywaniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego, aktywnego życia.
- organizowaniu w środowisku społecznym pomocy ze strony rodziny, innych osób, grup, organizacji społecznych i instytucji,
- udzielaniu pomocy finansowej, rzeczowej oraz innych świadczeń na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

3. Ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku (Dz. U. 2004, Nr 64 poz. 593)

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

W Art. 2 jest mowa o tym, że pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Zgodnie z art. 3 cytowanej ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

4. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 24 kwietnia 2003 roku (Dz. U. 2003, nr 96, poz. 873)

Wybrane artykuły ustawy:

Art. 3. 1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

2. Organizacjami pozarządowymi są, niebędące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i niedziałające w celu osiągnięcia zysku,

osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4 (...).

Art. 4. 1. Sfera zadań publicznych, o której mowa w ustawie, obejmuje (*między innymi – przyp. aut.*) zadania w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób,
- działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy,
- upowszechniania i ochrony praw kobiet oraz działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym,
- promocji i organizacji wolontariatu.

Art. 5. 1. Organy administracji publicznej prowadzą działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, prowadzącymi, odpowiednio do terytorialnego zakresu działania organów administracji publicznej, działalność pożytku publicznego w zakresie odpowiadającym zadaniom tych organów.

2. Współpraca, o której mowa w ust. 1, odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

3. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała roczny program współpracy

z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3.

4. Zlecenie realizacji zadań publicznych, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 - jako zadań zleconych

w rozumieniu art. 106 ust. 2 pkt 1 lit. d, art. 131 ust. 1 oraz art. 176 ustawy o finansach publicznych - może mieć formy:

1) powierzenia wykonywania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji, lub

2) wspierania takich zadań, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

5. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 roku (Dz. U. 2005, nr 180, poz. 1493)

Wybrane artykuły ustawy:

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Art. 3. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego i socjalnego,
- 2) interwencji kryzysowej i wsparcia,
- 3) ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną,
- 4) zapewnienia na żądanie osoby dotkniętej przemocą, bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Art. 4. Wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się przewidziane w niniejszej ustawie środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Art. 6.

1. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, z późn. zm.²⁾) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231, z późn. zm.³⁾), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- 1) tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 3) opracowywanie i realizacja programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 4) prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

6. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 1997, nr 123, poz. 776)

Wybrane artykuły ustawy:

Rozdział 3: Rehabilitacja osób niepełnosprawnych.

Art. 7.1. Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych

i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Art. 9.1. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

2. Rehabilitacja społeczna realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej,
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

7. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982 roku (Dz. U. 2002, nr 147, poz. 1231)

Wybrane artykuły ustawy w odniesieniu do zadań gminy:

Art. 4¹. 1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- 4) (uchylony).
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- 7) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy. Program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w programie. W celu realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika.

3. Wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) powołują gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności inicjujące działania w zakresie określonym w ust. 1 oraz podejmujące czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby

uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

4. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

5. Zasady wynagradzania członków gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych.

Art. 21. 1. Leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu prowadzą stacjonarne i niestacjonarne zakłady leczenia odwykowego oraz inne zakłady opieki zdrowotnej.

2. Poddanie się leczeniu odwykowemu jest dobrowolne. Wyjątki od tej zasady określa ustawa.

3. Od osób uzależnionych od alkoholu nie pobiera się opłat za świadczenia w zakresie leczenia odwykowego udzielane w zakładach opieki zdrowotnej.

Art. 22. 1. Zarząd województwa organizuje na obszarze województwa całodobowe zakłady leczenia odwykowego oraz wojewódzki ośrodek terapii uzależnienia i współuzależnienia.

1a. Starosta organizuje na obszarze powiatu inne niż wymienione w ust. 1 zakłady leczenia odwykowego.

Art. 23. 1. Członkowie rodziny osoby uzależnionej od alkoholu, dotknięci następstwami nadużywania alkoholu przez osobę uzależnioną, uzyskują w publicznych zakładach opieki zdrowotnej świadczenia zdrowotne w zakresie terapii i rehabilitacji współuzależnienia oraz profilaktyki. Za świadczenia te od wymienionych osób nie pobiera się opłat.

2. Dzieci osób uzależnionych od alkoholu, dotknięte następstwami nadużywania alkoholu przez rodziców, uzyskują bezpłatnie pomoc psychologiczną i socjoterapeutyczną w publicznych zakładach opieki zdrowotnej i publicznych poradniach specjalistycznych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych.

3. Pomoc niesiona dzieciom przez osoby lub instytucje może być udzielona wbrew woli rodziców lub opiekunów będących w stanie nietrzeźwym.

Art. 24. Osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają

spokój lub porządek publiczny, kieruje się na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.

Art. 25. Na badanie, o którym mowa w art. 24, kieruje gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych właściwa według miejsca zamieszkania lub pobytu osoby, której postępowanie dotyczy, na jej wniosek lub z własnej inicjatywy.

8. Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z 29 lipca 2005 roku (Dz. U. 2005, nr 179, poz. 1485)

Wybrane artykuły ustawy:

Art. 2. 1. Przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- 1) działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą,
- 2) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych,
- 3) ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych,
- 4) nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii,
- 5) zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii,
- 6) nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.

Art. 19. 1. Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i zapobiegawcza obejmuje:

- 1) promocję zdrowia psychicznego,
- 2) promocję zdrowego stylu życia,
- 3) informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach,
- 4) edukację psychologiczną i społeczną,
- 5) edukację prawną,

6) działania interwencyjne.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje w szczególności:

- 1) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów wychowawczych jednostek organizacyjnych systemu oświaty,
- 2) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów przygotowania zawodowego osób zajmujących się wychowaniem oraz profilaktyką w szkołach i innych placówkach systemu oświaty oraz w szkołach wyższych,
- 3) wprowadzanie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkolenia żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, kandydatów na żołnierzy zawodowych oraz żołnierzy zawodowych,
- 4) prowadzenie działalności zapobiegawczej, w szczególności w środowiskach zagrożonych uzależnieniem,
- 5) wspieranie działań ogólnokrajowych i lokalnych organizacji, o których mowa w art. 5 ust. 3, oraz innych inicjatyw społecznych,
- 6) uwzględnianie problematyki zapobiegania narkomanii w działalności publicznej radiofonii i telewizji oraz innych środków masowego przekazu,
- 7) prowadzenie badań naukowych nad problematyką narkomanii

Art. 10. 1. Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy, obejmujących:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;

5) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej "Gminnym Programem", uwzględniając zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1-3 oraz kierunki działań wynikające z Krajowego Programu. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

3. Gminny Program uchwała rada gminy.

4. Gminny Program jest realizowany przez jednostkę wskazaną w tym programie.

5. W celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1 pkt 5, wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika.

Art. 11. 1. Organ wykonawczy samorządu województwa i gminy sporządza raport z wykonania w danym roku Wojewódzkiego Programu i Gminnego Programu i efektów ich realizacji, który przedkłada odpowiednio sejmikowi województwa lub radzie gminy, w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, którego dotyczy raport.

2. Organ wykonawczy samorządu województwa i gminy sporządza, na podstawie opracowanej przez Biuro ankiety, informację z realizacji działań podejmowanych w danym roku, wynikających z Wojewódzkiego i Gminnego Programu, i przesyła ją do Biura, w terminie do dnia 15 kwietnia roku następującego po roku, którego dotyczy informacja.

9. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013

Celami Strategii Polityki Społecznej Rządu w latach 2007 – 2013 jest zbudowanie całościowego, zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin, a także wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.

Priorytet 1 - Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.

1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i w środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.

1.2. Tworzenie i wzmocnienie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowywania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.

1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

1.4. System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.

1.5. Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.

1.6. Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dietności.

1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.

1.8. Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Priorytet 2 - Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.

2.1. Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.

2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.

2.3. Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzenia aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2.4. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.

2.5. Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.

2.6. Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywizacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.

Priorytet 3 - Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.

3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług społecznych.

3.4. Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności.

3.5. Reforma systemu rentowego.

3.6. Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej.

3.7. Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.

Priorytet 4 - Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.

4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.

4.2. Wprowadzenie specjalizacji stacjonarnej opieki, celem budowy systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.

4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.

4.4. Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość.

4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.

Priorytet 5 - Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.

5.1 Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej.

5.2 Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej.

5.3 Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu.

Priorytet 6 - Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

- 6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.
- 6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.
- 6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
- 6.4. Wsparcie postaw obywatelskich.
- 6.5. Wzmocnienie partycypacji społecznej.

Priorytet 7 - Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

- 7.1. Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych.
- 7.2. Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich.
- 7.3. Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami.
- 7.4. Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.

10. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 (Narodowa Strategia Spójności)

Celem strategicznym NSS jest *tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki polskiej opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej*. Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, którymi są:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

11. Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Celem prac nad Narodową Strategią Integracji Społecznej jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej UE stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Konkretnie aktywności mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy oraz konkretyzacja Strategii Lizbońskiej w obszarze integracji.

Priorytety:

- Wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- Poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- Upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- Rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- Radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- Ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- Ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- Zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- Zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy,
- Upowszechnienie kształcenia ustawicznego,

- Wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- Powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- Kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- Wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- Dostęp do pracowników socjalnych,
- Rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- Zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- Realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne,
- Dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa obywatelskiego.

12. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.

Przez podniesienie poziomu życia rozumiane jest między innymi: wzrost dochodów w sektorze gospodarstw domowych, ułatwienie dostępu do edukacji i szkolenia (podwyższenie poziomu wykształcenia społeczeństwa i podnoszenia kwalifikacji obywateli), wzrost zatrudnienia i wydajności pracy (obniżenie bezrobocia, zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej) oraz poprawa zdrowotności mieszkańców Polski.

Przez podniesienie jakości życia rozumiana jest poprawa stanu i wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród obywateli, możliwość korzystania z infrastruktury technicznej i społecznej, życie w czystym, zdrowym i sprzyjającym środowisku przyrodniczym, uczestnictwo w życiu demokratycznym, w kulturze i turystyce, przynależność do wspólnoty lokalnej oraz aktywność w ramach społeczeństwa obywatelskiego.

Podniesienie poziomu i jakości życia ma umożliwić polityka państwa, a priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.
5. Rozwój obszarów wiejskich.
6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

13. Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL)

Program Operacyjny Kapitał Ludzki stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie przed państwami członkowskimi stawia odnowiona Strategia Lizbońska. Wyzwania te obejmują: uczynienie z Europy bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy.

Program będzie koncentrował wsparcie na następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także zagadnienia związane z budową sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażaniem zasady dobrego rządzenia.

Priorytety realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki to:

Priorytet I: Zatrudnienie i integracja społeczna;

Priorytet II: Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących;

Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty;

Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka;

Priorytet V: Dobre rządzenie.

Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich;

Priorytet VII: Promocja integracji społecznej;

Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki;

Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach;

Priorytet X: Pomoc techniczna.

Wynikające z polityki społecznej realizowanej na szczeblu regionalnym

1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020:

Cel generalny strategii:

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

Cele strategiczne:

Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia:

Cel operacyjny 3.1. Ograniczanie barier w dostępie do edukacji

Cel operacyjny 3.2. Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia

Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia

Cel operacyjny 3.4. Poprawa organizacji rynku pracy

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego

Cel operacyjny 4.1. Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców

Cel operacyjny 4.2. Poprawa warunków mieszkaniowych

Cel operacyjny 4.3. Rozwój usług socjalnych

Cel operacyjny 4.4. Wzrost bezpieczeństwa

Cel operacyjny 4.5 Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych

Cel operacyjny 4.6. Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego

Cel operacyjny 4.7. Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu

2. Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013

Priorytet V: Infrastruktura dla kapitału ludzkiego

Cel główny:

- Rozwój kapitału ludzkiego oraz wzmocnienie spójności społecznej regionu na rzecz wzrostu zatrudnienia;

Cele szczegółowe:

- Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy
- Poprawa standardów opieki medycznej
- Zmniejszenie poziomu zachorowalności na choroby społeczne
- Wyrównywanie dysproporcji wewnątrzregionalnych w dostępie do infrastruktury społecznej
- Wzmocnienie infrastruktury sektora pozarządowego

3. Strategia Rozwoju Oświaty w Województwie Wielkopolskim (Poznań 2002):

W wyżej wymienionej Strategii przyjęto następujące cele strategiczne:

1. podniesienie wskaźników skolaryzacji i poziomu jakości edukacji,
2. wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży na wszystkich poziomach kształcenia niezależnie od jej pochodzenia i miejsca zamieszkania,
3. zapewnienie drożności systemu kształcenia w perspektywie edukacji ustawicznej,
4. dostosowanie systemu oświatowego w całym województwie i w środowiskach lokalnych do wyzwań społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy,
5. rozwijanie aktywnej współpracy różnych podmiotów lokalnego życia gospodarczego, społecznego i politycznego na rzecz edukacji,
6. zwiększenie efektywności zarządzania oświatą na poziomie wojewódzkim i lokalnym środowisk (powiatów, gmin).

4. *e-Wielkopolska. Strategia budowy i rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Województwie Wielkopolskim:*

Główne cele strategiczne Strategii *e-Wielkopolska*:

1. Niedopuszczenie do wystąpienia zjawiska społecznego wykluczenia
2. Zapewnienie zatrudnienia dobrze wykształconej młodzieży przez transformację wielkopolskiej gospodarki do gospodarki elektronicznej opartej na wiedzy

5. *Regionalna Strategia Innowacji*

Regionalna Strategia Innowacji wyznacza priorytety polityki innowacyjnej w Wielkopolsce na następne kilka lat. Nawiązuje do celów sformułowanych w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz jest przykładem włączenia się Wielkopolski do wspólnoty ponad 120 innowacyjnych regionów Europy.

Jej wdrożenie ma służyć ekonomicznemu rozwojowi regionu oraz umiejętnemu wykorzystaniu posiadanego potencjału.

Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski formułuje następujące cele:

- Integracja środowisk społeczno-gospodarczych na rzecz innowacji
- Zwiększenie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacji
- Wykorzystanie potencjału badawczego Wielkopolski dla wzrostu konkurencyjności gospodarki
- Budowa nowoczesnej infrastruktury innowacyjnej

6. Wojewódzka Strategia Pomocy Społecznej

Strategia formułuje następujące cele:

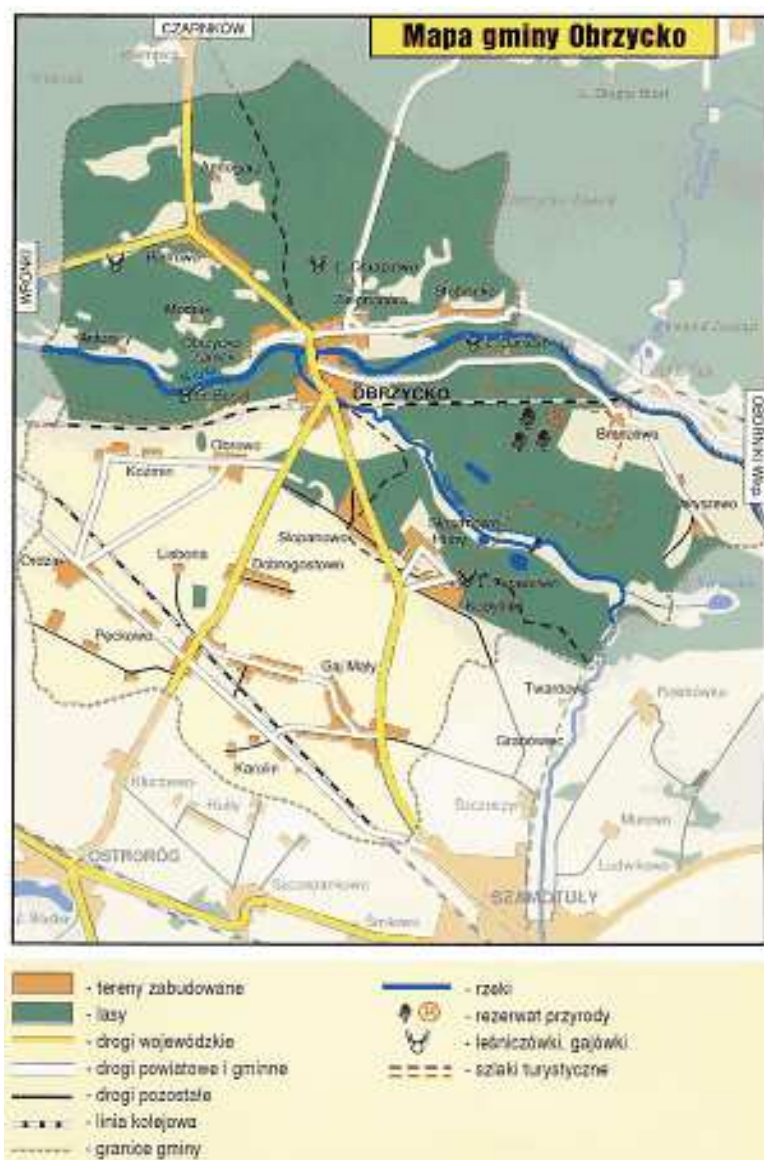
- rozwój gminnych i powiatowych, specjalistycznych placówek pomocy społecznej świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnej,
- ilościowy rozwój placówek pomocy społecznej,
- jakościowy rozwój usług w placówkach już istniejących,
- zwiększenie aktywności społeczności lokalnej,
- zmniejszenie negatywnych skutków problemów społecznych.

CHARAKTERYSTYKA MIASTA I GIMNY OBRZYCKO – UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

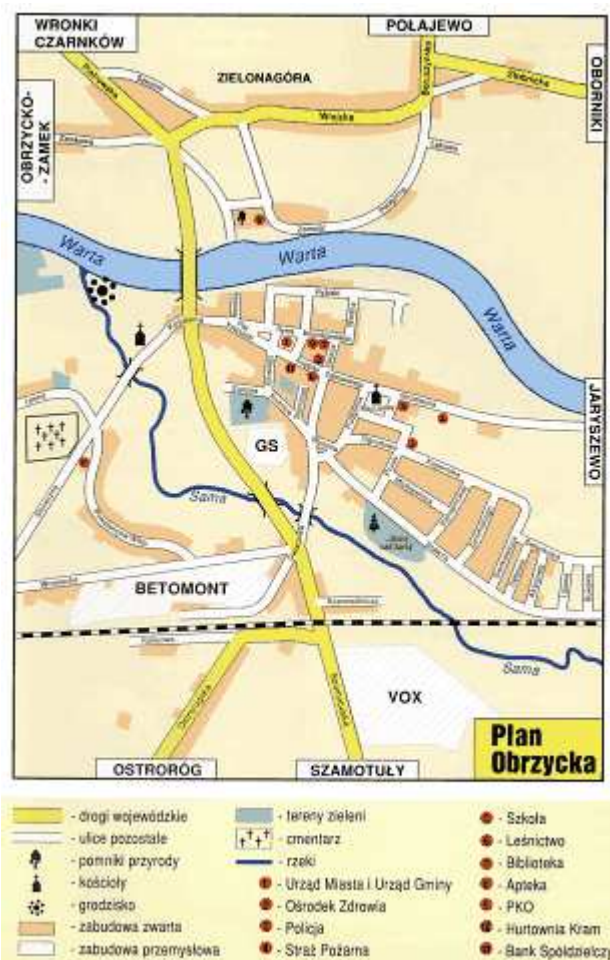
Informacje ogólne

Obrzycko jest położone przy ujściu rzeki Samy do Warty, w odległości ok. 45 km na pñ.-zach. od Poznania i 12 km na pñ. od Szamotuł. Pod względem administracyjnym (od 1990 roku) dzieli się ono na gminę Obrzycko oraz Miasto Obrzycko, będące siedzibą gminy, ale jednocześnie odrębną gminą. Położone jest w województwie wielkopolskim, w powiecie szamotulskim.

Miasto Obrzycko zajmuje powierzchnię 3,7 km², natomiast Gmina Obrzycko, w skład której wchodzi 22 miejscowości, osady i leśnictwa położone w 11 sołectwach, rozciąga się na obszarze 110,7 km².

Obrazek 1. Mapa gminy Obrzycko (źródło: <http://www.obrzycko.pl>)

Obrazek 2. Plan miasta Obrzycko (źródło: <http://www.obrzycko.pl>)

W skład gminy Obrzycko wchodzi następujące sołectwa oraz miejscowości i kolonie:

- Dobrogostowo
- Gaj Mały:
  - Karolin
- Jaryszewo
  - Brączewo, Daniele
- Koźmin
- Obrowo
  - Bugaj, Lisbona
- Ordzin
- Pęckowo
- Piotrowo:
  - Annogóra, Antoniny, Modrak, Nowina
- Słopanowo:
  - Słopanowo Huby, Karczenka, Kobylniki, Żurawiniec
- Stobnicko
- Zielonagóra:
  - Obrzycko Zamek, Obrzycko Zamość, Borownik, Chraplewo

Miasto Obrzycko i Gmina Obrzycko dysponują długoletnią historią oraz ciekawymi zabytkami, jednak atrakcyjne są również tereny otaczające Obrzycko. 46% ogólnej powierzchni gminy stanowią tereny leśne, które decydują o posiadaniu przez gminę bardzo dobrych warunków do rozwoju turystyki i rekreacji. Na ich części, najciekawszej pod względem przyrodniczym, ustanowiono rezerwat przyrodniczy „Świetlista Dąbrowa” o powierzchni 79,86 ha. Lasy Puszczy Noteckiej, jednego z największych kompleksów leśnych w Polsce, są niezmiernie ważnym kapitałem gminy. Ponadto, przez teren gminy przebiegają szlaki piesze: zielony (z Szamotuł przez Obrzycko do Czarnkowa) oraz czerwony (ze Słapanowa przez Obrzycko do Wronek i Sierakowa). Te znakowane szlaki są częścią Europejskiego Dalekobieżnego Szlaku Pieszego (E-11), prowadzącego znad Morza Północnego do przejścia granicznego w Ogrodnikach. Sprzyjające warunki naturalne sprzyjają powstawaniu we wsiach na obrzeżach Puszczy Noteckiej coraz większej ilości gospodarstw agroturystycznych.

Demografia

Na efektywne prowadzenie polityki społecznej wpływają także uwarunkowania wynikające z sytuacji społeczno – gospodarczej, jak również aktualne trendy życia społecznego (bezrobocie, problemy społeczne i demograficzne, dostęp do edukacji i infrastruktury społecznej). Formułując cele strategii rozwiązywania problemów społecznych, niezwykle istotne jest odpowiednie zdiagnozowanie sytuacji demograficznej gminy – kapitał ludzki, jakim dysponuje Gmina jest podstawowym dobrem, które należy we właściwy sposób wykorzystać.

Na przestrzeni lat 2000 – 2008 w przypadku Gminy Obrzycko i Miasta Obrzycko można zaobserwować dwa przeciwne trendy. W przypadku miasta liczba ludności spada: w roku 2000 Miasto Obrzycko liczyło 2.243 osoby, natomiast w roku 2008 – liczba ta spadła do 2.198 osób. Natomiast zwiększa się liczba mieszkańców gminy – liczba ta wzrosła z 4.194 osób do 4.329.

Tabela 1. Stan ludności w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko w latach 2000 – 2008.

		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
STAN LUDNOŚCI											
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci											
Gmina	ogółem	osoba	4 194	4 204	4 195	4 229	4 239	4 259	4 260	4 261	4 329
	mężczyźni	osoba	2 096	2 097	2 094	2 114	2 119	2 138	2 133	2 135	2 156
	kobiety	osoba	2 098	2 107	2 101	2 115	2 120	2 121	2 127	2 126	2 173
Miasto	ogółem	osoba	2 243	2 242	2 212	2 188	2 187	2 193	2 213	2 209	2 198
	mężczyźni	osoba	1 106	1 103	1 089	1 072	1 068	1 076	1 095	1 097	1 098
	kobiety	osoba	1 137	1 139	1 123	1 116	1 119	1 117	1 118	1 112	1 100

Liczba urodzeń żywych w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko w latach 2000 – 2008 była bardzo zróżnicowana. Najwięcej nowych urodzeń w Gminie przypadało na rok 2000 (67 urodzeń), a w Mieście na rok 2004 (31 urodzeń). O ile w przypadku Gminy Obrzycko na przestrzeni ostatnich kilku lat (2004 – 2008) można obserwować stały wzrost liczby urodzeń (z 29 do 59), to w przypadku Miasta Obrzycko w tych samych latach odnotowano spadek liczby urodzeń (z 31 do 20):

Tabela 2. Ruch naturalny w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – urodzenia żywe w latach 2000 – 2008.

Ruch naturalny wg płci											
Urodzenia żywe											
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	ogółem	osoba	67	38	61	62	29	36	47	55	59
	mężczyźni	osoba	36	17	30	39	13	20	25	27	20
	kobiety	osoba	31	21	31	23	16	16	22	28	39
Miasto	ogółem	osoba	22	22	2	10	31	30	28	27	20
	mężczyźni	osoba	10	10	2	6	15	18	17	17	12
	kobiety	osoba	12	12	0	4	16	12	11	10	8

Oдноśnie zgonów trudno zaobserwować jednoznaczną tendencję – liczba zgonów w poszczególnych latach była bardzo zróżnicowana. Można jedynie zauważyć, iż w latach 2006 – 2008 w Gminie Obrzycko zmniejszała się liczba zgonów (z 50 do 27), a w przypadku Miasta Obrzycko liczba ta zwiększała się (z 14 do 21 zgonów):

Tabela 3. Ruch naturalny w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – zgony w latach 2000 – 2008.

		Ruch naturalny wg płci									
		Zgony ogółem									
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	ogółem	osoba	42	40	48	34	44	43	50	34	27
	mężczyźni	osoba	21	24	25	20	24	20	30	17	14
	kobiety	osoba	21	16	23	14	20	23	20	17	13
Miasto	ogółem	osoba	20	24	19	19	16	14	14	23	21
	mężczyźni	osoba	11	13	7	14	9	5	8	13	12
	kobiety	osoba	9	11	12	5	7	9	6	10	9

W kontekście powyższych informacji, nie dziwi fakt, iż Gmina Obrzycko w ostatnim roku (2008) odnotowała wysoki dodatni przyrost naturalny, natomiast Miasto Orzycko – niewielki, ale jednak ujemny.

Tabela 4. Ruch naturalny w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – przyrost naturalny w latach 2000 – 2008.

		Ruch naturalny wg płci									
		Przyrost naturalny									
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	ogółem	osoba	25	-2	13	28	-15	-7	-3	21	32
	mężczyźni	osoba	15	-7	5	19	-11	0	-5	10	6
	kobiety	osoba	10	5	8	9	-4	-7	2	11	26
Miasto	ogółem	osoba	2	-2	-17	-9	15	16	14	4	-1
	mężczyźni	osoba	-1	-3	-5	-8	6	13	9	4	0
	kobiety	osoba	3	1	-12	-1	9	3	5	0	-1

Liczba małżeństw zawieranych zarówno w Gminie Obrzycko, jak i Mieście Obrzycko charakteryzuje się znaczną fluktuacją na przestrzeni lat 2000 – 2005. Natomiast od roku 2006 do 2008 można obserwować stały wzrost liczby nowo zawartych małżeństw: w Gminie Obrzycko liczba ta wzrosła z 20 (2006) do 37 (2008), z kolei w analogicznym okresie czasu w Mieście Obrzycko – z 14 do 22:

Tabela 5. Liczba zawieranych małżeństw w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – lata 2000 – 2008.

		Małżeństwa									
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	ogółem	Para	30	18	29	39	17	26	20	32	37
Miasto	ogółem	Para	10	8	14	9	14	8	14	21	22

Istotnym kapitałem gminy jest kapitał ekonomiczny jej ludności. Podział ludności ze względu na ekonomiczne grupy wieku (przedprodukcyjne, produkcyjne, poprodukcyjne) wskazuje, iż w przypadku gminy i miasta mają miejsce zjawiska zachodzące również w kraju, czyli starzenie się społeczeństwa. Ponadto zmniejsza się stale odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym. W Gminie Obrzycko w roku 2000 odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym stanowił 26,5% ogółu ludności, a w roku 2008 było to już 22,4%. W Mieście Obrzycko odnotowano spadek tej liczby z 23,3% do 19,2%. Natomiast wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym bardziej widoczny jest w przypadku miasta – wynosił on 11,8% w roku 2000 i już 14,1% w roku 2008. W przypadku gminy wzrost ten jest niewielki: z 13% do 13,2% w analogicznym okresie czasu:

Tabela 6. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – lata 2002 – 2008.

		Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem								
		J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Gmina	w wieku przedprodukcyjnym	%	26,5	25,8	24,4	23,3	22,6	22,3	22,4	
	w wieku produkcyjnym	%	60,5	61,4	62,6	63,8	64,8	64,9	64,4	
	w wieku poprodukcyjnym	%	13,0	12,9	12,9	12,8	12,6	12,8	13,2	
Miasto	w wieku przedprodukcyjnym	%	23,3	22,5	21,6	21,6	20,8	20,4	19,2	
	w wieku produkcyjnym	%	64,8	65,2	65,9	65,8	65,8	66,0	66,6	
	w wieku poprodukcyjnym	%	11,8	12,4	12,5	12,5	13,4	13,6	14,1	

Co zrozumiałe, Miasto Obrzycko charakteryzuje się znacznie wyższą gęstością zaludnienia niż Gmina Obrzycko. Współczynnik feminizacji jest na podobnym poziomie w przypadku obu jednostek terytorialnych – ok. 100, 101 kobiet przypada na 100 mężczyzn. Poniższa tabela

jest również potwierdzeniem wcześniej analizowanych danych dotyczących większej liczby urodzeń w Gminie Obrzycko niż Mieście oraz związanego z tym dodatniego przyrostu naturalnego. Natomiast odnośnie liczby zawieranych małżeństw okazuje się, iż o ile liczbowo więcej małżeństw zawieranych jest w Gminie, to w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wyższy wskaźnik notuje się w przypadku Miasta:

Tabela 7. Wskaźniki modułu gminnego w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – lata 2002 – 2008.

Wskaźniki modułu gminnego		J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	ludność na 1 km ²	osoba	38	39	38	38	39	39	39
	kobiety na 100 mężczyzn	osoba	100	100	100	100	100	101	101
	małżeństwa na 1000 ludności	para	6,9	9,3	4,0	6,1	4,7	7,5	8,6
	urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	14,5	14,7	6,9	8,5	11,1	12,9	13,8
	zgony na 1000 ludności	osoba	11,4	8,1	10,4	10,1	11,8	8,0	6,3
	przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	3,1	6,6	-3,5	-1,6	-0,7	4,9	7,5
Miasto	ludność na 1 km ²	osoba	588	579	580	584	581	585	590
	kobiety na 100 mężczyzn	osoba	102	103	103	102	101	100	100
	małżeństwa na 1000 ludności	para	6,2	4,1	6,4	3,6	6,4	9,5	10,0
	urodzenia żywe na 1000 ludności	osoba	0,9	4,5	14,2	13,6	12,8	12,3	9,1
	zgony na 1000 ludności	osoba	8,5	8,6	7,3	6,4	6,4	10,4	9,5
	przyrost naturalny na 1000 ludności	osoba	-7,6	-4,1	6,9	7,3	6,4	1,8	-0,5

W Gminie Obrzycko w roku 2008 odnotowano 94 nowe zameldowania, natomiast wymeldowań było 58. Dla miasta liczby te wynosiły: 30 (zameldowania) i 10 (wymeldowania):

Tabela 8. Migracje na pobyt stały wg typu i kierunków w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – lata 2000 – 2008.

		Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku									
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gmina	zameldowania ogółem	osoba	43	62	34	65	65	58	67	55	94
	zameldowania z miast	osoba	26	44	22	39	41	37	41	34	65
	zameldowania ze wsi	osoba	17	18	12	26	23	17	25	21	29
	zameldowania z zagranicy	osoba	0	0	0	0	1	4	1	0	0
	wymeldowania ogółem	osoba	55	50	56	59	40	31	63	75	58
	wymeldowania do miast	osoba	36	35	31	35	24	13	37	29	48
	wymeldowania na wieś	osoba	19	15	25	24	16	18	26	46	10
Miasto	zameldowania ogółem	osoba	30	37	18	21	12	10	36	31	30
	zameldowania z miast	osoba	10	12	8	8	6	7	17	15	17
	zameldowania ze wsi	osoba	20	25	10	13	6	3	19	16	13
	zameldowania z zagranicy	osoba	16	36	31	36	28	20	30	39	40
	wymeldowania ogółem	osoba	13	16	8	9	10	12	10	16	10
	wymeldowania do miast	osoba	3	20	23	27	18	8	20	23	29
	wymeldowania na wieś	osoba	0	0	0	0	0	0	0	0	1

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Szkoły i przedszkola

W Obrzycku prowadzone jest 1 przedszkole: mieści się ono na terenie Miasta. W latach 2000 – 2002 było w nim 2 oddziały, później (2003 – 2006) zmniejszyło się ono do 1 oddziału, a w latach następnych (2007 i 2008) utworzono już 3 oddziały przedszkolne. Miało to zapewne związek ze zmieniającą się liczbą dzieci uczęszczających do przedszkola: w roku 2000 było to 46 dzieci, w 2003 – zaledwie 19, a w 2008 – już 78 dzieci:

Tabela 9. Przedszkola w Mieście Obrzycko – w latach 2000 – 2008.

PRZEDSZKOLA										
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Przedszkola										
przedszkola bez specjalnych										
Ogółem										
Miasto	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oddziały										
Miasto	oddział	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	1,00	1,00	3,00	3,00
Dzieci										
Miasto	osoba	46	45	42	19	24	25	25	70	73

Obecnie oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych istnieją wyłącznie w Gminie Obrzycko. Na terenie Miasta jeden taki oddział funkcjonował do roku 2006:

Tabela 10. Przedszkola w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych – w latach 2000 – 2008.

PRZEDSZKOLA										
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych										
Miasto	ob.	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Gmina	ob.	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych										
Miasto	osoba	44	41	45	65	43	49	52	0	0
Gmina	osoba	57	55	62	62	68	62	73	75	78

W Mieście Obrzycko działa jedna szkoła podstawowa, natomiast na terenie Gminy zlokalizowane są obecnie dwie. Szkoła podstawowa w Mieście w porównaniu ze szkołami z obszaru Gminy odznacza się większą liczbą pomieszczeń szkolnych oraz oddziałów. Również w Mieście do szkoły podstawowej uczęszcza więcej uczniów niż do szkół podstawowych w Gminie. Jednak wyraźnie widać, iż liczba uczniów w tych szkołach

zmniejsza się. Liczba dzieci uczących się w szkole podstawowej w Mieście Obrzycko wynosiła 346 osób w 2000 roku i 271 osób w roku 2008. Natomiast dla Gminy liczby dzieci uczęszczających do szkoły podstawowej wynosiły 252 osób w 2000 roku i 182 osób w 2008 roku:

Tabela 11. Szkolnictwo podstawowe w Mieście Obrzycko – w latach 2000 – 2008.

SZKOLNICTWO PODSTAWOWE										
Szkoły podstawowe										
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych										
Ogółem										
Miasto	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gmina	ob.	3	3	2	2	2	2	2	2	2
pomieszczenia szkolne										
Miasto	pom.	21	21	20	20	20	24	24	24	24
Gmina	pom.	18	18	13	13	13	14	14	14	16
oddziały w szkołach										
Miasto	oddział	15,00	15,00	15,00	13,00	14,00	13,00	13,00	13,00	13,00
Gmina	oddział	15,00	14,00	11,00	11,00	11,00	10,00	11,00	11,00	11,00
Uczniowie										
Miasto	osoba	346	332	330	306	308	289	292	283	271
Gmina	osoba	252	235	210	223	234	218	194	188	182

Na obszarze miasta Obrzycko i gminy Obrzycko znajduje się po jednej szkole gimnazjalnej. Gimnazjum w Mieście liczy zarówno więcej oddziałów, jak i co logiczne, uczniów. Liczba uczniów w gimnazjach zmieniała się na przestrzeni lat 2000 – 2008. Apogeum osiągnęła ona w latach 2001 – 2003, a następnie obserwuje się jej spadek. W roku 2008 liczba uczniów w gimnazjach w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko osiągnęła poziom podobny do tego z roku 2000:

Tabela 12. Szkolnictwo gimnazjalne w Mieście Obrzycko – w latach 2000 – 2008.

SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE										
Gimnazja										
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych										
Ogółem										
Miasto	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gmina	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
oddziały w szkołach										
Miasto	oddział	7	10	9	9	8	9	7	7	7
Gmina	oddział	4	7	7	7	6	6	6	5	4
Uczniowie										
Miasto	osoba	154	222	201	207	192	187	170	167	159
Gmina	osoba	97	161	177	160	141	129	138	120	93

Ośrodki sportu i kultury

Jednym z miejsc w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, będących ośrodkami kultury, jest biblioteka. Mieści się ona w Mieście Obrzycko i zatrudnionych jest w niej 2 pracowników. Choć na przestrzeni lat 2000 – 2008 księgozbiór biblioteki uległ zwiększeniu, to liczba czytelników i wypożyczeń zmalała niemal dwukrotnie. Zlikwidowano również punkty biblioteczne na wsiach:

Tabela 13. Placówki biblioteczne w Gminie Obrzycko w latach 2000 – 2008.

BIBLIOTEKI										
Placówki biblioteczne										
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
biblioteki i filie	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
pracownicy bibliotek	osoba	2	2	2	2	2	2	2	2	2
księgozbiór	wol.	27 488	27 668	27 374	27 486	27 685	28 479	29 183	29 828	29 751
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 200	1 271	1 181	956	731	667	620	624	628
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	25 967	25 727	24 449	19 516	18 078	15 378	12 458	12 469	13 405
punkty biblioteczne na wsi	ob.	3	3	3	0	0	0	0	0	0

W związku z likwidacją punktów bibliotecznych na wsi od roku 2003 zwiększyła się liczba ludności przypadającej w Mieście Obrzycko na 1 placówkę biblioteczną. Zwiększa się księgozbiór biblioteki w przeliczeniu na 1000 ludności, ale jednocześnie znacznemu zmniejszeniu uległa liczba czytelników bibliotek (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców). Jednakże, mimo tego, liczba wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika kształtuje się na dość

podobnym poziomie: najwyższy był w 2004 roku – 24,7, a najniższy w 2007 – 20. W roku 2008 1 czytelnik wypożyczył średnio 21,3 książek:

Tabela 14. Biblioteki – wskaźniki z lat 2000 – 2008.

BIBLIOTEKI								
Biblioteki – wskaźniki								
	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ludność na 1 placówkę biblioteczną	osoba	547	2 153	2 159	2 172	2 173	2 189	2 208
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	wol.	12 516,7	12 766,4	12 823,1	13 111,9	13 429,8	13 626,3	13 474,2
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	osoba	529	440	340	307	286	288	288
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	wol.	20,7	20,4	24,7	23,1	20,1	20,0	21,3

PROBLEMY SPOŁECZNE W PERSPEKTYWIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Organizacje i instytucje zajmujące się pomocą społeczną działające na terenie Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko

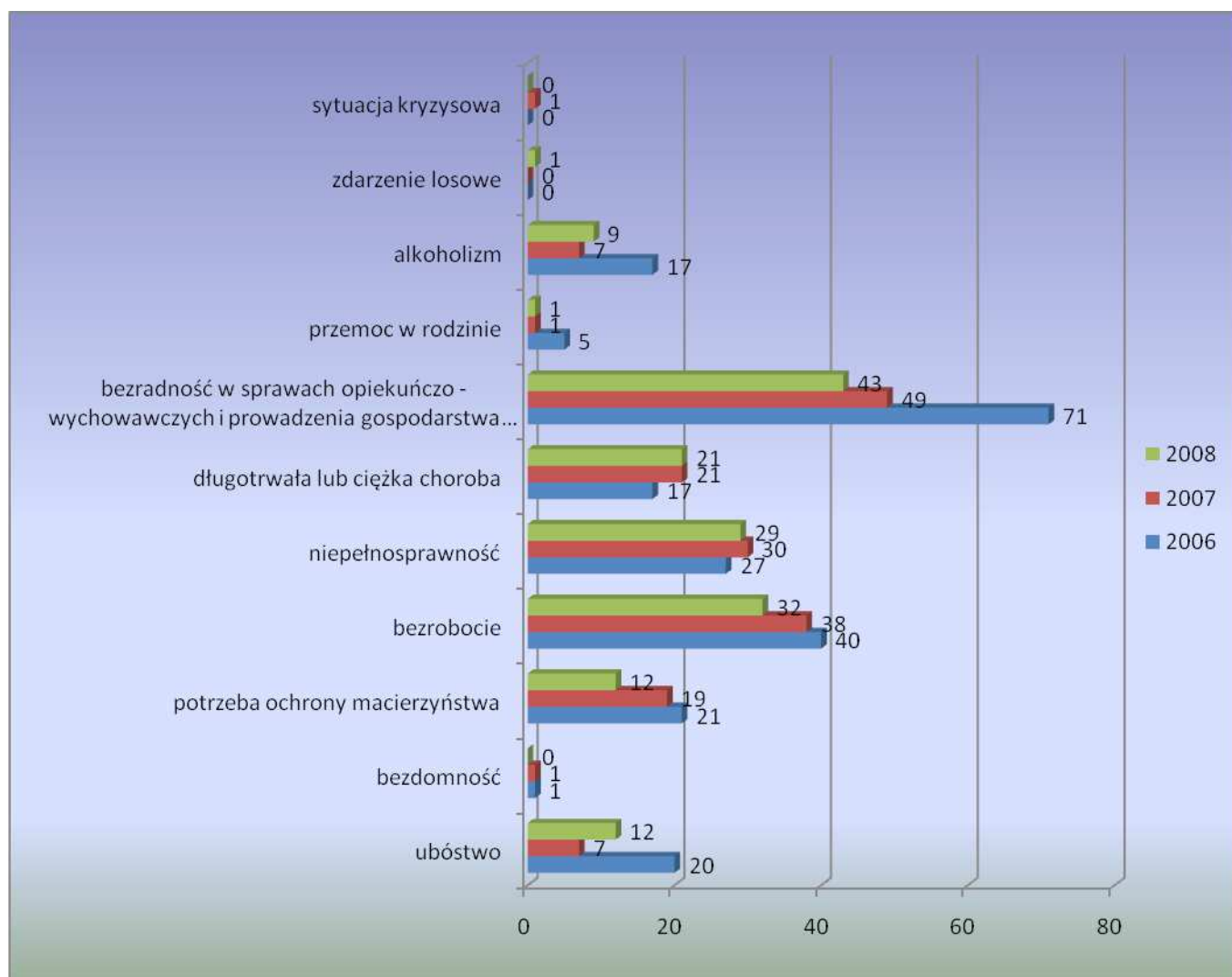
Ośrodek Pomocy Społecznej

Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką Gminy Obrzycko, ale obsługuje on zarówno mieszkańców Miasta Obrzycko, jak i Gminę Obrzycko. W OPS w Obrzycku zatrudnionych jest obecnie 4 pracowników. Jest to jeden kierownik i 2 pracowników socjalnych w tym: starszy pracownik socjalny i pracownik socjalny.

Tabela 15. Zatrudnienie w Ośrodku Pomocy Społecznej w Obrzycku, lata 2006 – 2008.

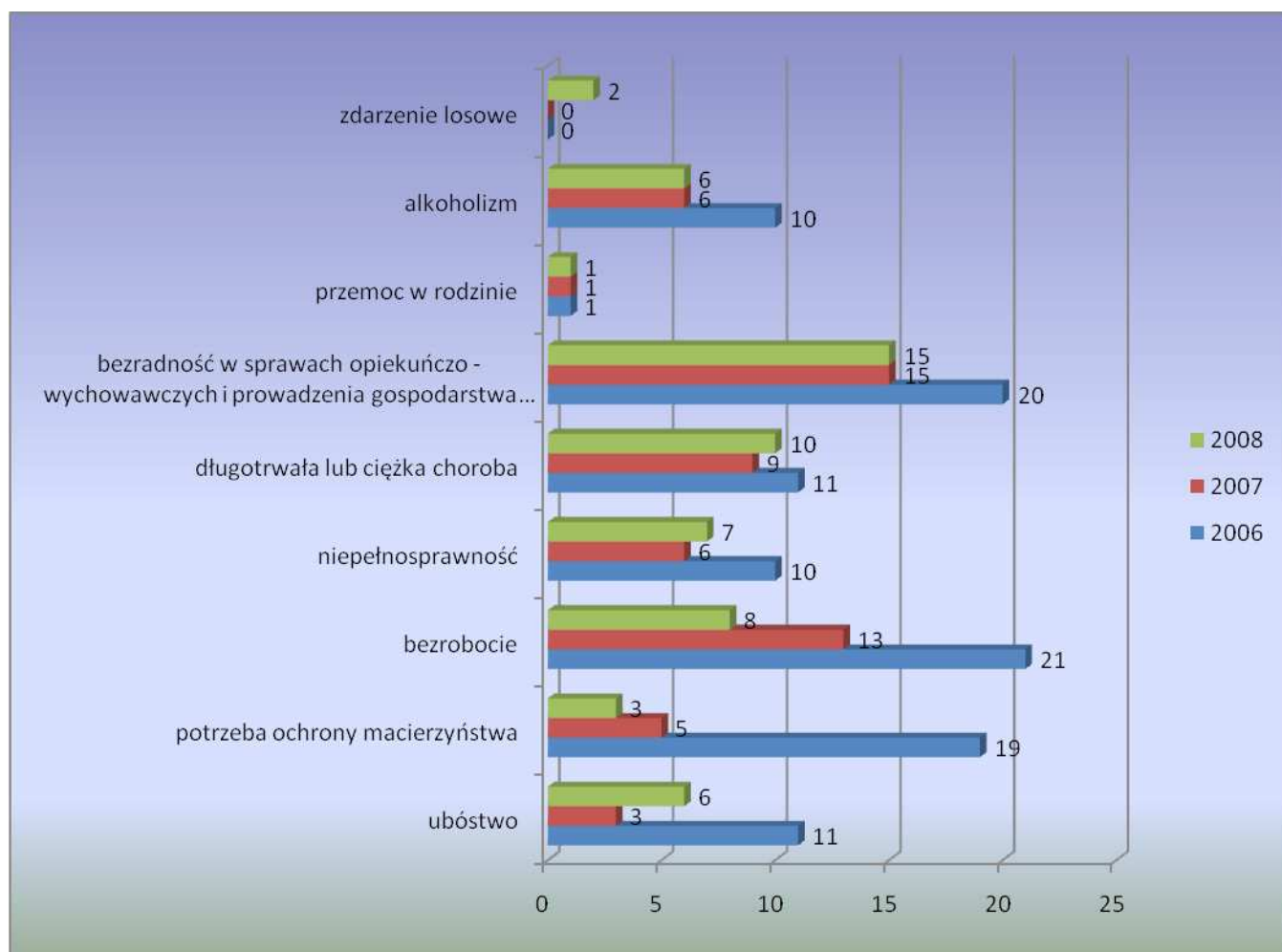
	2006	2007	2008
Ogółem	4	5	4
Kierownicy	1	1	1
pracownicy socjalni ogółem	2	3	2
w tym: starszy pracownik socjalny	2	2	1
w tym: pracownik socjalny	0	1	1
pozostali pracownicy	1	1	1

Najczęstszym powodem udzielania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrzycku zarówno mieszkańcom Miasta Obrzycko jak i Gminy Obrzycko, jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Klienci OPS w Obrzycku zwracają się do niego również często z problemem bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa czy potrzeby ochrony macierzyństwa. Porównując powody przyznania pomocy społecznej mieszkańcom Gminy z poszczególnych powodów w roku 2006 i 2008 widać, iż zmniejszyła się liczba osób, którym pomoc została udzielona z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, bezrobocia, ochrony macierzyństwa, ubóstwa, alkoholizmu i przemocy w rodzinie:

Wykres 1. Przyczyny przyznania pomocy przez OPS – Gmina Obrzycko, lata 2006 – 2008.

Natomiast mieszkańcy Miasta Obrzycko w roku 2008 najczęściej otrzymywali pomoc z Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu wspomnianej już bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, długotrwałej lub ciężkiej choroby, bezrobocia czy niepełnosprawności. We wszystkich poszczególnych powodach przyznania pomocy społecznej liczba rodzin, którym przyznano pomoc uległa zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2006. Zjawisko to nie wystąpiło w przypadku pomocy udzielanej z tytułu przemocy w rodzinie (w latach 2006- 2008 było pomoc taką otrzymała 1 rodzina) oraz zdarzeń losowych (pomocy z tego powodu udzielono tylko w roku 2008 – 2 rodzinom):

Wykres 2. Przyczyny przyznania pomocy przez OPS – Miasto Obrzycko, lata 2006 – 2008.

Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Podmiotami, które w Obrzycku realizują programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, są Komisje Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych: Miejska i Gminna Wykonują podobne zadania.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Obrzycku działająca przy Gminie Obrzycko liczy obecnie (2008 rok) 5 członków. W ramach swojej działalności przeprowadza między innymi:

- Rozmowy wspierająco – motywujące z członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu: 36 osób (2007 rok), 20 osób (2008 rok)

- Rozmowy interwencyjno – motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu: 24 osoby (2006 rok), 12 osób (2007 rok), 8 osób (2008 rok);
- Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych – 12 w roku 2008;
- Występowanie do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego – Komisja wystąpiła z 2 takimi wnioskami w roku 2007, w latach 2006 i 2008 nie podejmowano takich działań;
- Złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w związku z przemocą w rodzinie – złożono 1 tego typu zawiadomienie w roku 2006, w latach kolejnych (2007 i 2008) ich nie było;
- Prowadzenie punktu konsultacyjno – informacyjnego dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin – w roku 2006 w punkcie udzielono porad 22 osobom uzależnionym od alkoholu i 2 ofiarom przemocy w rodzinie. W roku 2007 punkt udzielił porad 26 osobom z problemem alkoholowym oraz 2 ofiarom przemocy w rodzinie, a w roku 2008 – 10 osobom z uzależnieniem alkoholowym;
- Utworzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie – w roku 2008 kontaktowano się z 7 ofiarami przemocy w rodzinie oraz 2 sprawcami przemocy;

Ponadto w Mieście Obrzycko działała świetlica realizującej program socjoterapeutyczny (w roku 2006 w zajęciach uczestniczyło 28 dzieci, a w roku 2007 i 2008 po 30 dzieci), organizowano kolonie i obozy dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym (uczestniczyło w nich 24 dzieci w roku 2006, 25 dzieci w roku 2007 oraz 20 dzieci w roku 2008) oraz prowadzono działania z zakresu edukacji publicznej.

Tabela 16. Punkty sprzedaży alkoholu w Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

	2006	2007	2008
Limit punktów sprzedaży alkoholu	12	17	17
Liczba punktów sprzedaży alkoholu (poza miejscem sprzedaży oraz w miejscu sprzedaży)	14	16	16

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Gminy w Obrzycku liczy obecnie (2008 rok) 5 członków. Podejmowała podobne działania jak Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- Podejmowanie rozmów wspierająco – motywujących z członkami rodzin osób z problemem alkoholowym – 26 osób w roku 2007 oraz 56 osób w 2008 roku;
- Podejmowanie rozmów interwencyjno – motywujących w związku z nadużywaniem alkoholu – 25 osób (2006 rok), 24 osoby (2007 rok) i 48 osób w 2008 roku;
- Wystąpienia do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego – 3 wnioski w 2006 roku, 4 w roku 2007 i 6 wniosków złożonych w 2008 roku;
- Działania wobec sprawców przemocy w rodzinie: zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa złożone do prokuratury (po 2 zawiadomienia w roku 2006, 2007 i 2008), skierowanie na terapię dla sprawców przemocy/motywowanie do podjęcia terapii (1 w 2006 roku, po 2 w roku 2007 oraz w 2008);
- Kontrole punktów sprzedaży alkoholu – 12 w roku 2007 oraz 14 kontroli w roku 2008;
- Prowadzenie telefonu zaufania dla osób z problemem alkoholowym oraz dla ofiar przemocy w rodzinie w roku 2006 i 2007;
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin (w latach 2006 – 2007) – porady dla uzależnionych od alkoholu (25 osób w 2006 roku, 32 w roku 2007), dzieci z rodzin z problemem alkoholowym (odpowiednio: 4 i 0), ofiar przemocy w rodzinie (odpowiednio: 4 i 2 osoby), sprawców przemocy w rodzinie (odpowiednio 7 i 1 osób);
- Prowadzenie w ramach punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu punktu konsultacyjno – interwencyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie;

W Gminie działała również świetlica realizująca program opiekuńczo – wychowawczy – łącznie w zajęciach uczestniczyło 70 dzieci i młodzieży w roku 2006 i 2007 oraz 82 dzieci w roku 2008.

	2006	2007	2008
Limit punktów sprzedaży alkoholu	35	35	35
Liczba punktów sprzedaży alkoholu (poza miejscem sprzedaży oraz w miejscu sprzedaży)	48	48	48

Zarówno w Gminie Obrzycko jak i Mieście Obrzycko prowadzone były na przestrzeni lat programy profilaktyczne: w szkołach oraz środowiskowe. W Mieście Obrzycko najczęściej programów profilaktycznych realizowanych było w roku 2007. Programy te kierowane były do środowisk szkolnych i pozaszkolnych dzieci i młodzieży:

Tabela 17. Profilaktyka szkolna i środowiskowa w Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

	2006	2007	2008
szkolne programy profilaktyczne	"Zachowaj trzeźwy umysł", "Przez czerwone wierzchy"	"Życie pod murem", "Przeciwdziałanie agresji wśród dzieci", "Kieszonkowe kominy, czyli rzecz o paleniu papierosów"	"Przystanek Woodstock", "Dzieci w sieci"
pozaszkolne (środowiskowe) programy profilaktyczne	-	"Shrek i tajemnica osła", "Pomóż mi", "Wspomnienie narkomanki", "Zero tolerancji dla przemocy w szkole, a prawa i obowiązki ucznia", "Lekcje przestrogi"	-

Programy profilaktyczne realizowane w Gminie Obrzycko były w większości programami szkolnymi. Programy środowiskowe powstały jedynie w roku 2006:

Tabela 18. Profilaktyka szkolna i środowiskowa w Gminie Obrzycko, lata 2006 – 2008.

	2006	2007	2008
szkolne programy profilaktyczne	"Życie nie po to jest by...", "Zachowaj trzeźwy umysł"	"Elementarz 7 kroków", „Zachowaj trzeźwy umysł"	"Zachowaj trzeźwy umysł", „Elementarz 7 kroków"
pozaszkolne (środowiskowe) programy profilaktyczne	"Pomocna dłoń - promyk dobra"	-	-

Kwestia osób bezrobotnych

Przedsiębiorstwa w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko

Kwestie bezrobocia są zdecydowanie związane z liczbą pomiotów gospodarczych zarejestrowanych na określonym obszarze. Na terenie Miasta Obrzycko na przestrzeni lat 1999 – 2008 zwiększyła się liczba podmiotów gospodarki narodowej. Na początku analizowanego okresu czasu, w roku 1999, w rejestrze REGON funkcjonowało 149 podmiotów. W roku 2008 było to już 218 podmiotów gospodarczych. Wzrost ten dotyczył niemal wyłącznie podmiotów z sektora prywatnego: ze 140 firm (1999 rok) do 208 (2008 rok). W sektorze publicznym w latach 1999 – 2008 przybył tylko jeden podmiot gospodarki narodowej. W Mieście Obrzycko zwiększyła się najbardziej liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą: w roku 1999 było to 127 firm (zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą), a w roku 2008 – już 180 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą na terenie Miasta Obrzycko. W analizowanym okresie czasu zwiększeniu uległa również liczba zarejestrowanych spółek prawa handlowego/spółek handlowych (z 1 do 6), a także liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych (z 0 do 4):

Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w Mieście Obrzycko – lata 1999 – 2008.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH											
	J. m.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem											
ogółem	jed.gosp.	149	169	196	206	210	214	213	219	217	218
Sektor publiczny											
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	9	8	11	11	11	11	10	10	10	10
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	6	5	9	9	9	8	7	7	7	7
Sektor prywatny											
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	140	161	185	195	199	203	203	209	207	208
zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą/osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	127	145	167	177	179	175	176	181	178	180
spółki prawa handlowego/spółki handlowe	jed.gosp.	1	1	1	3	4	8	8	8	7	6
spółdzielnie	jed.gosp.	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	0	0	1	1	2	4	4	4	4	4

Na terenie Gminy Obrzycko również zwiększyła się liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON: w roku 1999 było to 214 podmiotów, natomiast w

2008 – 324 podmioty. W przypadku sektora publicznego liczba podmiotów zmniejszyła się na przestrzeni analizowanego okresu czasu z 8 do 5, natomiast w sektorze prywatnym odnotowano znaczny wzrost. W 1999 roku na terenie gminy zarejestrowanych było 206 podmiotów, a w 2008 roku – już 319 firm. Wzrost liczby podmiotów nastąpił niemal we wszystkich typach podmiotów wg sektorów własnościowych: wzrosła na terenie Gminy liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (ze 172 do 263), liczba spółek handlowych (z 6 do 19), liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (z 3 do 8), a także liczba zarejestrowanych w Gminie stowarzyszeń i organizacji publicznych (z 0 do 7). Nie zmieniła się natomiast liczba spółdzielni funkcjonujących na terenie Gminy Obrzycko – było ich 3:

Tabela 20. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w Gminie Obrzycko – lata 1999 – 2008.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON WG SEKTORÓW WŁASNOŚCIOWYCH											
	J. m.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ogółem											
ogółem	jed.gosp.	214	222	254	265	265	278	303	303	310	324
Sektor publiczny											
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	8	5	4	5	5	5	5	5	5	5
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	jed.gosp.	3	3	4	5	5	5	5	5	5	5
Sektor prywatny											
podmioty gospodarki narodowej ogółem	jed.gosp.	206	217	250	260	260	273	298	298	305	319
zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą/osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	jed.gosp.	172	183	211	219	215	223	246	245	252	263
spółki prawa handlowego/spółki handlowe	jed.gosp.	6	6	7	9	10	11	13	14	15	19
spółki prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego/spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	jed.gosp.	3	2	2	3	3	3	4	5	6	8
spółdzielnie	jed.gosp.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
stowarzyszenia i organizacje społeczne	jed.gosp.	0	0	4	5	6	6	7	7	7	7

Według danych statystycznych Banku Danych Regionalnych, w Mieście Obrzycko w latach 2000 – 2007 nastąpił znaczny wzrost liczby zatrudnionych w głównym miejscu pracy. W roku 2000 było to 283 osoby, a w roku 2007 – już 405. Jak można zauważyć, wzrost pracujących w głównym miejscu pracy dotyczył głównie mężczyzn – był on ponad dwukrotny (z 110 do 230 osób). Natomiast w przypadku Gminy Obrzycko również nastąpił wzrost liczby pracujących w głównym miejscu pracy, jednak był on znacznie mniejszy: z 514 do 555 osób. Zachowując rozróżnienie na płeć, okazuje się, iż w Gminie Obrzycko wzrost liczby

pracujących w głównym miejscu pracy obejmował kobiety (z 214 do 298 osób), a w przypadku mężczyzn nastąpił nawet spadek (z 300 do 257 osób):

Tabela 21. Pracujący w głównym miejscu pracy w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – w latach 2000 – 2007.

PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY										
		J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pracujący wg płci										
Miasto	ogółem	osoba	283	258	287	214	227	196	257	405
	mężczyźni	osoba	110	99	157	98	107	96	139	230
	kobiety	osoba	173	159	130	116	120	100	118	175
Gmina	ogółem	osoba	514	556	582	624	690	775	724	555
	mężczyźni	osoba	300	341	353	359	391	453	433	257
	kobiety	osoba	214	215	229	265	299	322	291	298

Charakterystyka bezrobotnych na terenie Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko

Na przestrzeni lat 2003 – 2008 można było obserwować wyraźny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych zarówno na terenie Miasta Obrzycko, jak i Gminy. Spadek ten, choć wystąpił w obu podmiotach, większy był w przypadku Miasta. W roku 2003 z terenu miasta zarejestrowanych było 295 osób (115 mężczyzn i 180 kobiet), a w roku 2008 było to odpowiednio 96 osób (43 mężczyzn i 53 kobiety). W Gminie Obrzycko liczba zarejestrowanych bezrobotnych uległa zmniejszeniu z 283 osób (2003 rok) do 123 osób (2008 rok). Przy podziale na płeć, w poszczególnych latach, było to odpowiednio: 163 mężczyzn i 120 kobiet (2003) oraz 51 mężczyzn i 72 kobiety (2008 rok):

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z Gminy Obrzycko i Miasta Obrzycko – w latach 2003 – 2008.

BEZROBOCIE									
		J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Bezrobotni zarejestrowani wg płci									
Miasto	ogółem	osoba	295	272	280	204	139	96	
	mężczyźni	osoba	115	100	108	68	50	43	
	kobiety	osoba	180	172	172	136	89	53	
Gmina	ogółem	osoba	283	242	271	235	154	123	
	mężczyźni	osoba	163	122	110	95	52	51	
	kobiety	osoba	120	120	161	140	102	72	

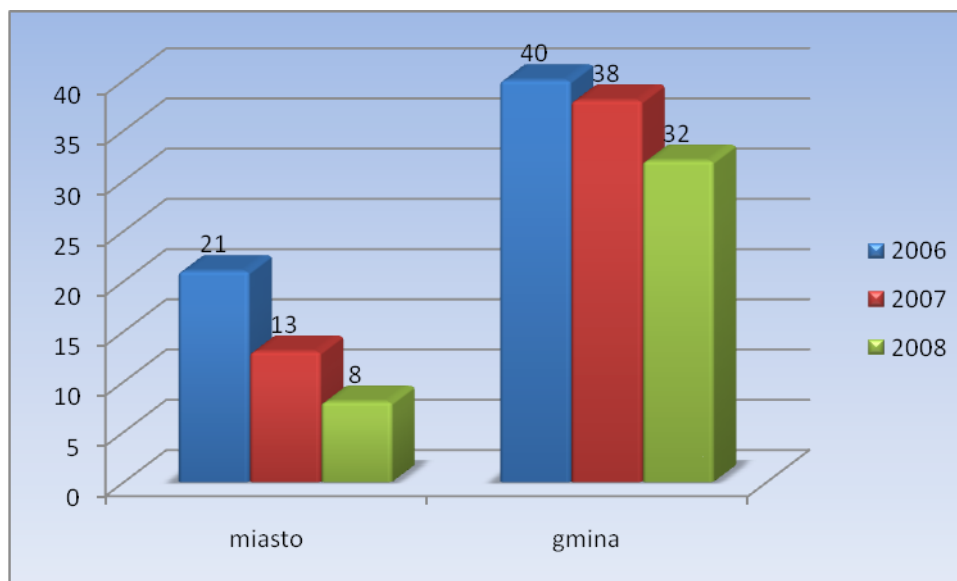
Interesujące jest również porównanie udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Dla Miasta Obrzycko w roku 2003 udział ten wynosił aż 21%, aby w 2008 spaść do 6,5%. W przypadku Gminy Obrzycko odsetki te kształtowały się na poziomie 10,8% (2003) i 4,4%. Jak można zaobserwować, w Mieście udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet do ogółu kobiet w wieku produkcyjnym w roku 2003

wynosił aż 26% i był niemal o 10% wyższy niż dla mężczyzn. W roku 2008 odsetki te były znacznie niższe, a ponadto zmniejszeniu uległ dystans między mężczyznami a kobietami (5,6% mężczyźni, 7,6% kobiety). Z danych Gminy Obrzycko wynika, iż większy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności z zachowaniem podziału na płeć, był w roku 2003 wśród mężczyzn (11,8%) niż kobiet (9,7%). Odsetki te do roku 2008 uległy również zmniejszeniu, jednak większy spadek dotyczył mężczyzn (3,4%) niż kobiet (5,5%):

Tabela 23. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko – lata 2003 – 2008.

BEZROBOCIE		J. m.	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym								
Miasto	ogółem	%	21,0	19,1	19,6	14,3	9,6	6,5
	mężczyźni	%	16,2	13,8	14,8	9,3	6,7	5,6
	kobiety	%	26,0	24,7	24,6	19,6	12,8	7,6
Gmina	ogółem	%	10,8	9,1	10,0	8,5	5,5	4,4
	mężczyźni	%	11,8	8,7	7,7	6,5	3,5	3,4
	kobiety	%	9,7	9,5	12,6	10,7	7,8	5,5

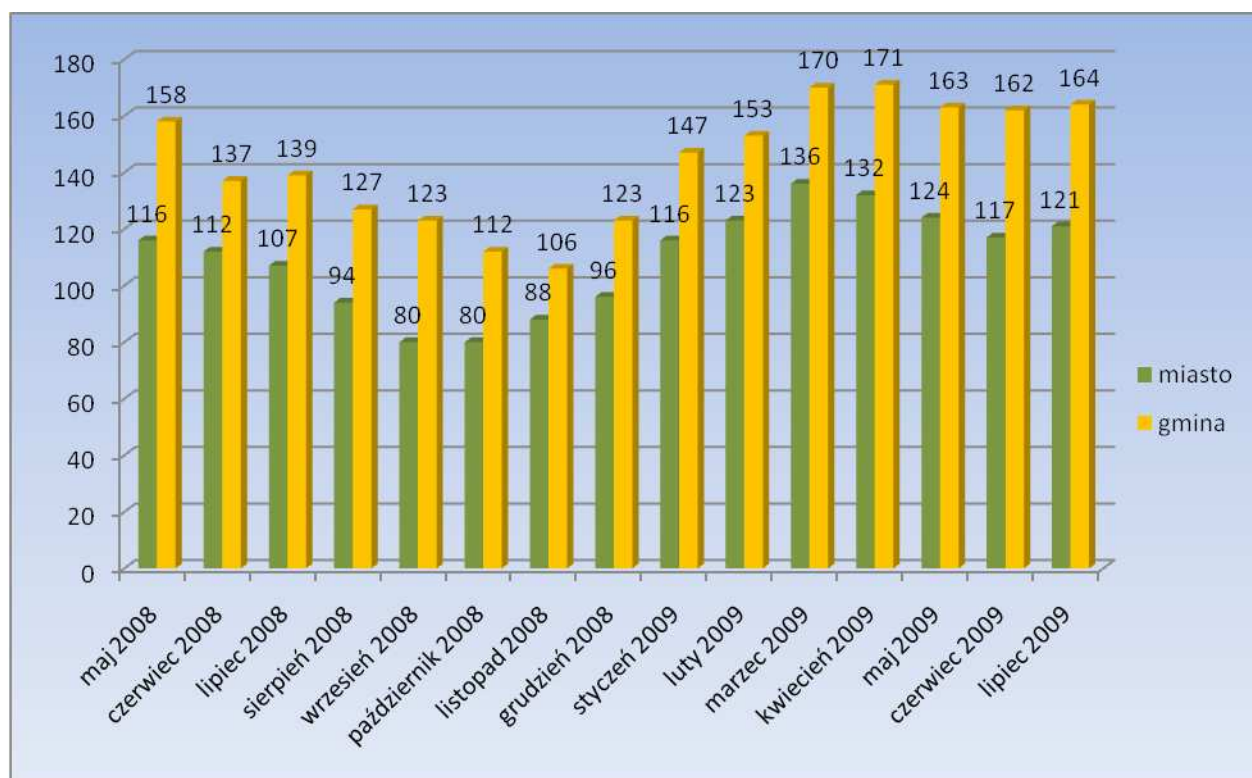
Ośrodek Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2006 – 2008 udzielał pomocy z tytułu bezrobocia malejącej liczbie klientów. W Mieście Obrzycko liczba rodzin, które objęto pomocą z powodu bezrobocia zmniejszyła się z 21 do 8, natomiast w Gminie Obrzycko spadła ona z 40 do 32 rodzin:

Wykres 3. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu bezrobocia (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych

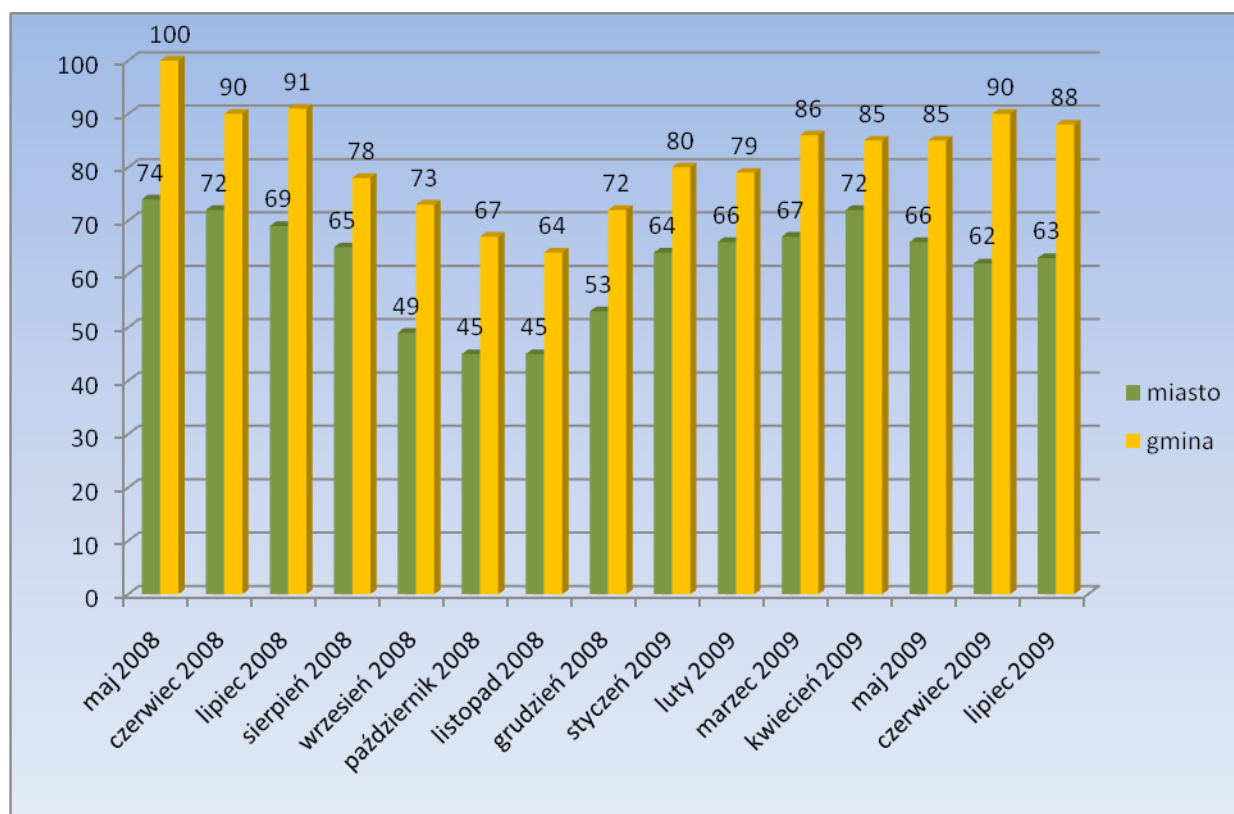
Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Szamotułach, do którego administracyjne należy Gmina i Miasto Obrzycko, można wnioskować, iż liczba bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy i miasta była zmienna. W przypadku miasta w okresie maj – wrzesień/październik liczba bezrobotnych spadała, osiągając minimum na poziomie 80 osób. Od listopada 2008 do marca 2009 rosła powoli liczba zarejestrowanych bezrobotnych, do 136 osób, by ponownie spaść do 117 osób w czerwcu 2009 roku. W ostatnim analizowanym miesiącu, lipcu 2009, liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła do 121 osób. Podobne zmiany dotyczyły gminy: do listopada 2008 liczba bezrobotnych spadała (ze 158 do 106 osób), a następnie do kwietnia 2009 rosła i osiągnęła maksimum na poziomie 171 osób. W następnych miesiącach liczba bezrobotnych spadała (do czerwca 2009), by ponownie w lipcu 2009 nieznacznie wzrosnąć (do 164 osób):

Wykres 4. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Kobiety

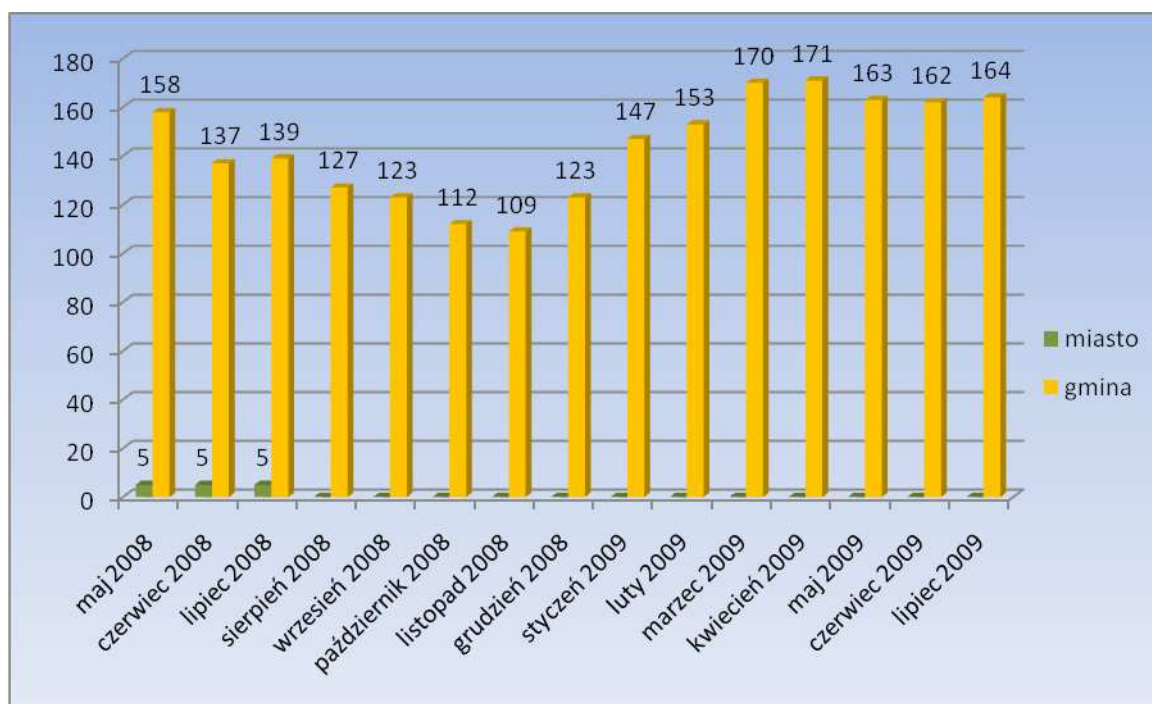
Liczba zarejestrowanych w PUP bezrobotnych kobiet również ulegała zmianom. Od maja 2008 do listopada 2008 w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko malała liczba zarejestrowanych w PUP w Szamotułach kobiet. W Mieście był to spadek z 74 do 45 kobiet, a w Gminie ze 100 do 64 kobiet. W kolejnych miesiącach liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet na przemian rosła i malała, jednak nie osiągnęła ona już poziomu z maja 2008 (w ostatnim miesiącu - lipiec 2009 z Gminy Obrzycko zarejestrowanych było 88 bezrobotnych kobiet, a z terenu Miasta – 63 kobiety) :

Wykres 5. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Zamieszkali na wsi

Bezrobotni zamieszkali na wsi to niemalże w 100% mieszkańcy Gminy Obrzycko. Z terenu miasta pochodziło jedynie po 5 bezrobotnych w okresie od maja do lipca 2008 roku. Natomiast liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi podlegała takim samym fluktuacjom jak ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych:

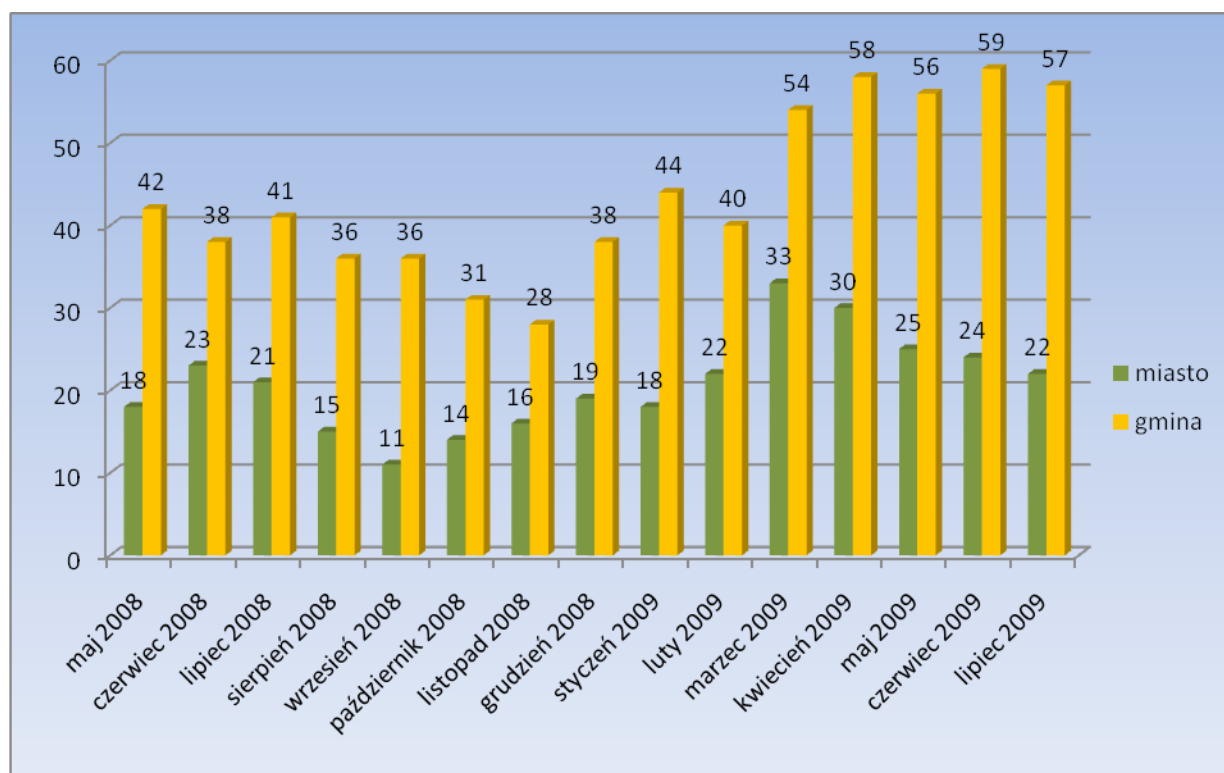

Wykres 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na wsi w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Do 25 roku życia

Zmiany liczby zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia przebiegały w odmienny sposób w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko. W Mieście liczba zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia najniższa była we wrześniu 2008 roku – 11 osób. Z kolei najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia zamieszkałych na terenie Miasta Obrzycko zarejestrowanych w PUP było w miesiącu marcu 2009 roku – 33 osoby. Od tamtego miesiąca do lipca 2009 liczba najmłodszych zarejestrowanych bezrobotnych z miasta maleje – do 22 osób. W przypadku danych dla Gminy Obrzycko okazuje się, iż liczba osób do 25 roku życia zarejestrowanych w PUP najwyższa była miesiącach marzec – lipiec 2009 rok, przy czym apogeum osiągnęła w czerwcu 2009 roku – 59 osób. Najmniej zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia z terenu Gminy było w listopadzie 2008 roku – 28 osób:

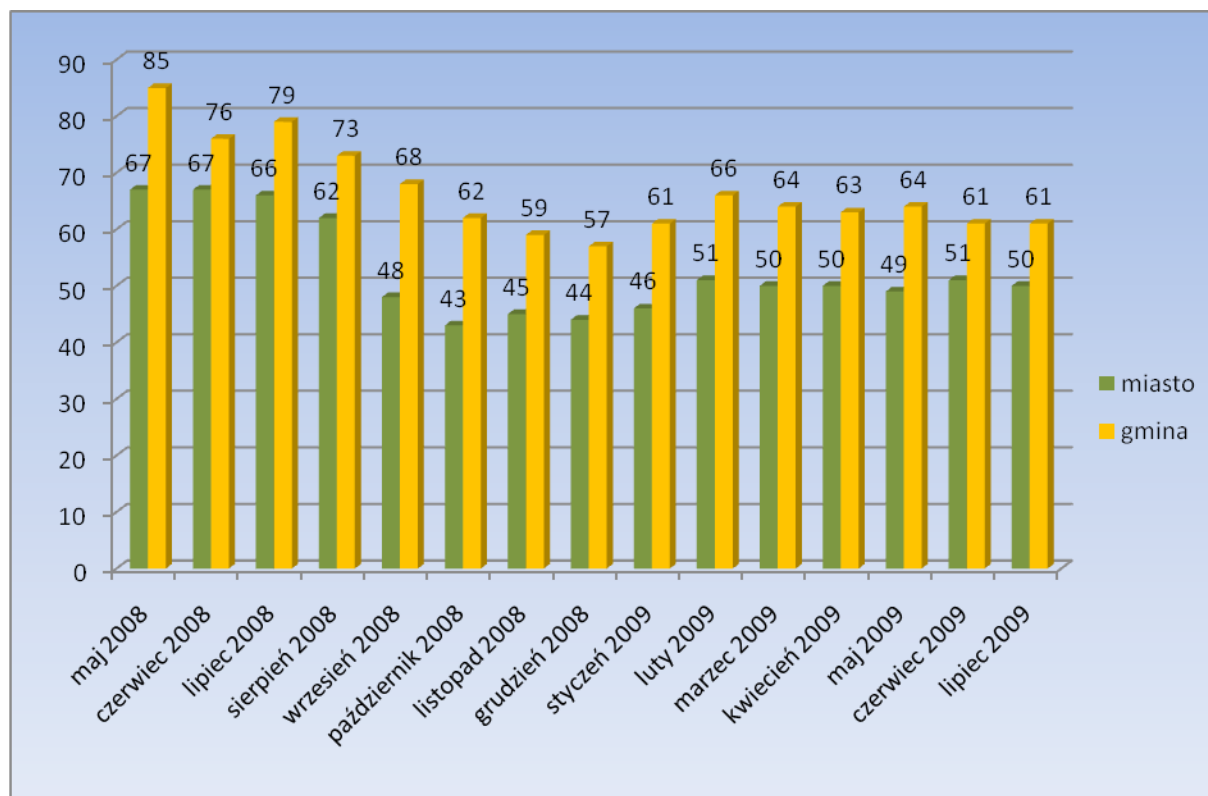

Wykres 7. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Długotrwale bezrobotni

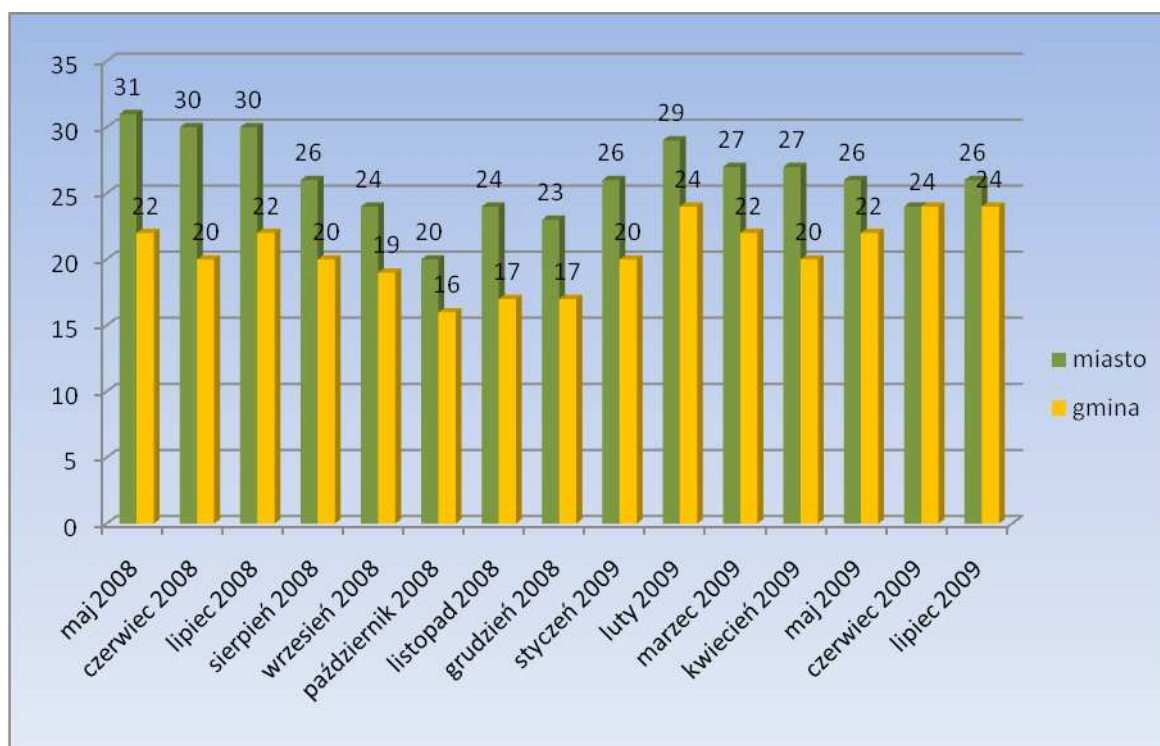
Długotrwale bezrobotni to kolejna kategoria bezrobotnych. W Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko najwyższe liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tej kategorii były w maju 2009 roku – odpowiednio 67 i 85 osób. Następnie liczby te malały, osiągając minimalne wartości w październiku 2008 – 43 osoby (dla miasta) oraz grudniu 2008 – 57 osób. Od marca do lipca 2009 liczba długotrwale bezrobotnych utrzymuje się na podobnym poziomie: w Mieście jest to ok. 49 – 51 osób, a w Gminie 61 – 64 osoby:

Wykres 8. Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Powyżej 50 roku życia

Zarejestrowani bezrobotni powyżej 50 roku życia to jedyna kategoria bezrobotnych, których jest więcej w przypadku Miasta Obrzycko niż Gminy. Liczba tych osób jest zróżnicowana na przestrzeni maj 2008 – lipiec 2009. W Mieście osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia w maju 2008 było 31, w październiku 2008 – 20 osób, a w lipcu 2009 – 26 osób. Dla Gminy wartości te wahały się od 22 osób (maj 2008 rok), przez 16 (październik 2008) do 24 (lipiec 2009 rok):

Wykres 9. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko, maj 2008 – lipiec 2009 (dane PUP Szamotuły).

Wykluczenie społeczne

Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Grupy ludności, które są szczególnie narażone na wykluczenie społeczne, to:

- osoby o niskim poziomie wykształcenia,
- dzieci z rodzin wielodzietnych i niepełnych,
- ludzie starsi,
- alkoholicy, narkomani,
- mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich,
- mieszkańcy wsi popegeerowskich,
- młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- osoby opuszczające zakłady karne,
- imigranci,
- obcokrajowcy,
- chronicznie chorzy i niepełnosprawni.

Czynnikami najczęściej doprowadzającymi do wykluczenia społecznego są: ubóstwo, bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe), uzależnienia, bezdomność, przemoc w rodzinie, sieroctwo czy niepełnosprawność – czyli główne problemy, których rozwiązywaniem zajmuje się pomoc społeczna. Skutki wykluczenia dla osób nim zagrożonych to z kolei: osłabianie więzi rodzinnych i rozpad rodziny, bezradność, deprivacja potrzeb, marginalizacja i stygmatyzacja społeczna, utrata poczucia godności, pogłębienie nierówności społecznych, degradacja społeczna oraz przestępczość.

Skala rozpiętości problemu wykluczenia społecznego w Polsce jest różnie diagnozowana. Przyjmuje się, iż oscyluje ona w granicach od 500 tys. do 3 mln osób, wśród których przeważają osoby długotrwałe bezrobotne.

Z uwagi na znaczną liczebność grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym, działania pomocowe prowadzone przez ośrodki pomocy społecznej powinny przeciwdziałać skutkom dla osób już znajdujących się w kategorii wykluczonych społecznie, jak również tych, którzy są nim zagrożeni. Niezbędne do tego są właściwe rozwiązania prawne, ale powinny one podążać w parze z rozwiązaniami finansowymi. Obecnie są nimi oprócz środków krajowych, finansowanych z budżetu państwa, także dotacje pochodzące od polskich i zagranicznych podmiotów oraz środki unijne pozyskiwane głównie z Europejskiego Funduszu Społecznego, będącego najważniejszym instrumentem Unii Europejskiej w zakresie szeroko rozumianego rozwoju zasobów ludzkich. Nadrzędnym celem EFS jest wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego i spójności Unii Europejskiej poprzez inwestycje w kapitał ludzki, tj. integrację i reintegrację osób pozostających poza rynkiem pracy oraz podniesienie konkurencyjności gospodarki poprzez wzrost poziomu kwalifikacji i umiejętności obywateli UE. W ślad za powyższym Fundusz finansuje działania w pięciu obszarach:

- aktywne formy walki z bezrobociem;
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu;
- rozwój powszechnego kształcenia ustawicznego;
- doskonalenie kadr gospodarki i rozwój przedsiębiorczości;
- aktywizacja zawodowa kobiet.

Należy zaznaczyć, iż przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, będące celem programowym Narodowej Strategii Integracji Społecznej, jak też gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, wymaga zbudowania sprawnego mechanizmu współpracy przy pozyskiwaniu funduszy strukturalnych oraz wykorzystania potencjału wszystkich podmiotów działających w sferze polityki społecznej, w tym również na poziomie gminy.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko należą członkowie grup wymienionych powyżej: osoby ubogie, pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych, niepełnosprawne lub chore z różnych powodów, bezrobotne oraz z niskimi kwalifikacjami zawodowymi czy osoby uzależnione. Często osoby te są jednocześnie klientami instytucji pomocy społecznej, dlatego konieczne jest, aby te instytucje podejmowały działania w celu ograniczenia liczby zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania takie można z powodzeniem prowadzić za pomocą Klubu Integracji Społecznej, Centrum Integracji Społecznej, Spółdzielni Socjalnych czy innych wspierających instytucji, które niestety są nieobecne na terenie Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko.

Kwestia osób ubogich

Ubóstwo, podobnie, jak inne pojęcia z zakresu nauk społecznych, nie posiada jednoznacznej definicji. Określa się je zwykle jako stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uważanych w danej społeczności za niezbędne. Ubóstwo jest pojęciem relatywnym. Ktoś jest ubogi w stosunku do kogoś innego, żyjącego w tym samym lub innym- szeroko lub wąsko rozumianym- środowisku, w tym samym lub innym czasie i przestrzeni. Ustawa o pomocy społecznej wyznacza tzw. ustawowe pojęcie granicy, które świadczy o ubóstwie. Jest to odpowiednia kwota. Podkreślić trzeba, iż kwota ta jest umowna, choć w sytuacji tzw. waloryzacji - odnosi się ona zazwyczaj do ostatnio obowiązujących progowych wartości. Na dzień dzisiejszy dochodowo próg wyznacza się na ok. 20 % przeciętnego wynagrodzenia.

Sposób pojmowania ubóstwa:

-ujęcie absolutne- opiera się na kategoriach ilościowych i wartościowych dotyczących stanu zaspokajania potrzeb. Ubogimi określa się ludzi, których potrzeby nie są zaspokojone w sposób wystarczający. W ujęciu tym ubóstwo może zniknąć poprzez wzrost ekonomiczny.

-ujęcie względne- odnosi poziom zaspokajania potrzeb jednostek do poziomu ich zaspokojenia przez innych członków społeczeństwa. Ubóstwo w tym ujęciu może być jedynie zmniejszone (przez niwelowanie nierówności w poziomie zaspokajania potrzeb), a nie całkowicie wyeliminowane.

Przyczyny ubóstwa dzielą się na 3 grupy:

1. *osobowe - niezależne od człowieka*
2. *subiektywne- zależne od człowieka*
3. *obiektywne - istniejące niezależnie od woli człowieka (w tym strukturalne)*

Do pierwszej grupy zalicza się takie przyczyny ubóstwa jak: kalectwo, niepełnosprawność umysłową lub fizyczną, długotrwałą, obłożną chorobę, podeszły wiek, czyli takie sytuacje, kiedy to ludzie z przyczyn od nich samych niezależnych nie mogą zapewnić sobie minimum egzystencji.

W skład drugiej grupy przyczyn ubóstwa wchodzi określone postawy i cechy osobowościowe niektórych osób dotkniętych ubóstwem, są to np.: lenistwo, brak zasad, brak chęci do pracy i kształtowania się, nieuczciwość, rozrzutność. Przyczyny te powodują często znalezienie się w warstwie ludzi ubogich: samotnych, młodocianych matek z dziećmi, ofiar nałogów: alkoholizmu i narkomanii.

Do obiektywnych przyczyn ubóstwa zalicza się między innymi: masowe bezrobocie wynikające ze zmian strukturalnych w gospodarce. W Polsce tylko nieliczne osoby, które znalazły się w trudnej sytuacji materialnej z powodu gwałtownych zmian na ograniczonym, lokalnym rynku, są w stanie znaleźć sobie nowe miejsce pracy. W 2001 roku tylko 19% z ponad trzymilionowej liczby bezrobotnych mogło korzystać z odpowiednich zasiłków.

Społeczne skutki ubóstwa

Ubóstwo powoduje wiele negatywnych skutków społecznych: stwarza problemy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania, zmniejsza dostęp do oświaty. Rodzice ubodzy nie mają środków potrzebnych na pokrycie kosztów posyłania dzieci do szkoły: zakupu podręczników i innych pomocy szkolnych, kosztów dojazdu do szkoły, jeśli miejsce zamieszkania jest zbyt oddalone od szkoły, kosztów ubrania, którego zakup nie byłby niezbędnym, gdyby nie uczęszczanie do szkoły.

Ubóstwo ogranicza też dostęp do świadczeń zdrowotnych. Ludziom ubogim trudno jest dojechać do lekarza, jeżeli ośrodek zdrowia jest znacznie oddalony od miejsca zamieszkania, a także dokonać zakupu koniecznych leków z uwagi na ich wygórowaną cenę.

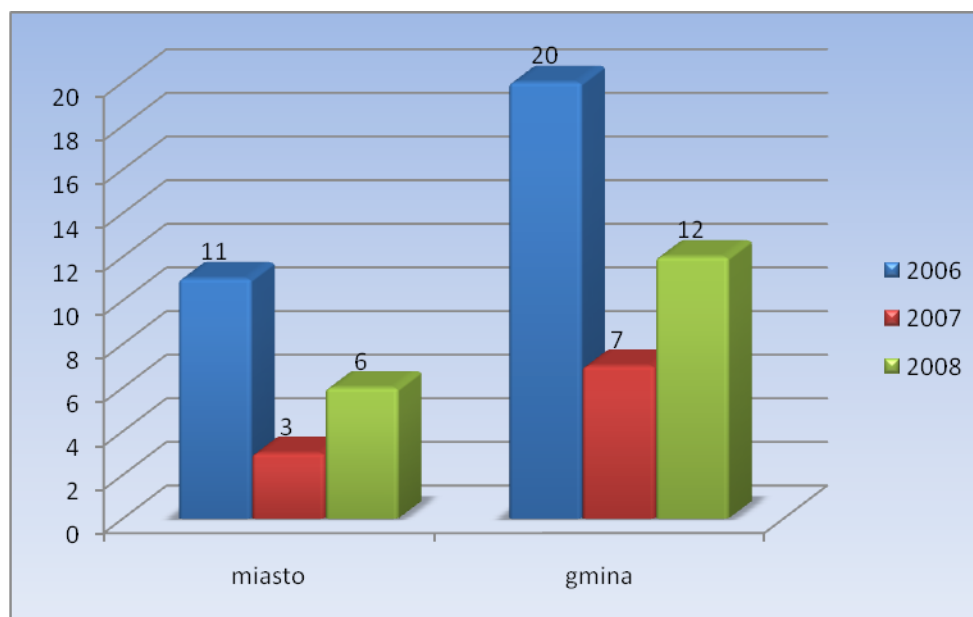
Ubóstwo wyklucza możliwość korzystania z dóbr kultury: osoby ubogie mają zdecydowanie mniejsze szanse uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczeństwa. Bardzo

ograniczone budżety nie pozwalają na zakup gazet, książek, korzystanie z ofert kin czy teatrów, itd. Stąd też zjawisko funkcjonalnego albo wtórnego analfabetyzmu, pojawiające się masowo w ubogich środowiskach.

Wzrost przestępczości jest również często opisywany jako skutek ubóstwa. Do popełniania przestępstw popycha ludzi brak legalnych i praktycznych możliwości zarabiania pieniędzy czy zarobienia ich na poziomie pozwalającym na zaspokojenie potrzeb.

Ubóstwo jest też jednym z ważnych powodów pojawiania się zjawisk alkoholizmu i narkomanii. Poprzez ubóstwo ograniczony jest popyt na artykuły konsumpcyjne, żywność, odzież, co ujemnie wpływa na stan gospodarki narodowej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w Obrzycku z powodu ubóstwa zmieniała się na przestrzeni lat 2006 – 2008. I w przypadku Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko największej liczbie ubogich pomoc udzielono w roku 2006 – w Mieście było to 11 rodzin, natomiast w Gminie – 20 rodzin. W roku 2007 liczby te spadły do odpowiednio 3 i 7 rodzin, by w roku 2008 ponownie wzrosnąć do 6 i 12 rodzin:

Wykres 10. Pomoc udzielna przez OPS w Obrzycku z tytułu ubóstwa (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Kwestia osób niepełnosprawnych i chorych

W rozumieniu Ustawy o Pomocy Społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź

uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem w dobie obecnej niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna prowadzić aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz wytrwale pracować na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse i warunki korzystania z przysługujących im praw.

Osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenie nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy: osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony oraz osoby niepełnosprawne biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają ograniczenie zdolności do wykonywania podstawowych czynności.

Zgodnie z *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. 1997, nr 123, poz. 776)* kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie jest posiadanie przez tę osobę aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający (dla osób w wieku 16 lat i więcej) bądź uprawnienia do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego dla dzieci poniżej 16 roku życia.

Według Narodowego Spisu powszechnego z 2002 roku w Polsce żyje prawie 5,5 mln osób niepełnosprawnych; z czego 4,5 mln to osoby prawnie niepełnosprawne, a niecały 1 mln – osoby niepełnosprawne tylko biologicznie. Zgodnie z prognozami GUS problem niepełnosprawności będzie się pogłębiał; spodziewana liczba osób niepełnosprawnych w 2010 r. wzrośnie do 6 mln. Na wzrost problemów niepełnosprawności w naszym społeczeństwie składa się kilka czynników: zaczynając od tych faktycznie związanych ze złym stanem zdrowia oraz starzeniem się społeczeństwa, aż do „ucieczki w status inwalidy”. W przypadku tego ostatniego zjawiska, podłożem, który generuje problem, jest często zła sytuacja na rynku pracy (brak perspektyw na znalezienie odpowiedniej pracy) przy jednoczesnej możliwości uzyskania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, co wiąże się z uzyskaniem świadczeń dla niepełnosprawnych.

Sytuacja osób niepełnosprawnych wiąże się z problemami aktywności społecznej, zawodowej, kulturalnej i edukacyjnej. Często w grupie tej dominują osoby z niższym i

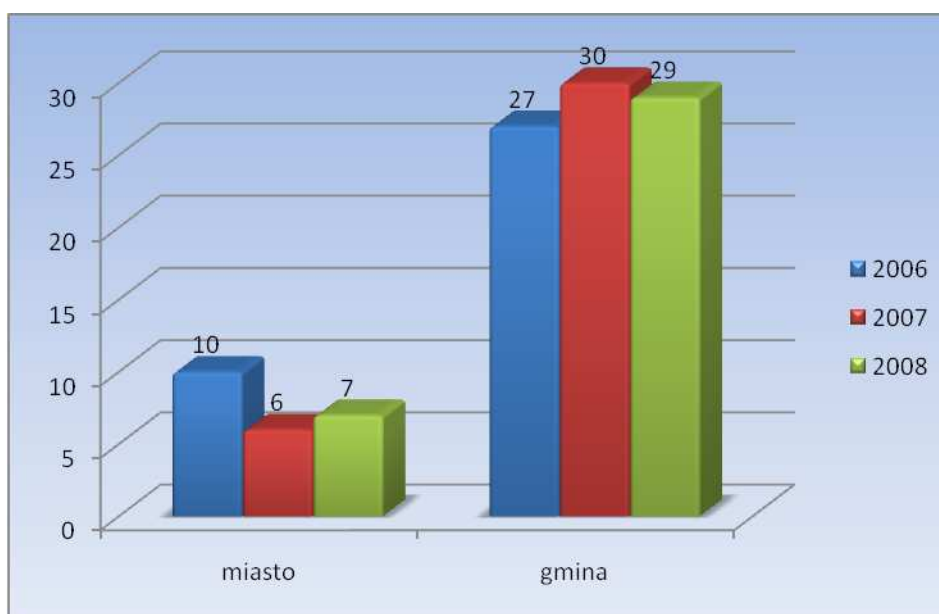

średnim wykształceniem, które w znacznym stopniu nie kontynuują nauki z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej, utrudnień komunikacyjnych, architektonicznych, braków w wyposażeniu w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne; a w przypadku osób chorych psychicznie lub umysłowo – z natury zaburzeń.

Na szczególną uwagę zasługują także osoby otrzymujące *renty socjalne*. Grupa ta znajduje się w relatywnie trudniejszej sytuacji życiowej, niż inne grupy osób niepełnosprawnych. Głównymi powodami takiej sytuacji są:

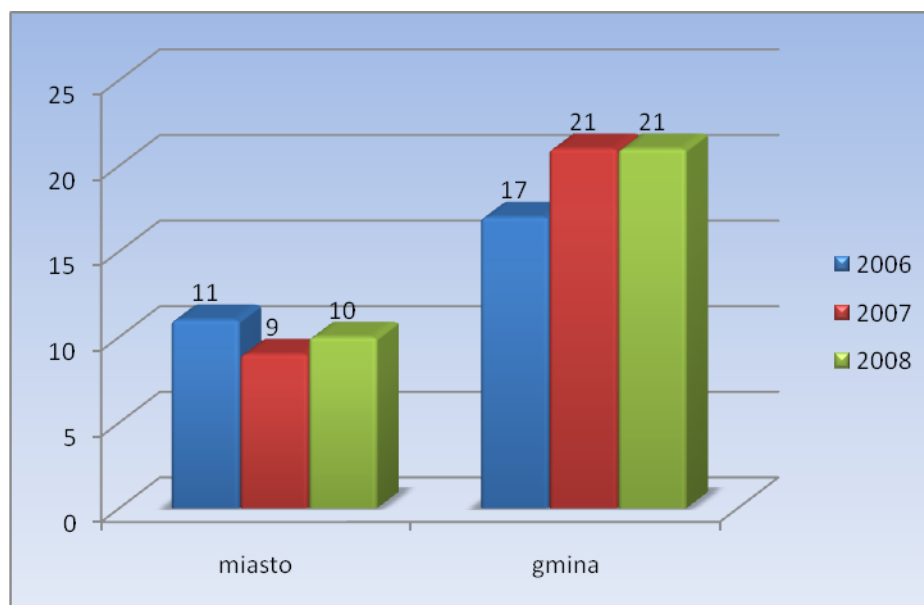
- choroby powstałe jeszcze we wczesnym dzieciństwie, które utrudniają prawidłowe pełnienie ról społecznych i często uzależniają osoby niepełnosprawne od wsparcia rodziny i instytucji pomocowych;
- problemy ekonomiczne osób niepełnosprawnych, które wiążą się z dużym nakładem wydatków na leczenie i rehabilitację;
- oraz często towarzyszące powyższej sytuacji negatywne czynniki występujące w środowisku wiejskim, tj. izolacja osób niepełnosprawnych spowodowana niskim poziomem infrastruktury społecznej i technicznej (tj. bariery architektoniczne i komunikacyjne utrudniające dostęp do instytucji i budynków użyteczności publicznej).

Liczba osób, którym OPS udziela pomocy z powodu niepełnosprawności jest dość stała. W Mieście pomocy z tego tytułu udzielano między 6 (2007 rok) a 10 (2006 rok) rodzinom. Natomiast w Gminie liczba rodzin z problem niepełnosprawności korzystających z pomocy OPS wahała się między 27 (2006 rok) a 30 (2007 rok):

Wykres 11. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z powodu niepełnosprawności (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

OPS w Obrzycku udziela pomocy również z powodu długotrwałej czy ciężkiej choroby. W przypadku miasta liczba rodzin, którym właśnie z tego powodu korzystają z pomocy OPS jest wyższa niż liczba rodzin wspieranych z powodu niepełnosprawności. W roku 2008 było to 10 rodzin. Natomiast z terenu gminy choroba była powodem udzielenia pomocy 21 rodzinom w latach 2007 i 2008:

Wykres 12. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Kwestia osób starszych

Mając na uwadze zwiększającą się zarówno w kraju i jak i w Gminie, liczbę osób w starszym wieku, warto podkreślić szczególnie trudną sytuację materialną **osób starszych** utrzymujących się z rent i emerytur. Wysokość ww. świadczeń jest w dużym stopniu zbyt niska, aby w wystarczający sposób zaspokoić potrzeby seniorów z problemami zdrowotnymi. Tymczasem potrzeby osób w wieku poprodukcyjnym będą wzrastać równoległe ze zmieniającą się strukturą demograficzną naszego społeczeństwa. Podczas ostatniego półwiecza dwukrotnie zwiększył się procentowy udział osób starszych. W 1995 r. osoby w wieku 65 i więcej lat stanowiły 11,2% polskiego społeczeństwa, a zgodnie z prognozami demograficznymi, odsetek ten wzrośnie w 2020 r. nawet do poziomu 15,9% całej populacji polskiej. Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż wg kryteriów Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) populację definiuje się jako starą, jeżeli co najmniej 7% jej członków liczy 65 lat i

więcej. Tym samym w świetle powyższych statystyk Polska dołączyła do grupy społeczeństw starych.

OPS w Obrzycku obejmował swoją pomocą rodziny emerytów i rencistów niemal wyłącznie w roku 2006 – wtedy z pomocy skorzystało 23 rodziny z Gminy Obrzycko i 9 z miasta Obrzycko. W roku 2007 jedynie 1 gminna rodzina emerytów i rencistów uzyskała pomoc ośrodka pomocy społecznej, natomiast w roku 2008 żadna tego typu rodzina nie otrzymała wsparcia:

Tabela 24. Liczba rodzin emerytów i rencistów objętych pomocą społeczną w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny emerytów i rencistów	2006	2007	2008
Gmina	23	1	0
Miasto	9	0	0

Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego

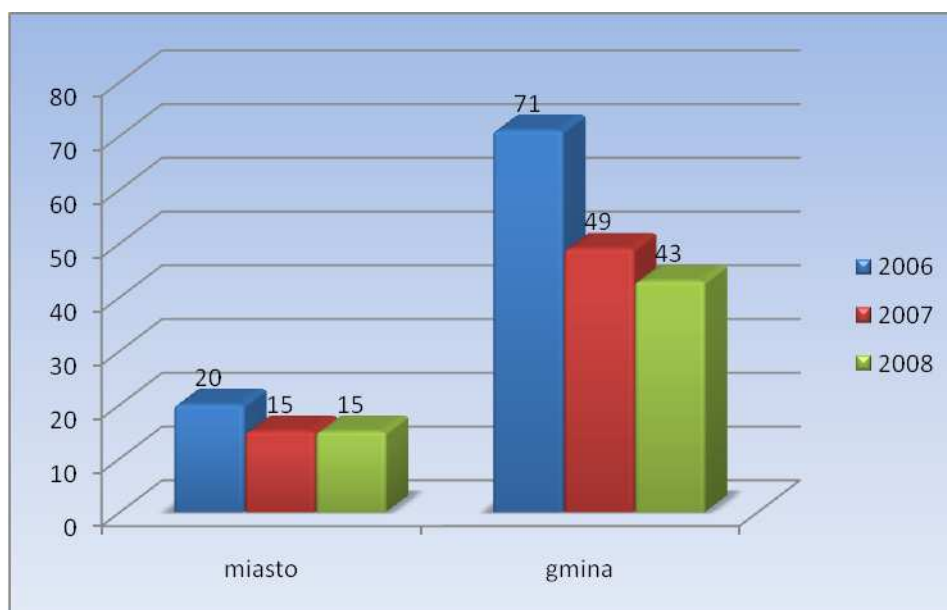
oraz problemy opiekuńczo – wychowawcze rodzin.

Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziny integralnie łączy się z poważnymi dysfunkcjami w sferze działań (np. alkoholizm, przestępczość, itp.), okoliczności (np. bezrobocie, przewlekła lub ciężka choroba, itp.) czy sytuacji lub faktów (charakteryzujących np. stosunki panujące pomiędzy członkami rodziny). Dysfunkcje te wpływają negatywnie na realizowanie funkcji, jakie są przypisane rodzinie. Te z kolei pozostają w jednostronnej zależności z poziomem dezintegracji rodziny, generowanym najczęściej przez następujące czynniki:

- rozbicie rodziny (separacja, rozwód, porzucenie rodziny);
- zewnętrzne przyczyny dezintegrujące (np. zakład karny, podjęcie pracy przez członka/członków rodziny za granicą);
- niewypełnienie ról wewnątrzrodzinnych (spowodowane np. ciężką chorobą, uzależnieniem od alkoholu, brakiem umiejętności wychowawczych u rodziców, niezgodnym pożyciem, brakiem czasu wpływającym na niewłaściwą organizację życia rodziny, brakiem opieki nad dziećmi, w przypadku gdy rodzice pracują itp.);
- brak lub osłabienie podmiotowej/emocjonalnej więzi pomiędzy członkami rodziny.

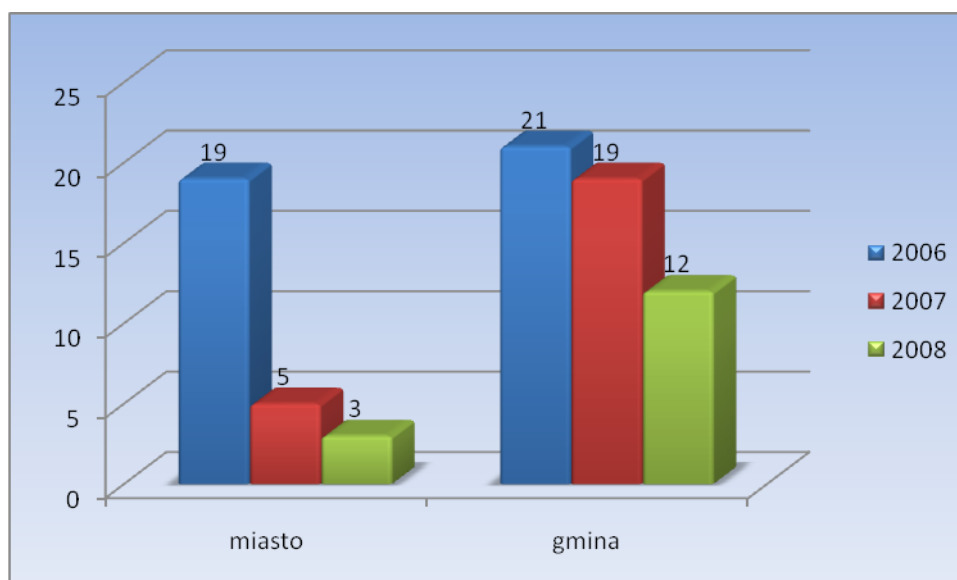
Środowisko rodzinne jest pierwszym otoczeniem społecznym i wychowawczym w życiu dziecka. To w ramach struktur rodzinnych człowiek nawiązuje pierwsze kontakty międzyludzkie i nabywa umiejętności społeczne. Tymczasem rodziny korzystające z pomocy OPS często charakteryzują się zaburzoną strukturą wewnętrzną. Przejawia się to w postaci niestabilnych i nieformalnych układów małżeńskich, rozkładu pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów oraz deficytami wychowawczymi spowodowanymi załamaniem się ról wewnątrzrodzinnych. Dzieci pochodzące z takich rodzin, nierzadko pozostawiane samym sobie, bez nadzoru i opieki ze strony osób dorosłych, zaczynają mieć z czasem coraz większe problemy w nauce. W konsekwencji obniżają się ich ambicje, a to z kolei skutkuje rezygnacją z wysiłków w dążeniu do awansu społecznego. Z upływem czasu zaniedbania opiekuńczo-wychowawcze rodziców skutkują rozluźnieniem bądź całkowitym rozpadem relacji pomiędzy rodzicem a dzieckiem, które zaczyna szukać akceptacji i zainteresowania w innych grupach, funkcjonujących poza środowiskiem rodzinnym, tj. w grupach rówieśniczych i subkulturowych. Następstwa takiej kolejności zdarzeń mogą być różne, począwszy od wagarowania, a skończywszy na ucieczkach z domu, popadaniu w uzależnienia i konflikty z prawem.

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego malała na przestrzeni lat 2006 – 2008. W Mieście Obrzycko skorzystało z niej 20 rodzin w roku 2006 i po 15 w latach 2007 i 2008. Natomiast na terenie Gminy Obrzycko pomoc z powodu bezradności opiekuńczo – wychowawczej uzyskało 71 rodzin w roku 2006 i 43 w roku 2008:

Wykres 13. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Również liczba rodzin korzystających w pomocy OPS z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa zdecydowanie zmniejszyła się na przestrzeni lat 2006 – 2008. W roku 2006 w Mieście Obrzycko pomoc taką uzyskało 19 rodzin, a w Gminie – 21 rodzin. Z kolei w roku 2008 liczby te kształtowały się na poziomie odpowiednio: 3 i 12 rodzin:

Wykres 14. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Ze względu na typ rodzin, z pomocy OPS w Obrzycku, skorzystało w 2008 roku 24 rodziny niepełne z terenu Gminy Obrzycko i 8 rodzin z terenu Miasta Obrzycko. W porównaniu z rokiem 2006 liczba tych rodzin dla Miasta zmniejszyła się (2006 – 10 rodzin), natomiast dla Gminy liczba takich rodzin zwiększyła się. W roku 2006 pomocy udzielono 15 rodzinom niepełnym:

Tabela 25. Liczba rodzin niepełnych objętych pomocą społeczną w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny niepełne	2006	2007	2008
Gmina	15	17	24
Miasto	10	6	8

Niemal wszystkie rodziny niepełne z Gminy Obrzycko i Miasta Obrzycko uzyskujące pomoc z OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ w latach 2006 – 2008 otrzymywały ją z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego:

Tabela 26. Liczba rodzin niepełnych otrzymujących pomoc z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny niepełne	2006	2007	2008
Gmina	15	17	23
Miasto	10	6	8

Rodziny wielodzietne mogą otrzymać pomoc z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa. W przypadku liczby rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych liczba ta była zmienna w latach 2006 – 2008, choć można zauważyć, iż i w Gminie i w Mieście najwyższa była ona w 2007 roku:

Tabela 27. Liczba rodzin wielodzietnych otrzymujących pomoc z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny wielodzietne	2006	2007	2008
Gmina	17	35	15

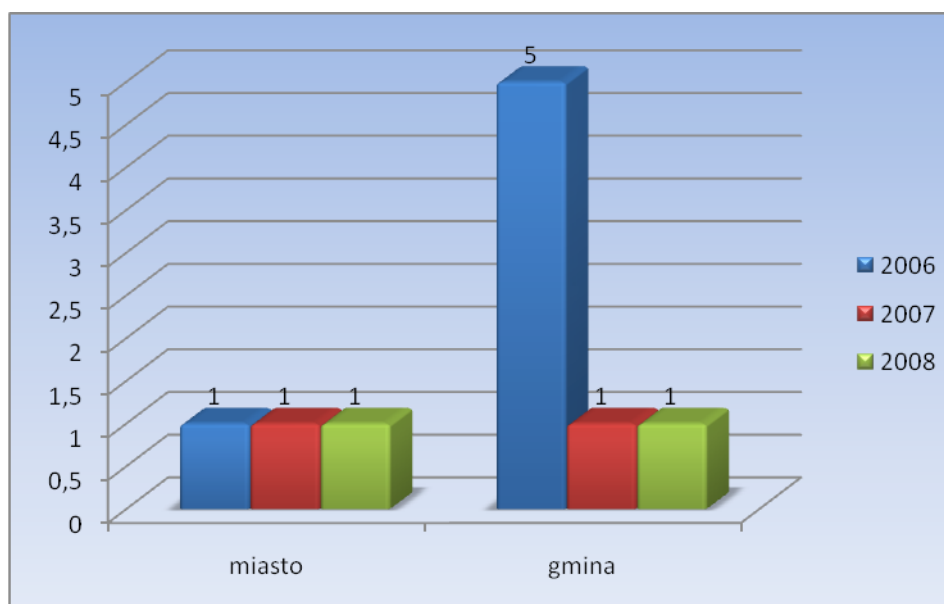
Miasto	2	9	7
---------------	---	---	---

Natomiast liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa malała w latach 2006 – 2008. W Gminie było to 13 rodzin w latach 2006 i 2007, natomiast w 2008 – 6 rodzin. Dla Miasta liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy z tego powodu zmniejszyła się z 13 (2006 rok) do 3 (2008 rok):

Tabela 28. Liczba rodzin wielodzietnych otrzymujących pomoc z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny wielodzietne	2006	2007	2008
Gmina	13	13	6
Miasto	13	4	3

Wśród problemów związanych z funkcjonowaniem rodzin jest również przemoc w rodzinie. W Mieście Obrzycko OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ udzielał pomocy 1 rodzinie na przestrzeni lat 2006 – 2008. W Gminie Obrzycko w roku 2006 pomocą z powodu przemocy w rodzinie objęto 5 rodzin, a w kolejnych latach – 1 rodzinę:

Wykres 15. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu przemocy w rodzinie (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Kwestia uzależnień – alkoholizm

Alkohol zajmuje szczególne miejsce wśród substancji spożywanych przez człowieka. Znaczenie i rola konsumpcji alkoholu są bardzo różnorodne (np. z uwagi na uwarunkowania kulturowe). Dla wielu ludzi spożywanie napojów alkoholowych jest zwyczajnie elementem życia towarzyskiego. Jednak należy pamiętać, iż szkody jakie mogą być powodowane przez nadużywanie alkoholu wykraczają poza sferę życia osoby pijącej, obejmując całe rodziny i różnorodne grupy społeczne w populacji.

Alkoholizm w statystykach

Odsetek alkoholików w prawie wszystkich społeczeństwach w końcu XX wieku jest stały (w Polsce to ok. 700 tys. osób), a sieć pomocy w miarę dobrze zorganizowana. Rośnie jednak odsetek osób określanych jako „pijące ryzykownie”. Ryzykowne picie oznacza wzrost wypadków drogowych oraz wypadków przy pracy, niechcianych cięż i przestępstw jako skutków niekontrolowanego spożywania alkoholu. Osoby pijące w nadmiarze dłużej chorują i trudniej się leczą. Ocenia się, że pochłaniają oni 20-25% kosztów całego systemu zdrowia, ale trzeba się przygotować na wzrost tych wydatków, ponieważ wciąż rośnie odsetek pijącej młodzieży (w Polsce nie pije tylko 10% nastolatków). Rośnie liczba pacjentów, którzy cierpią na uzależnienie nie tylko od alkoholu czy narkotyków. Uzależnieniami stają się jedzenie, internet, praca, seks i ćwiczenia fizyczne w nadmiarze.

Alkoholizm jest jednym z głównych problemów społecznych w Polsce. Około 4,5 miliona osób nadużywa alkoholu, w tym około 600-900 tysięcy jest uzależnionych i wymaga leczenia. Najwyższe spożycie notowano w latach 1979-1980, kiedy na jednego statystycznego mieszkańca wypadało 8,5 l 100% alkoholu. W późniejszych latach nastąpił spadek do poziomu 6,5 - 6,8 l. Równocześnie jednak oceniano, że prawdziwe spożycie alkoholu może być wyższe nawet o 30%, a alkohole te pochodzą z nielegalnej produkcji. W latach 90. spożycie alkoholu zaczęło ponownie wzrastać i obecnie ocenia się, że wynosi ono ok. 10 l alkoholu na 1 mieszkańca. Wprawdzie spadła produkcja nielegalnego alkoholu w Polsce, jednak do kraju dostaje się wiele różnych alkoholi sprowadzanych nielegalnie zza granicy i nieobjętych oficjalną statystyką.

Ponad 70% wypijanego w kraju alkoholu to wódka. Ponieważ spożycie rozkłada się nierównomiernie, oblicza się, że 2/3 całości alkoholu wypija ok. 6-8-milionowa grupa mężczyzn w wieku produkcyjnym. Praktycznie jest to większość zatrudnionych, a obecnie

również bezrobotnych. Rośnie także liczba uzależnionych kobiet. Jeszcze przed kilku laty nie przekraczały one liczby 3% wśród wszystkich alkoholików, obecnie mówi się o 8-10%. Należy jeszcze zauważyć, iż u kobiet do uzależnienia dochodzi szybciej i w młodszym wieku. Pozytywnym zjawiskiem jest zwiększenie się liczby abstynentów, zwłaszcza wśród młodzieży.

Fachowcy zajmujący się terapią uzależnień zgodnie wskazują na profilaktykę jako najlepsze z możliwych działań, mogących uchronić przed skutkami nadmiernego spożywania alkoholu. Musi ona uwzględniać 3 rodzaje działań:

- *profilaktykę pierwszego stopnia* – czyli oddziaływanie na osoby, które jeszcze nigdy nie zażywały środków psychoaktywnych oraz na ich rodziny
- *profilaktykę drugiego stopnia* – czyli interwencje w sytuacji kiedy problem dopiero się zaczyna, bo ktoś zażywa niewielkie ilości, jak robią to nastolatki i młodzi dorośli
- *profilaktykę trzeciego stopnia* – kiedy uzależnienie już się rozwinęło, czyli leczenie i redukcja szkód.

Wpływ alkoholu na organizm

Alkohol jest jedną z najpowszechniej stosowanych trucizn ośrodkowego układu nerwowego. Badania kliniczne i anatomopatologiczne wykazują, że układ pokarmowy alkoholika, jego wątroba, narządy krążenia, nerki, a przede wszystkim ośrodkowy układ nerwowy, ulegają zmianom. Upośledzenie czynności tych narządów zwiększa się w miarę trwania nałogu i ustrój ulega daleko idącemu wyniszczeniu. Zmiany w układzie nerwowym mają swoje podłoże w uszkodzeniu komórek nerwowych mózgu, rdzenia kręgowego i pni nerwów obwodowych. Jednak często pozornie dobry wygląd alkoholika zwodzi jego samego i rodzinę.

Jednorazowe użycie napojów wysoko procentowych wywołuje różne skutki, zależnie od ilości napoju alkoholowego, zawartości alkoholu, indywidualnej podatności organizmu oraz szeregu innych czynników, takich jak głód, ogólny stan organizmu. Przy wypiciu większej dawki stwierdza się stan upojenia alkoholowego. Początkowo pojawia się lepsze samopoczucie, euforia, słabną hamulce korowe. Tok mowy, układ zdań ulega zaburzeniom i pojawiają się niedorzeczne sformułowania. Jeszcze głębsze upojenie rozpoznaje się po zaburzeniach orientacji, chwiejnym chodzie, nieopanowanych ruchach i nieartykułowanej mowie. Upojenie alkoholowe może doprowadzić również do groźnego dla życia stanu

śpiączki. Zwykle jednak w okresie dezorientacji alkoholik zapada w sen, z którego budzi się z poczuciem ogólnego rozbicia, z objawami nieżytu żołądka i jelit, bólami głowy, czyli z przysłowiowym „kacem”. Ponieważ alkohol stanowi w tym przypadku silny bodziec, chwilowa poprawa stanu ogólnego i samopoczucia skłania alkoholika do ponownego spożycia wódki. W ten sposób wytwarza się odruch warunkowy, który z trudnością ulega wygasaniu.

Częste nadużywanie alkoholu wywołuje alkoholizm przewlekły. Cechuje się on zaburzeniami psychicznymi, powierzchowną, płytką oceną, zaburzeniami uwagi, łatwym męczeniem się i pewnymi zaburzeniami pamięci. Zaznaczają się zmiany charakteru: chory staje się brutalny, bezwzględny i łatwo pobudliwy. W miarę rozwoju choroby zmiany te pogłębiają się i mówi się o psychodegradacji alkoholika.

Społeczne znaczenie alkoholizmu

Alkohol wywiera działanie na każdego pijącego, zwłaszcza zaś na człowieka w okresie rozwoju i wzrostu, jakim jest nastolatek. Alkoholizm powoduje wiele cierpień psychicznych i fizycznych, a tym samym przyczynia się do wzrostu śmiertelności i obniżenia zdrowotności społecznej. W rodzinach alkoholików częściej niż w innych rodzą się dzieci z padaczką i niedorozwojem umysłowym.

Nadużywanie alkoholu obniża zdolność do pracy, a tym samym wartość oraz poziom produkcji. Alkoholik wskutek niedbalstwa i nieostrożności doprowadza do nieszczęśliwych wypadków, niszczenia materiału i narzędzi zakładu pracy. Wzrost agresywności wywołanej przez alkohol uniemożliwia każdą pracę w grupie, powodując konflikty i zaczepki. Chorzy często opuszczają dni pracy, zwiększają absencję.

Wypadki komunikacyjne na drogach publicznych spowodowane są w większości przypadków przez alkohol. Co rusz pijani ludzie siadają za kierownicę i nie będąc w stanie realistycznie myśleć powodują groźne wypadki drogowe. Nierzadkie potrącenia pieszych, w tym wielu dzieci, zawdzięczamy właśnie pijanym kierowcom.

Alkoholik potrzebuje pieniędzy na wódkę i zdobywa je sprzedając po kryjomu sprzęty, ubrania swoje i rodziny. W późniejszym okresie dopuszcza się nawet oszustw, kradzieży, przestępstw. Wyczyny chuligańskie, zakłócenia spokoju publicznego czy bójki najczęściej spowodowane są właśnie nadużywaniem alkoholu.

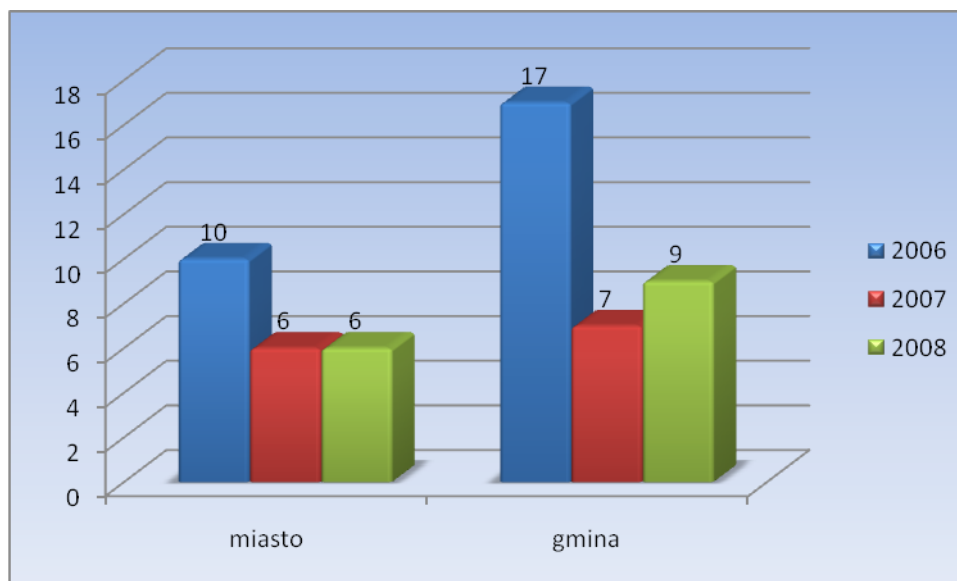
Degradacja psychiczna na tle alkoholizmu prowadzi do zaniku poczucia wartości etycznych i moralnych, co odbija się na rodzinie alkoholika. Większość z nich to źli mężowie i ojcowie. Często wywołują awantury, znęcają się fizycznie i psychicznie nad żoną i dziećmi, deprawują własne potomstwo.

Szczególnie ważnym problemem jest dostępność alkoholu dla dzieci i młodzieży. Wzrasta w szczególności spożycie niskoprocentowych napojów alkoholowych, postrzeganych jako alkohole mało niebezpieczne dla organizmu i społecznie akceptowane (np. piwo). Tymczasem nadużywanie alkoholu przez młodych ludzi jest częstym powodem popełnianych przez nich przestępstw, wśród których najczęstszymi rodzajami są rozboje, wymuszenia, uszkodzenia ciała, bójki i pobicia.

Według danych statystycznych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA), w Gminie liczącej 10 tysięcy mieszkańców:

1. ok. 2% populacji może być uzależniona od alkoholu – tj. ok. 200 osób,
2. ok. 4% populacji stanowią dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice) – tj. ok. 400 osób,
3. ok. 4 % populacji to dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików – tj. ok. 400 osób,
4. ok. 5-7% populacji to osoby pijące szkodliwie – tj. ok. 500 – 700 osób.

Z powodu alkoholizmu OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ udzielił w 2006 roku pomocy 10 rodzinom z problemem alkoholowym mieszkającym w Mieście Obrzycko. W latach następnych liczba ta zmniejszyła się do 6 rodzin. Dla Gminy Obrzycko liczby te kształtowały się na poziomie 17 (2006 rok), 7 (2006 rok) i 9 rodzin (2008 rok):

Wykres 16. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu alkoholizmu (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Kwestia uzależnień – narkomania

Coraz szerszego zasięgu – zwłaszcza wśród młodszej populacji - nabiera problem **narkomanii**. Na problemy związane z narkotykami należy patrzeć szeroko, widzieć je w kontekście problemów powodowanych przez używanie innych substancji psychoaktywnych. Zgodnie ze stanowiskiem Światowej Organizacji Zdrowia wszelkie substancje psychoaktywne- niezależnie od tego, czy legalne, czy nielegalne- są groźne, patrząc na rzecz z perspektywy zdrowia publicznego.

Narkotyki to potoczne określenie niektórych substancji psychotropowych. Ze względu na potoczność tego słowa, różnice kulturowe, poglądy poszczególnych osób, stan prawny itp. nie ma jednoznacznej definicji, ale zwykle obejmuje ona:

- wszystkie substancje psychotropowe, które aktualnie są nielegalne jest to tzw. "policyjna definicja narkotyku".
- substancje przyjmowane przez niektóre tylko grupy społeczne w celu czasowej zmiany nastroju, przy czym nie są to substancje powszechnie akceptowane w społeczeństwie.

Warto wspomnieć również o substancjach uzależniających podobnie do narkotyków: lekach oraz tzw. „dopalaczach”.

Lek uzależniający jest to substancja, która zażywana przez wystarczająco długi czas może wywołać stan zależności lekowej. Lekomania, czyli zależność lekowa to nawykowe nadużywanie leków, w którym zależność lekowa związana jest z zależnością psychiczną i fizyczną. Stan zależności charakteryzuje się zmianami zachowania, łącznie z przymusem stałego lub okresowego zażywania leku, w celu doznania oczekiwanego efektu psychicznego, czy też fizycznego albo w celu uniknięcia nieprzyjemnych doznań związanych z brakiem leku. Lekomania najczęściej obejmuje leki przeciwbólowe, nasenne, dopingujące i euforyzujące (wywołujące stan błęgiego podniecenia). Grupami społecznymi, wśród których lekomania może być najbardziej rozpowszechniona są: osoby starsze (walka z chorobami związanymi z wiekiem), osoby z najwyższymi dochodami (walka ze stresem, profilaktyka, odchudzanie), a także osoby młode, często studenci i uczniowie (walka ze stresem, leki wspomagające procesy myślenia).

W sytuacji zależności lekowej najistotniejszy jest narastający przymus zażywania leków i trudności w funkcjonowaniu bez nich. Zmusza to osoby uzależnione do zdobywania pożądanego leku za wszelką cenę, często z niemałym wysiłkiem. Lekomania powoduje zmiany w funkcjonowaniu człowieka: w sferze fizycznej i psychicznej. Powoduje stopniową degradację psychiczną, umysłową, zaburzenia w funkcjonowaniu mózgu: kłopoty z pamięcią, koncentracją, myśleniem, uczeniem się. Osoba uzależniona coraz gorzej radzi sobie z trudnościami, codziennymi obowiązkami, własnymi emocjami. Natomiast długotrwałe przyjmowanie leków np. uspokajających czy przeciwbólowych może prowadzić do uszkodzenia narządów wewnętrznych takich jak nerki, wątroba oraz różnorodnych zaburzeń ze strony układu nerwowego. Następuje stopniowe wyniszczenie organizmu.

„Dopalacze” to substancje, które w Polsce pojawiły się w ostatnim okresie czasu, budząc sporo kontrowersji. Dotychczas były one dostępne wyłącznie przez internet, ale obecnie można je już zakupić bezpośrednio w sklepach. Lekarze i psychologowie nie mają wątpliwości, że dopalacze działają jak narkotyki – większość z nich zawiera benzylopiperazynę (BZP), czyli substancję działającą podobnie do amfetaminy. Mimo to ich sprzedaż jest legalna, bo żaden z ich składników nie jest zabroniony polskim prawem. Choć podjęto działania mające na celu zakaz sprzedaży „dopalaczy” w Polsce, budzi to sprzeczne opinie. Dodatkowa trudność polega na tym, że „dopalacze” są projektowane komputerowo, przez co ich wytwórcy mogą szybko zmienić skład, modyfikując zakazany składnik i wciąż legalnie je sprzedawać. Jakkolwiek, jak już wspomniano, kwestia „dopalaczy” wywołuje skrajne emocje, zaczynając od samej ich szkodliwości i zakwalifikowania ich jako narkotyków lub zwykłych substancji poprawiających nastrój. Niemniej jednak, z danych IMS Health wynika, że ponad połowa Polaków przyznaje się do mniej lub bardziej regularnego

stosowania legalnych, sprzedawanych bez recepty preparatów pobudzających. Kupujemy ich ponad 6 mln. opakowań rocznie.

Jak przekonują wyniki badań przeprowadzonych wśród młodzieży, minął czas, kiedy narkotyki stanowiły dla młodych ludzi konkurencyjny model używania substancji psychoaktywnych. Jeszcze w latach siedemdziesiątych używanie narkotyków miało swoje ideologiczne podłoże, związane z ideologią hippisowską, później wpisane było w inne nurty subkulturowe. Używanie narkotyków stanowiło formę kontestacji świata dorosłych, symbolem którego był alkohol. Dlatego młodzież sięgającą po narkotyki programowo odżegnywała się od alkoholu.

W latach osiemdziesiątych nastąpił proces emancypacji narkotyków. Sięgano po nie już bez ideologicznych uzasadnień, tylko dla ich psychoaktywnych właściwości. Obecnie narkotyki stały się elementem kultury młodzieżowej, która dawno już zasymilowała alkohol. Aktualnie mamy do czynienia bardziej ze współwystępowaniem napojów alkoholowych i narkotyków w indywidualnych i zbiorowych wzorach konsumpcji niż z modelem „konkurencji” różnych substancji.

Używaniu różnych substancji legalnych i nielegalnych towarzyszy interakcja problemów z tym związanych. Jeśli nadmierne picie i nadużywanie narkotyków, występują jednocześnie, wywołują jeszcze więcej poważnych problemów. Obserwuje się również interakcyjny wpływ innych czynników, np. stylu życia czy warunków życiowych. Osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych doświadczają poważnych szkód zdrowotnych, szybko też podlegają procesowi społecznej degradacji.

Zwiększa się coraz bardziej dostępność narkotyków, jak też systematycznie obniża granica wieku inicjacji środków odurzających wśród dzieci i młodzieży. Najbardziej rozpowszechnionym narkotykiem wśród młodych ludzi jest marihuana. I chociaż narkotyk ten zaliczany jest do tzw. grupy „miękkich” narkotyków (do których należą także haszysz, amfetamina, extasy), zagrożenie uzależnieniem wcale nie jest mniejsze niż w przypadku narkotyków „twardych” (heroina biała lub brązowa, tzw. „brown sugar”). Problem uzależnienia nie sprowadza się bowiem wyłącznie do uzależnienia fizycznego, które wywołują narkotyki „twarde”. Najbardziej problemowym aspektem uzależnienia jest właściwie uzależnienie psychiczne, będące skutkiem zażywania „miękkich” narkotyków. Z uzależnieniem fizycznym można sobie poradzić w 1-2 tygodnie, tymczasem z uzależnieniem o podłożu psychicznym walczy się przez co najmniej 1-2 lata w specjalnie przeznaczonych do tego ośrodkach dla narkomanów, a potem jeszcze przez kolejne lata terapii wspierającej.

Największe zapotrzebowanie w przypadku pomocy osobom mającym problemy z narkotykami istnieje w niżej wymienionych sferach:

- zwiększeniu ilości świadczonego poradnictwa dotyczącego problematyki uzależnień,
- prowadzeniu terapii indywidualnej i rodzinnej,
- prowadzeniu terapii dla osób eksperymentujących,
- prowadzeniu grup wsparcia dla rodziców,
- poradnictwie prawnym,
- prowadzeniu zajęć alternatywnych dla dzieci i młodzieży.

Ustawa z dnia 4 października 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii wprowadza nowe pojęcie „używanie szkodliwe”, oznaczające „używanie substancji psychoaktywnej powodujące szkody somatyczne lub psychiczne, włączając upośledzenie sądzienia lub dysfunkcyjne zachowanie, które może prowadzić do niesprawności lub mieć niepożądane następstwa dla związków z innymi ludźmi”. Zapis ten pozwala na objęcie leczeniem także osób, które nie są uzależnione, ale używają narkotyków w ten właśnie sposób. Ponadto ustalone zostały kwestie finansowania i realizacji zadań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii oraz programów przeciwdziałania narkomanii na szczeblu terytorialnym. W ślad za tym ustawa nałożyła na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zadanie przygotowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, który następnie uchwała rada gminy.

Warto w tym miejscu jeszcze wskazać na najważniejsze przyczyny występowania problemów uzależnień wśród mieszkańców gminy:

- niewystarczająca wiedza na temat zjawiska narkomanii i uzależnienia alkoholowego; głównymi źródłami informacji o uzależnieniach są media, dopiero na drugim planie pojawiają się szkoła i rodzina;
- łatwy dostęp do narkotyków, zarówno na terenie szkoły jak i poza nią, tj. w miejscach częstych spotkań młodzieży, takich jak dyskoteki, puby, prywatki;
- występowanie problemów szkolnych, rodzinnych i społecznych (brak perspektyw życiowych rodziny, bezrobocie, trudna sytuacja finansowa);
- niezaradność młodzieży w radzeniu sobie z trudami życia codziennego i związana z tym ucieczka w świat uzależnień;

- ciekawość oraz nieświadomość szybkiego uzależniania się od niektórych narkotyków i alkoholu; pragnienie dopasowania się do otoczenia znajomych; podatność młodych ludzi na negatywne wpływy otoczenia;
- brak natychmiastowej reakcji ze strony szkoły i rodziny, spowodowany albo brakiem wiedzy na temat objawów zażywania narkotyków bądź też niewystarczającym zainteresowaniem dorastającym dzieckiem; szczególnie niepokojącym zjawiskiem jest skala inicjacji alkoholowej w towarzystwie i za aprobatą rodziców.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrzycku nie objął swoją pomocą żadnej rodziny z tytułu narkomanii na przestrzeni lat 2006 – 2008.

Kwestia osób bezdomnych

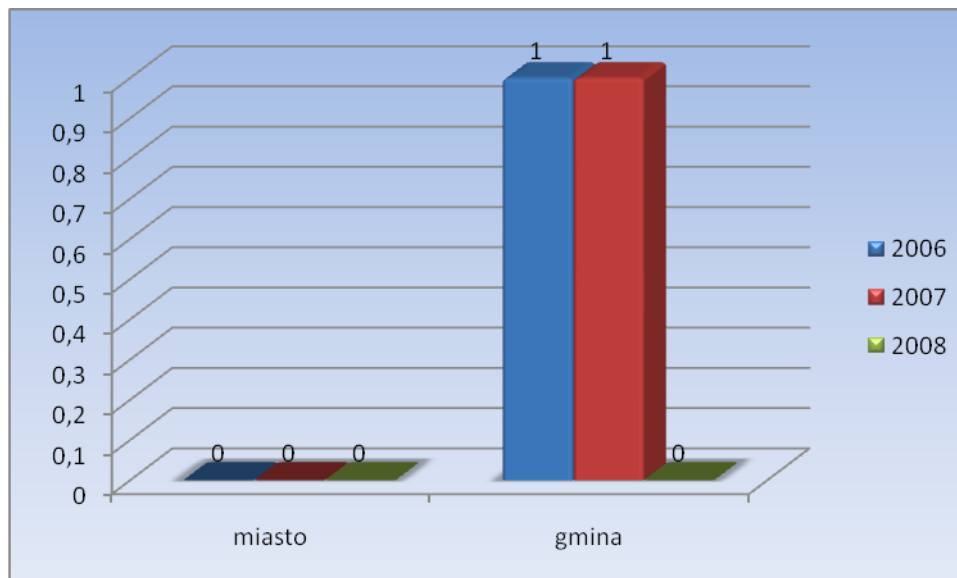
Definicja **osoby bezdomnej** zawarta jest w Ustawie o Pomocy Społecznej. Zgodnie z nią, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

Wielokrotnie podkreśla się, iż bezdomność jest przede wszystkim zjawiskiem społecznym, nie poddającym się opisowi w kategoriach czysto prawnych. Ani formalne prawo do zamieszkania w danym lokalu ani brak tego prawa nie przesądzają bowiem niczego w kwestii bezdomności. Możliwe są sytuacje, gdy konflikty rodzinne uniemożliwiają faktyczne współzamieszkiwanie w lokalu, w którym jest się zameldowanym, lub też zaspakajanie potrzeb mieszkaniowych pomimo braku zameldowania i formalnego prawa do zamieszkiwania w danym lokalu.

Najczęściej wśród powodów bezdomności pojawiają się: rozpad rodziny, eksmisje, powrót z zakładu karnego czy szpitala psychiatrycznego bez możliwości zamieszkania, brak stałych dochodów, przemoc w rodzinie, brak tolerancji społecznej, uzależnienia, likwidacja hoteli pracowniczych, opuszczenie domu dziecka, uchodźstwo. Z kolei jako współwystępujące z bezdomnością wymieniane są najczęściej: alkoholizm, przestępczość, narkomania, dezintegracja rodziny, choroby psychiczne, niedorozwój umysłowy, przemoc w rodzinie, prostytutka, żebractwo, zespół nabytej bezradności, kalectwo i zaniedbane leczenie różnorodnych schorzeń. Niemniej jednak, rzadko kiedy wyłącznie jedna przyczyna wyjaśnia sytuację bezdomności – przyczyny te są zróżnicowane i często się nawzajem warunkują.

Problem bezdomności jest problemem marginalnym w działalności OPS w Obrzycku. W Mieście nikt nie korzystał z pomocy z tego powodu, a na terenie gminy pomocą objęto 1 osobę bezdomną w roku 2006 i 2007:

Wykres 17. Pomoc udzielana przez OPS w Obrzycku z tytułu bezdomności (liczba rodzin) w latach 2006 – 2008.

Formy pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrzycku

Informacje ogólne

Ogólna liczba rodzin objętych pomocą społeczną przez OPS w Obrzycku zmieniała się na przestrzeni lat 2006 – 2008. Znaczne zmiany dotyczyły przede wszystkim mieszkańców Gminy. W roku 2006 z pomocy OPS skorzystały 94 rodziny mieszkające w Gminie Obrzycko, w roku następnym liczba ta wzrosła aż do 171 rodzin. W kolejnym liczba ta spadła do 152 rodzin.

Natomiast liczba rodzin zamieszkujących Miasto Obrzycko, które były objęte pomocą społeczną ośrodka pomocy, kształtuje się na dość stałym poziomie. W roku 2006 było to 68 rodzin, w roku 2007 – 63 rodziny, a w roku 2008 – 65 rodzin:

Tabela 29. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko, lata 2006 – 2008.

rodziny ogółem	2006	2007	2008
Gmina	94	171	152
Miasto	68	63	65

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zlecone oraz własne. W ich ramach wypłaca określone świadczenia oraz udziela pomocy w postaci pracy socjalnej. Liczb osób, którym przyznawano decyzją świadczenia na przestrzeni lat 2006 – 2008 zmniejszała się w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko: w Gminie spadła ona z 194 do 157 rodzin, a w Mieście – z 81 do 57 rodzin. W ramach zadań zleconych OPS w Obrzycku przyznawał świadczenia 17 rodzinom wiejskim i 4 rodzinom miejskim w roku 2006, a w roku 2008 – 19 rodzinom wiejskim i 6 miejskim. Zdecydowanie częściej OPS udzielał pomocy przyznając świadczenia w ramach działań własnych. W Gminie Obrzycko były to 87 rodziny w roku 2006 i 72 w roku 2008, natomiast w Mieście – odpowiednio 39 i 25 rodzin. OPS udziela pomocy również w postaci pracy socjalnej. Z takiej formy wsparcia skorzystało 158 rodzin zamieszkałych w Gminie w 2006 i 152 w roku 2008. Z kolei w Mieście Obrzycko pomocą tego typu objęto 68 rodzin w roku 2006 i 65 rodzin w roku 2008:

Tabela 30. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie i Mieście przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Obrzycku, lata 2006 – 2008.

		2006		2007		2008	
		liczba osób	liczba rodzin	liczba osób	liczba rodzin	liczba osób	liczba rodzin
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych	Gmina	194	94	191	101	157	77
	Miasto	81	42	56	27	57	28
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	Gmina	22	17	17	17	19	19
	Miasto	4	4	4	4	6	6
świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	Gmina	180	87	176	96	149	72
	Miasto	77	39	53	25	52	25
pomoc w postaci pracy socjalnej	Gmina	x	158	x	128	x	152
	Miasto	x	68	x	63	x	65
pomoc w postaci wyłącznie pracy socjalnej	Gmina	x	64	x	37	x	75
	Miasto	x	26	x	36	x	37

Świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych Gminie

Liczba przyznanych zasiłków stałych przyznawanych w ramach zadań zleconych Gminie na przestrzeni lat 2006 – 2008 nieznacznie wzrosła w Gminie Obrzycko i Mieście Obrzycko. W przypadku gminy był to wzrost z 17 do 19, a w przypadku miasta z 4 do 6 zasiłków. Większość z nich była przyznawana osobom samotnie gospodarującej (w Gminie 11 na 19 w roku 2008, a w Mieście wszystkie 6 w roku 2008). W roku 2006 przyznawane były również zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską ekologiczną lub żywiołową: 113 w Gminie i 6 w Mieście Obrzycko:

Tabela 31. Liczba osób, którym przyznano świadczenie w ramach zadań zleconych gminom – Gmina i Miasto Obrzycko, lata 2006 – 2008.

		2006	2007	2008
		zasiłki stałe - ogółem	Gmina	17
	Miasto	4	4	6
zasiłki stałe dla osoby samotnie gospodarującej	Gmina	11	10	11
	Miasto	4	4	6
zasiłki stałe dla osoby pozostającej w rodzinie	Gmina	6	7	8
	Miasto	0	0	0
zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną	Gmina	113	0	0
	Miasto	6	0	0

Świadczenia realizowane w ramach zadań własnych gminy

Na przestrzeni lat 2006 – 2008 malała liczba rodzin, którym przyznawane były świadczenia w ramach zadań własnych gminy. Liczba zasiłków okresowych przyznanych rodzinom spadała w Gminie z 22 do 6, a w Mieście z 7 do 2. Podobnie malała liczba rodzin korzystających z posiłków: z 50 do 41 w Gminie Obrzycko oraz z 17 do 14 w Mieście Obrzycko. Usługi opiekuńcze były realizowane wyłącznie wśród mieszkańców miasta i były to jednostkowe przypadki (1, 2 rodziny w latach 2007 i 2008). Zasiłki celowe związane z pokryciem wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego przyznawane były w roku 2007 w Gminie – otrzymało je 17 rodzin; w roku 2006 – 1 rodzina. Odnośnie innych zasiłków celowych i w naturze liczba rodzin, którym były one wypłacane, zmniejszała się: w Gminie z 58 do 44, a w Mieście z 30 do 14. Ośrodek Pomocy Społecznej realizował również pomoc w postaci pracy socjalnej – w roku 2008 skorzystało z niej 152 rodziny z gminy oraz 62 rodziny miejskie:

Tabela 32. Świadczenia udzielone w ramach zadań własnych gmin – Gmina i Miasto Obrzycko, lata 2006 – 2008.

		2006		2007		2008	
		liczba osób	liczba rodzin	liczba osób	liczba rodzin	liczba osób	liczba rodzin
zasiłki okresowe	Gmina	23	22	16	16	6	6
	Miasto	7	7	5	5	3	2
posiłek	Gmina	112	50	107	44	96	41
	Miasto	45	17	36	15	29	14
usługi opiekuńcze	Gmina	0	0	0	0	0	0
	Miasto	0	0	2	2	1	1
zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	Gmina	1	1	17	17	0	0
	Miasto	0	0	0	0	1	1
inne zasiłki celowe i w naturze	Gmina	62	58	44	44	52	44
	Miasto	31	30	14	13	23	14
praca socjalna	Gmina	x	158	x	171	x	152
	Miasto	x	68	x	63	x	65

Misja i założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Misja to zwięzłe, realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju strategicznego uwzględniające identyfikację podstawowych problemów.

Na podstawie przedstawionych powyżej analiz zidentyfikowano podstawowe problemy w Mieście Obrzycko i Gminie Obrzycko:

- redukcja zjawiska ubóstwa
- **WSPARCIE RODZIN**
- wsparcie osób bezrobotnych
- wsparcie osób starszych i niepełnosprawnych
- przeciwdziałanie uzależnieniom, ze szczególnym uwzględnieniem alkoholizmu
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Główne kierunki i działania zorientowane na zapobieganie zagrożeniom społecznym, uwzględnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych to:

1. *systematyczne diagnozowanie*
2. *okresowy monitoring i kontrola*
3. *subsydiarność, pomocniczość świadczeń*
4. *kompleksowość rozwiązań*
5. *wyznaczenie standardów usług socjalnych*
6. *korzystanie z doświadczeń samorządów partnerskich gmin powiatu*
7. *konsekwencja i długotrwałość działania*
8. *indywidualizacja metod i środków*
9. *zachowanie współuczestnictwa i pełnoprawności klientów*
10. *prowadzenie konkretnych programów i projektów*
11. *zdobywanie środków pozabudżetowych*
12. *pozyskiwanie środków w ramach funduszy z Unii Europejskiej*
13. *propagowanie sponsoringu i działalności charytatywnej*
14. *szeroka i różnorodna informacja oraz poradnictwo*
15. *nacisk na profilaktykę i zapobieganie*
16. *współpraca samorządów powiatu*
17. *rozwinięcie form pomocy środowiskowej*
18. *polityka prorodzinna*

19. *decentralizacja działań zakładająca wzmocnienie aktywności społecznej, tj. różnego rodzaju inicjatyw obywatelskich, funkcjonowania organizacji pozarządowych i wolontariatu;*
20. *aktywne uczestnictwo mediów.*

W celu zapobiegania wyżej wymienionym problemom społecznym występującym na terenie Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko, wytyczono główne kierunki realizacji zadań instytucji i organizacji pomocowych służb społecznych. Należy do nich między innymi opracowanie nowych szczegółowych programów pomocowych, a przede wszystkim stworzenie *zintegrowanego systemu wsparcia* dotyczącego:

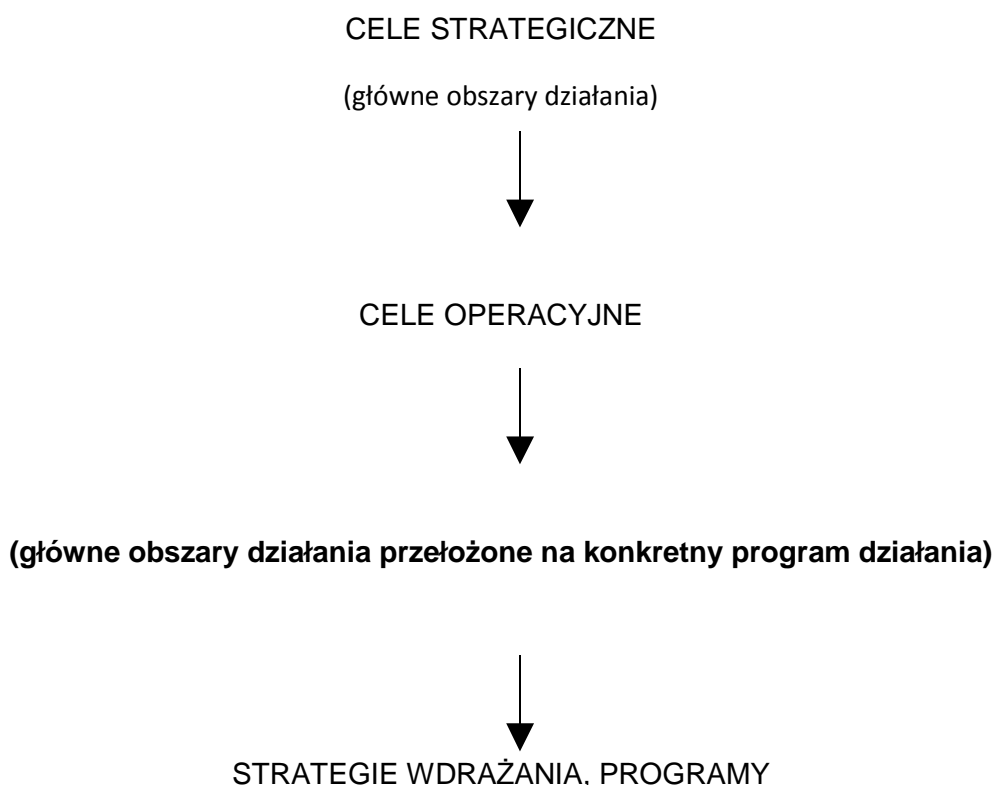
1. ***Pomocy rodzinie w kryzysie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - wspieranie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i warunków funkcjonowania rodzin, zwłaszcza rodzin niepełnych i wielodzietnych.***
2. ***Pomocy osobom długotrwale bezrobotnym i ich rodzinom.***
3. ***Kompleksowej pomocy kierowanej do osób niepełnosprawnych, starszych i chorych oraz ich rodzin.***
4. ***Pomocy osobom przejawiającym skłonności do nadużywania środków psychoaktywnych oraz ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży szkolnej.***
5. ***Pomocy osobom i rodzinom zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym.***
6. ***Kształcenie kadry pracowników zajmujących się problemami społecznymi w celu zwiększania skuteczności działań pomocy społecznej.***

Są to cele strategiczne, na podstawie których sformułowano misję gminy:

Miasto Obrzycko i Gmina Obrzycko gminą dążącą do integracji społecznej, poprawy warunków życia mieszkańców gminy oraz eliminacji negatywnych zjawisk społecznych przy współpracy z partnerami lokalnymi i pozalokalnymi, a także organizacjami non – profit.

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Narzędziem realizacji zadania zaspokajania zbiorowych potrzeb społecznych wspólnoty samorządowej jest polityka społeczna, która powinna być dostosowana do potrzeb i uwarunkowań lokalnej społeczności. W ślad za tym problemy takie jak: trudna sytuacja gospodarcza, problem bezrobocia, rosnąca dysfunkcjonalność rozbitych rodzin, niska aktywność społeczna mieszkańców gminy oraz problemy wywołane trudnościami adaptacyjnymi młodzieży i osób niepełnosprawnych dały podstawę do wytypowania wśród strategicznych celów polityki społecznej działania na rzecz redukcji ubóstwa, wsparcia rodziny, osób niepełnosprawnych i młodego pokolenia.

W obecnym etapie, wyszczególnionym powyżej celom strategicznym przypisano poszczególne cele operacyjne oraz działania:

Cel strategiczny 1: Pomoc rodzinie w kryzysie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - wspieranie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i warunków funkcjonowania rodzin, zwłaszcza rodzin niepełnych i wielodzietnych.

Zadaniem polityki społecznej gminy jest wspieranie najbardziej skutecznych form pomocy osobom, które z różnych przyczyn nie funkcjonują poprawnie. Naturalnym środowiskiem, w którym jednostka słabsza może znaleźć oparcie jest rodzina. Dotyczy to zarówno osób dotkniętych chorobą, niepełnosprawnością, uzależnieniem, jak i osób starszych.

Rodzina jest niezbędnym czynnikiem rozwoju osobowości jednostki oraz miejscem kształtowania i zaspokajania jej podstawowych potrzeb biologicznych, psychologicznych i społecznych. Najważniejszą rolą rodziny, jaką ta spełnia w społeczeństwie, jest jej funkcja wychowawcza i opiekuńcza wobec dzieci. To właśnie w obrębie sfery wychowawczej dziecko powinno zaspokajać naturalną potrzebę kontaktów emocjonalnych, potrzebę bezpieczeństwa, kontaktów społecznych, przynależności grupowej, uznania społecznego, nabywania samodzielności, a także potrzeby w zakresie doznań estetycznych i poznawczych.

W konsekwencji utraty rodziny, dezorganizacji jej struktury lub niewypełniania funkcji (głównie emocjonalnych i wychowawczych), podstawowe warunki, od których zależy prawidłowy rozwój człowieka, zostają zaburzone. Zakłócony zostaje normalny tok rozwoju psychicznego i społecznego. Natomiast rodzina, niepełniająca swych podstawowych funkcji wobec dziecka, niezaspokajająca jego potrzeb psychicznych i społecznych, boryka się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi o różnym natężeniu.

Dlatego też wydaje się szczególnie zasadne przyjęcie jako priorytetowego celu polityki społecznej - wspieranie opiekuńczej i wychowawczej roli rodziny.

Problem: kryzys funkcji rodziny

1. Cel strategiczny: Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

Cele operacyjne oraz wskazania działań:

1.1. Podniesienie świadomości opiekuńczo – wychowawczej rodziców:

- 1.1.1. Działania pedagogizujące dla rodziców
- 1.1.2. Działania uświadamiające rodzicom ich rolę w wychowaniu dzieci
- 1.1.3. Promowanie właściwych wzorców funkcjonowania rodziny
- 1.1.4. Uświadamianie młodzieży w zakresie odpowiedzialności rodzicielskiej
- 1.1.5. Poradnictwo specjalistyczne
- 1.1.6. Tworzenie gminnych programów z zakresie opieki nad rodziną

1.2. Zapobieganie niedostosowaniu młodzieży:

- 1.2.1. Pogadanki wskazujące na właściwe wzorce zachowania
- 1.2.2. Promowanie prawidłowych zachowań, przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych i aspołecznych
- 1.2.3. Promowanie zdrowego stylu życia w szkołach oraz organizacjach młodzieżowych
- 1.2.4. Rozwój profilaktyki uzależnień
- 1.2.5. Pomoc młodzieży w życiowym usamodzielnieniu się przez nabycie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłową adaptację i integrację społeczną

1.3. Wzmacnianie relacji rodzinnych:

- 1.3.1. Podnoszenie świadomości w zakresie odpowiedniego zagospodarowania czasu wolnego wszystkich członków rodziny
- 1.3.2. Promowanie idei aktywnego wypoczynku i działania zmierzające do wyrobienia takiego nawyku w rodzinach
- 1.3.3. Organizowanie imprez kulturalno – rozrywkowych dla całych rodzin
- 1.3.4. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych oraz kółek zainteresowań
- 1.3.5. Organizowanie świetlic środowiskowych dla dzieci
- 1.3.6. Tworzenie gminnych programów wzmacniających więzi rodzinne
- 1.3.7. Promowanie idei wolontariatu

1.4. Zapobieganie przemocy w rodzinie:

- 1.4.1. Powołanie interdyscyplinarnego zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie – aktywna współpraca służb publicznych oraz organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

- 1.4.2. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa dla ofiar przemocy – psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego
- 1.4.3. Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz rodzin z problemem przemocy w rodzinie
- 1.4.4. Tworzenie gminnych programów profilaktyki przemocy w rodzinie
- 1.4.5. Tworzenie grup samopomocowych i grup wsparcia dla ofiar przemocy
- 1.4.6. Prowadzenie akcji informacyjnych na temat przemocy w rodzinie
- 1.4.7. Zapewnienie schronienia ofiarom przemocy w rodzinie – stworzenie mieszkań chronionych
- 1.4.8. Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży
- 1.4.9. Podnoszenie kwalifikacji pracowników socjalnych – edukacja w zakresie pogłębiania wiedzy merytorycznej i umiejętności interpersonalnych
- 1.4.10. Prowadzenie terapii indywidualnej i grupowej dla rodzin z problemem przemocy – terapia rodzinna, mediacje
- 1.4.11. Organizowanie czasu wolnego, zajęć pozalekcyjnych oraz wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych przemocą
- 1.5. *Aktywne rozwiązywanie problemów opiekuńczo – wychowawczych rodzin*
  - 1.5.1. Zagwarantowanie opieki psychologicznej i pedagogicznej dla rodzin
  - 1.5.2. Wsparcie środowiskowe dla rodzin dysfunkcyjnych
  - 1.5.3. Wsparcie instytucjonalne dla rodzin dysfunkcyjnych
  - 1.5.4. Długofalowa i systematyczna praca socjalna z rodzinami zagrożonymi dysfunkcjami
  - 1.5.5. Diagnoza deficytów z zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo – wychowawczej rodzin oraz zaniedbań wobec dzieci
  - 1.5.6. Pomoc materialna dla rodzin w trudnej sytuacji finansowej
  - 1.5.7. Pośrednictwo w kontaktach między instytucjami wspierającymi rodziny
  - 1.5.8. Współpraca z instytucjami zapewniającymi opiekę nad dziećmi i młodzieżą
  - 1.5.9. Współpraca z placówkami edukacyjnymi – bieżąca analiza sytuacji dzieci i młodzieży
  - 1.5.10. Współpraca w wymiarze sprawiedliwości odpowiednim ze względu na położenie gminy – sądem rodzinnym, kuratorami sądowymi
  - 1.5.11. Promocja rodzinnych form opieki zastępczej
  - 1.5.12. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych, organizowanych przez inne jednostki pomocy społecznej (PCPR, PCK, PARPA, OPS)

Cel strategiczny 2: Pomoc osobom długotrwale bezrobotnym i ich rodzinom.

Bezrobotnym zgodnie z definicją ustawową jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu pracy. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny
- wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia osoby i całej rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Na szczególną uwagę zasługuje również długotrwale bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga odpowiednich form oddziaływań pomocy społecznej oraz instytucji bezrobotnych organizacji zajmujących się reintegracją zawodową.

Problem: bezrobocie

2. Cel strategiczny: zmniejszenie poziomu bezrobocia oraz wsparcie osób bezrobotnych – budowa systemu wsparcia osób i ich rodzin dotkniętych bezrobociem i zagrożonych długoterminowym pozostaniem bez pracy

Cele operacyjne i wskazania działań:

2.1. Ograniczanie zjawiska bezrobocia, zwłaszcza wśród młodzieży, kobiet oraz osób w wieku 50+:

2.1.1. Stwarzanie preferencji dla pracodawców

2.1.2. Rozwój doradztwa zawodowego w szkołach

2.1.3. Wspieranie prowadzenie szkoleń zawodowych i aktywizujących dla poszczególnych grup

2.1.4. Wspieranie zatrudnienia subsydiowanego

- 2.1.5. Promowanie przedsiębiorczości – dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- 2.1.6. Rozwój specjalistycznego poradnictwa zawodowego
- 2.1.7. Wspieranie grup samopomocowych i grup wsparcia
- 2.1.8. Refundacja kosztów opieki nad dzieckiem do lat 7
- 2.1.9. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej lub Centrum Integracji Społecznej
- 2.2. *Wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy:*
  - 2.2.1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w celu monitorowania zjawiska bezrobocia w Gminie
  - 2.2.2. Objęcie osób bezrobotnych pracą socjalną na bazie kontraktów
  - 2.2.3. Systemowe rozwiązywanie problemu bezrobocia – praca socjalna z całą rodziną, nie tylko osobą bezrobotną
  - 2.2.4. Pomoc materialna dla osób bezrobotnych
  - 2.2.5. Pomoc w naturze dla osób bezrobotnych i ich rodzin (np. posiłki dla dzieci)
  - 2.2.6. Partycypacja w kosztach szkoleń zawodowych, badań lekarskich osób bezrobotnych
  - 2.2.7. Niwelowanie psychospołecznych skutków pozostawania bez pracy, zwłaszcza długotrwałego
- 2.3. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości:*
  - 2.3.1. Prowadzenie poradnictwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy
  - 2.3.2. Organizowanie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości
  - 2.3.3. Promowanie idei ekonomii społecznej w Gminie
- 2.4. *Ograniczenie zjawiska wykluczenia zawodowego – przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym do wejścia na rynek pracy oraz utrzymanie zatrudnienia*
- 2.5. *Ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn poprzez wsparcie osób bezrobotnych oraz długotrwale bezrobotnych w zakresie reintegracji zawodowej oraz wsparcie otoczenia tych osób*
- 2.6. *Promocja kształcenia ustawicznego*
  - 2.6.1. Rozpowszechnianie informacji o możliwości skorzystania z różnego rodzaju szkoleń
  - 2.6.2. Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy
  - 2.6.3. Promowanie idei kształcenia ustawicznego, doradztwa zawodowego oraz pośrednictwa pracy wśród władz samorządowych

*2.7. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów na terenie Miasta
Obrzycko i Gminy Obrzycko*

- 2.7.1. Skłanianie inwestorów do korzystania z pośrednictwa pracy i zasobów PUP
- 2.7.2. Promowanie produktów lokalnych i lokalnej przedsiębiorczości

2.8. Bieżący monitoring rynku pracy

- 2.8.1. Wydawanie opinii o nowych kierunkach kształcenia
- 2.8.2. Na podstawie danych PUP analiza zawodów deficytowych i nadwyżkowych
- 2.8.3. Ankietowanie pracodawców w zakresie pożądaných kwalifikacji potencjalnych pracowników
- 2.8.4. Prowadzenie badań aktywności zawodowej absolwentów szkół
- 2.8.5. Prowadzenie przez doradców zawodowych zajęć i prelekcji w szkołach na temat potrzeb lokalnego rynku pracy

2.9. Promowanie nowatorskich sposobów aktywizacji osób bezrobotnych:

- 2.9.1. Współuczestniczenie w programach pomocowych realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez inne instytucje rynku pracy

*2.10. Budowanie współpracy między instytucjami publicznymi i organizacjami
pozarządowymi zajmujących się problemem bezrobocia*

- 2.10.1. Nawiązanie współpracy z jednostkami badawczymi w zakresie prowadzenia cyklicznych badań i diagnoz lokalnego rynku pracy,
- 2.10.2. Nawiązanie współpracy z lokalnymi i regionalnymi organizacjami gospodarczymi w zakresie propagowania i ułatwiania procesu samozatrudnienia

***Cel strategiczny 3: Kompleksowa pomoc kierowana do osób niepełnosprawnych,
starszych i chorych oraz ich rodzin.***

Osoby niepełnosprawne w dążeniu do osiągnięcia własnych życiowych celów i warunków życia porównywalnych do tych, które osiągają osoby zdrowe, potrzebują znacznego wsparcia ze strony społeczeństwa. Za wiele obszarów rzutujących na jakość życia tych osób odpowiadają władze lokalne.

Polityka społeczna wytyczająca kierunki działań wobec problemu niepełnosprawności powinna opierać się na Standardowych Zasadach ONZ, mówiących o odpowiedzialności państwa wobec osób niepełnosprawnych i formułujących wytyczne w zakresie polityki dotyczącej niepełnosprawności. Zasady te nie są normami prawa w sensie obligatoryjnym, jednakże mogą służyć jako podstawa opracowania perspektywicznej polityki eliminującej

ryzyko dyskryminacji osób niepełnosprawnych. Spośród 22 Zasad na szczególną uwagę zasługują te, które w pierwszej kolejności powinny być wprowadzone w życie, tj.:

- budzenie świadomości (zasada 1),
- dostępność (zasada 5);
- kreowanie polityki i planowanie (zasada 14),
- organizacje osób niepełnosprawnych (zasada 18),
- szkolenie personelu (zasada 19).

Przy konstruowaniu wytycznych polityki należy uwzględnić również działania Unii Europejskiej na rzecz osób niepełnosprawnych, tj.:

- walka z dyskryminacją, przeciwdziałanie negatywnym postawom społecznym,
- zatrudnianie wolne od dyskryminacji,
- likwidacja i tworzenie miejsc pracy, użyteczności publicznej bez barier architektonicznych,
- wsparcie w edukacji i uzyskaniu niezależnego życia.

Problem: sytuacja osób starszych, niepełnosprawnych i chorych

3. Cel strategiczny: wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych – budowa zintegrowanego systemu pomocy i wsparcia środowiskowego na rzecz osób niepełnosprawnych, chorych i starszych oraz członków ich rodzin

Cele operacyjne oraz wskazanie działań:

3.1. Budowanie świadomości społecznej na temat konieczności integracji społecznej

- 3.1.1. Informowanie o problemach osób niepełnosprawnych i starszych
- 3.1.2. Informowanie o dostępnych formach wsparcia i pomocy świadczonej na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych
- 3.1.3. Prowadzenie doradztwa i poradnictwa na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną lub starszą
- 3.1.4. Kreowanie właściwych postaw społecznych wobec osób starszych i niepełnosprawnych
- 3.1.5. Rozwijanie idei wolontariatu

3.2. Działania zmierzające do wzrostu aktywności osób niepełnosprawnych i starszych

- 3.2.1. Opracowanie mapy barier architektonicznych i komunikacyjnych oraz ich systematyczne likwidowanie
  - 3.2.2. Odpowiednie oznakowanie miejsc szczególnych (miejsca parkingowe, schody, podjazdy)
  - 3.2.3. Utworzenie domu dziennego pobytu dla osób starszych oraz niepełnosprawnych
  - 3.2.4. Rozwój specjalistycznych usług opiekuńczych i innych świadczeń
  - 3.2.5. Zapewnienie opieki osobom niepełnosprawnym i starszym z umożliwieniem pozostawienia w środowisku rodzinnym
  - 3.2.6. Pomoc w działaniach rehabilitacyjnych oraz zakupie potrzebnych przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i sprzętu rehabilitacyjnego (współpraca z PCPR i PFRON)
  - 3.2.7. Pomoc w leczeniu osób niepełnosprawnych i starszych
  - 3.2.8. Pomoc w ułatwianiu kontaktów z placówkami służby zdrowia poprzez działania pracowników socjalnych i pielęgniarki środowiskowe
  - 3.2.9. Organizowanie imprez integracyjnych kulturalno – rozrywkowych dla osób starszych i niepełnosprawnych i ich rodzin
  - 3.2.10. Pomoc w tworzeniu mieszkań socjalnych dla osób niepełnosprawnych
  - 3.2.11. Dofinansowywanie udziału w aktywności kulturalnej i sportowej osób niepełnosprawnych i starszych o niskim statusie materialnym
  - 3.2.12. Promowanie/wspieranie działań zmierzających do powstania stowarzyszeń zrzeszających osoby niepełnosprawne i starsze
- 3.3. *Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych:*
- 3.3.1. Opracowanie bazy danych dotyczących osób niepełnosprawnych, ich potrzeb i posiadanych kwalifikacji zawodowych
  - 3.3.2. Wspieranie likwidacji barier architektonicznych w zakładach pracy
  - 3.3.3. Wspieranie prowadzenia szkoleń zawodowych i zatrudnienia subsydiarnego dla osób niepełnosprawnych
  - 3.3.4. Wspieranie przedsiębiorczości wśród osób niepełnosprawnych
  - 3.3.5. Tworzenie miejsc pracy w instytucjach publicznych
  - 3.3.6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej dostępu do każdego poziomu kształcenia – tworzenie klas integracyjnych
  - 3.3.7. Utworzenie Warsztatu Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych
  - 3.3.8. Objęcie osób niepełnosprawnych działaniami Klubu Integracji Społecznej
- 3.4. *Inne ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym dla osób starszych:*
- 3.4.1. Edukacja w zakresie funkcjonowania osób starszych w rodzinie

- 3.4.2. Wspieranie działań Akademii Złotego Wieku
- 3.4.3. Aktywizowanie osób starszych do udziału w życiu społecznym i kulturalnym gminy
- 3.4.4. Działania na rzecz zmiany stereotypu człowieka starszego jako osoby biernej społecznej
- 3.5. *Popularyzacja zdrowego stylu życia wśród osób starszych i niepełnosprawnych*
  - 3.5.1. Promowanie zdrowego stylu życia oraz sposobów zapobiegania chorobom
  - 3.5.2. Działania przestrzegające przed skutkami nałogów, zapobieganie i leczenie uzależnionych osób niepełnosprawnych
  - 3.5.3. Diagnozowanie rozmiarów zjawisk patologicznych i dewiacji wśród osób niepełnosprawnych
  - 3.5.4. Wspieranie profilaktyki zdrowia psychicznego
  - 3.5.5. Wczesne diagnozowanie oraz ograniczanie skutków niepełnosprawności
  - 3.5.6. Poszerzanie oferty i wspieranie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych

Cel strategiczny 4: Pomoc osobom przejawiającym skłonności do nadużywania środków psychoaktywnych oraz ich rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci i młodzieży szkolnej.

Programy adresowane do osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem powinny obejmować programy pomocy specjalistycznej, ukierunkowane na niwelowanie bezpośrednich skutków oddziaływania substancji psychoaktywnych na osobę, jej najbliższych i krewnych oraz wspierające proces wychodzenia z uzależnienia. Ważnym elementem programowym jest profilaktyka, w tym także cykliczne diagnozowanie skali problemów uzależnień wśród społeczności lokalnej. W dążeniu do realizacji ww. programu należy uwzględnić następujące działania:

Zmiana postaw młodych ludzi oraz negatywnych wpływów otoczenia, będących przyczyną patologicznych zachowań powinny być dokonywane poprzez wprowadzanie na szeroką skalę działań profilaktycznych. Zmiany te, aby były skuteczne, muszą swym zasięgiem objąć wszystkie elementy otoczenia młodych ludzi, tj. rodzinę, grupę rówieśniczą, szkołę oraz społeczność lokalną (**programy całościowe**). Ponadto wszelkie działania, podejmowane w kierunku zapobiegania uzależnieniom, powinny łącznie przewidywać trzy rodzaje przedsięwzięć programowych: programy edukacyjno-informacyjne, programy

rozwojowo – alternatywne oraz programy kompensacyjno - wzmacniające. Wybiórcze podejście do problemu, bez zrozumienia i uwzględnienia wspierających się nawzajem wszystkich trzech bloków programowych, znacznie obniża skuteczność działań profilaktycznych.

Problem: uzależnienia

4. Cel strategiczny – przeciwdziałanie uzależnieniom – program systemowy pomocy osobom i rodzinom z problemem uzależnień z uwzględnieniem uzależnień dzieci i młodzieży

Cele operacyjne oraz wskazanie działań:

4.1. Monitoring stanu zagrożenia uzależnieniami:

4.1.1. Systematyczne badania wśród dzieci i młodzieży dotyczące różnego rodzaju uzależnień: alkoholu, papierosów, narkotyków, komputera, dopalaczy, itd.

4.1.2. Analiza danych PARPA, GKRPA dotyczących rozpowszechnienia zjawisk uzależnień wśród dorosłych mieszkańców gminy

4.2. Przeciwdziałanie i profilaktyka uzależnień

4.2.1. Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych w pozaszkolnych środowiskach młodzieżowych

4.2.2. Realizacja programów profilaktycznych w szkołach

4.2.3. Wspieranie akcji informacyjnych o mechanizmach i konsekwencjach uzależnień

4.2.4. Identyfikacja grup ryzyka – działania zapobiegawcze wśród grup zagrożonych uzależnieniami i dotkniętych uzależnieniem

4.2.5. Działania profilaktyczne skierowane do społeczności lokalnej

4.2.6. Psychoedukacja rodziców związana z rozpoznawaniem symptomów uzależnień oraz leczenia

4.2.7. Wspieranie organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką uzależnień

4.2.8. Szkolenia dla nauczycieli, pracowników pomocy społecznej i instytucji samorządowych dotyczące uzależnień

4.2.9. Wspieranie działań dotyczących zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, wypoczynku letniego i zimowego

- 4.2.10. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych i kółek zainteresowań dla dzieci i młodzieży w szkołach i poza nimi
- 4.2.11. Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla osób uzależnionych i współuzależnionych
- 4.2.12. Aktywna współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 4.2.13. Wspieranie działalności Klubu AA, klubu AL - ANON
- 4.2.14. Zaostrzanie kontroli w punktach sprzedaży alkoholu
- 4.3. *Pomoc medyczna dla uzależnionych i współuzależnionych*
  - 4.3.1. Zapewnienie możliwości leczenia
  - 4.3.2. Wzmacnianie efektów leczenia (rehabilitacja, grupy wsparcia)
  - 4.3.3. Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podejmowania leczenia
- 4.4. *Promowanie zdrowego stylu życia:*
  - 4.4.1. Edukacja eliminująca czynniki ryzyka lub zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu dzieci i młodzieży w środowisku społecznym

Cel strategiczny 5: Pomoc osobom i rodzinom zagrożonych ubóstwem, marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Metodą przeciwdziałania powstawaniu i rozszerzaniu się ubóstwa jest osiągnięcie możliwie najwyższego wzrostu produktu narodowego i wprowadzenie mechanizmów, które w warunkach prowadzenia aktywnej polityki społecznej zapewniałyby sprawiedliwy podział tego produktu.

Ważna jest skala poczynań lokalnych, zależnych w wielkiej mierze od inicjatywy samorządu terytorialnego i lokalnych i ponadlokalnych organizacji pozarządowych, a także aktywności obywatelskiej w organizacjach charytatywnych.

Strategia aktywnego przeciwdziałania ubóstwu musi stanowić integralny element polityki społeczno-gospodarczej państwa, samorządów i władz lokalnych

Problem: ubóstwo

5. Cel strategiczny: redukcja zjawiska ubóstwa – tworzenie zintegrowanych działań na rzecz przeciwdziałania zjawisku ubóstwa

Cele operacyjne oraz wskazanie działań:

5.1. Udzielanie doraźnej pomocy przez instytucje pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe

5.1.1. Świadczenia pieniężne dla osób i rodzin dotkniętych ubóstwem

5.1.2. Świadczenia niepieniężne: pomoc rzeczowa, zapewnienie posiłku i schronienia, usługi

5.1.3. Prowadzenie systematycznej i długotrwałej pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych ubóstwem

5.2. Zapobieganie skutkom ubóstwa

5.2.1. Tworzenie rynku pracy

5.2.2. Wspieranie organizowanie robót publicznych, prac interwencyjnych, staży zawodowych

5.2.3. Sprzyjanie tworzeniu warunków do powstawania nowych miejsc pracy

5.2.4. Wspieranie działań na rzecz ekonomicznego usamodzielnienia osób z problemem ubóstwa w rodzinach

5.2.5. Pomoc psychologiczna osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji ubóstwa

5.2.6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób ubogich

5.2.7. Podejmowanie działań na rzecz osób bezrobotnych, rodzin z dysfunkcjami, osób starszych i niepełnosprawnych w celu ograniczania rozpowszechnienia zjawiska ubóstwa

Cel strategiczny 6: Kształcenie kadry pracowników zajmujących się problemami społecznymi w celu zwiększania skuteczności działań pomocy społecznej.

Działania podejmowane przez instytucje pomocowe mające na celu redukcję negatywnych zjawisk życia społecznego, mimo znacznych środków finansowych przeznaczanych na ich realizację, często nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Wynikać to może z niedostatecznych kompetencji pracowników służb społecznych, braku współpracy między poszczególnymi jednostkami i instytucjami zajmującymi się działaniami pomocowymi. Często występującym zjawiskiem jest bierność klientów systemu pomocy społecznej i dziedziczenie jej w rodzinach z dysfunkcjami. Dlatego konieczne wydaje się podjęcie działań na rzecz poniesienia poziomu ich skuteczności.

Problem: niewystarczająca działalność instytucji pomocowych

6. Cel strategiczny: podniesienie skuteczności działań instytucji pomocowych

Cele operacyjne oraz wskazanie działań:

6.1. Aktywizacja świadczeniobiorców:

- 6.1.1. Wprowadzanie innowacyjnych metod pracy z długotrwałym świadczeniobiorcą
- 6.1.2. Tworzenie i realizacja programów pomocy prowadzących do usamodzielniania się podopiecznych
- 6.1.3. Wspieranie organizacji szkoleń zawodowych, staży zawodowych, warsztatów aktywizacji zawodowej czy zatrudnienia subsydiarnego
- 6.1.4. Wspieranie rozwoju wolontariatu – zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, a także osób bezrobotnych

6.2. Aktywizacja organizacji pozarządowych

- 6.2.1. Promowanie liderów lokalnych
- 6.2.2. Tworzenie programów współpracy z organizacjami pozarządowymi
- 6.2.3. Szkolenia dotyczące funkcjonowania organizacji pozarządowych oraz pozyskiwania środków zewnętrznych, zwłaszcza unijnych

6.3. Stworzenie odpowiednich warunków do podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników służb społecznych:

- 6.3.1. Analiza sytuacji i potrzeb służb społecznych w zakresie kształcenia i podnoszenia kwalifikacji zawodowych
- 6.3.2. Doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ze szczególnym naciskiem na pracę z tzw. „trudnym klientem”

6.3.3. Przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego wśród pracowników służb społecznych

6.3.4. Promocja kształcenia ustawicznego i podnoszenia kwalifikacji zawodowych służb społecznych gminy

6.3.5. Organizowanie integracyjnych warsztatów i szkoleń dla pracowników służb społecznych (pracowników socjalnych, członków GKRPA, kuratorów, funkcjonariuszy policji/ dzielnicowych, pedagogów szkolnych)

6.3.6. Powoływanie zespołów interdyscyplinarnych w celu podejmowania wspólnych działań służb społecznych na rzecz przeciwdziałania problemom społecznym

6.4. *Współpraca na rzecz osób i grup defaworyzowanych*

6.4.1. Wymiana informacji o formach pomocy świadczonej grupom defaworyzowanym,

6.4.2. Wymiana doświadczeń związanych z pracą z osobami marginalizowanymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym,

6.4.3. Wspólne organizowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji tej grupy,

6.4.4. Pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji projektów.

SYSTEM MONITOROWANIA, EWALUACJI ORAZ FINANSOWANIA STRATEGII

MONITOROWANIE I EWALUACJA

Skuteczność funkcjonowania przyjętej strategii zależy od jej monitoringu i ewaluacji oraz budowy programów celowych rozwijających przyjęte kierunki działań.

Monitoring i ewaluacja działań zawartych w strategii polega na poddaniu ich systematycznej ocenie oraz ewentualnej modyfikacji zawartych w nich kierunków działania. Modyfikacja może być konieczna z uwagi na zaistnienie zmian społecznych spowodowanych przez zmianę regulacji prawnych lub też narastanie poszczególnych problemów społecznych. Ponadto ewaluacja jest działalnością normatywną, ponieważ z jednej strony wykorzystuje istniejące normy, a z drugiej może przyczynić się do powstania nowych norm i procedur.

Podstawowym celem *monitorowania* jest dostarczenie wiarygodnych informacji przydatnych do oceny i ewentualnej modyfikacji podjętych działań. Inaczej mówiąc, monitorowanie służy ewaluacji strategii.

Ten ogólny cel znajduje konkretyzację w postaci pytań, udzielnie odpowiedzi na które może się przyczynić do oceny strategii, zarówno na poziomie celów, jak i doboru środków ich realizacji. Pytania te pogrupować można w trzy zasadnicze obszary zagadnień:

1. Zmiany w procesie realizowanej strategii - dostarczają one danych do oceny rozmiarów zmian w nasileniu i charakterze zjawiska, któremu chcemy zapobiegać, lepszego rozumienia jego struktury oraz mechanizmach jego rozwoju w warunkach lokalnych. Śledzenie zmian na mapie problemów (zarówno w sensie jakościowym jak i rozmieszczenia terytorialnego) powinny dostarczyć danych do oceny efektów podejmowanych działań, identyfikacji ewentualnych niepożądanych efektów ubocznych oraz umożliwić zaplanowanie modyfikacji.

2. Dynamika aktywności realizowanej strategii i zasobów wykorzystywanych w ramach strategii - konkretne działania związane z realizacją strategii oraz ewentualnych zmianach zachodzących w realizujących ją podmiotach.

3. Zmiany lokalnego kontekstu społecznego, ekonomicznego oraz odbioru podejmowanych działań - koncentruje się na całym otoczeniu środowiskowym oraz na percepcji strategii w społeczności lokalnej.

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby określenia wskaźników monitorowania, będzie przede wszystkim statystyka państwowa (dane GUS – Baza Danych Regionalnych). Ponadto, źródło informacji będą stanowiły dane instytucji i organizacji (publicznych i pozarządowych) uczestniczących w programach związanych z poszczególnymi celami strategii. Częstotliwość pomiaru, a także raporty wskaźników ustalane będą w zależności od ich kategorii (produkt, rezultat, oddziaływanie).

Wskaźnikami oceny monitorowania Strategii będą:

- wymierne ilości zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej dla funkcjonowania instytucji i organizacji ze sfery rozwiązywania problemów społecznych;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych i zagospodarowanych terenów na potrzeby osób niepełnosprawnych
- ilość uruchomionych działalności gospodarczych osób bezrobotnych oraz niepełnosprawnych
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych i długotrwale bezrobotnych
- ilość zrealizowanych inwestycji w ramach rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w tym ze środków unijnych
- wskaźniki tempa zagospodarowania terenu objętego realizacją strategii
- ilość osób skierowanych do pracy w ramach zatrudnienia socjalnego
- ilość osób objętych pomocą w placówkach wsparcia dziennego na terenie gminy
- ilość dzieci z rodzin ubogich objętych programem dożywiania
- liczba rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, którym skutecznie udzielono pomocy
- liczba osób uchronionych przed przemocą w rodzinie
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe (alkoholizm, narkomania)
- ilość zorganizowanych kampanii na rzecz profilaktyki antyalkoholowej i antynarkotykowej oraz liczba osób, do których dotarły materiały i ulotki informujące o zagrożeniu związanym z tą patologią w ramach systemu sieciowej pomocy

- liczba atrakcji (zajęć, imprez, itp.) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia
- liczba atrakcji (kulturalnych, sportowych, integracyjnych) organizowanych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Ewaluacja to ocena wartości programu lub projektu w oparciu o określone wcześniej kryteria. Działania ewaluacyjne mają służyć: poprawie efektywności i skuteczności interwencji publicznych, zwiększeniu przejrzystości oraz promowaniu działań podejmowanych przez instytucje publiczne, kształtowaniu kierunków działania sektora publicznego oraz poznawaniu mechanizmów funkcjonowania programów.

Kluczowe dla badania jest wspólne ustalenie zakresu kryteriów ewaluacyjnych, spośród których najważniejsze to:

- skuteczność – pozwala określić, czy osiągnięto zakładane cele
- efektywność – polega na porównaniu zaangażowanych zasobów z osiągnięciami na poziomie produktów, rezultatów lub oddziaływania programu
- trafność – pozwala ocenić zgodność celów programu z potrzebami sektora czy regionu
- użyteczność – polega na porównaniu potrzeb sektora z osiągnięciami danego programu
- trwałość – polega na określeniu trwałości efektów programu po zakończeniu jego finansowania

Na podstawie tych kryteriów osoby zajmujące się ewaluacją szukają informacji do analizy, a efektem tej pracy jest *raport ewaluacyjny*, którego wnioski i rekomendacje służą do refleksji nad programem. Ewaluacja jest rzeczywiście użyteczna, gdy jej wyniki zostaną wdrożone.

Nieodłącznym elementem skutecznego monitoringu i ewaluacji jest przede wszystkim *Zespół Wdrażający Strategię* – czuwający nad poszczególnymi etapami wdrażania programów strategii, monitorujący jej wprowadzanie, a także dokonujący oceny. Zespół taki powinien zostać powołany przez Wójta Obrzycka, a w jego skład mogą wejść: Burmistrza Miasta, jego zastępca, zastępca Wójta, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele Gminnej i Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele środowiska szkolnego i pedagogicznego, przedstawiciele służby zdrowia, radni i inni. Zespół zajmujący się wdrażaniem strategii powinien zbierać się przynajmniej raz w roku w celu dokonania

oceny realizacji poszczególnych celów i działań oraz przedstawienia ich do wiadomości wszystkich zainteresowanych stron.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII

Przewidziane źródła finansowania strategii to:

- środki własne samorządu
- środki z budżetu państwa
- środki innych partnerów przedsięwzięcia
- środki funduszy krajowych (np. Fundusz Ochrony Środowiska, PFRON)
- środki strukturalne Unii Europejskiej.

Możliwości zewnętrznego wsparcia finansowego rozwoju gminy zależą będą od następujących czynników:

- wielkości środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce
- zasady podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013.
- potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji
- zdolności przygotowania i realizacji konkretnych projektów dla Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko w sferze społecznej
- budowy partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania strategii
- rezerwy w budżecie miasta środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych.

W Unii Europejskiej pomoc stosowana jest w formie polityki strukturalnych. Polska jako członek Unii Europejskiej może korzystać z możliwości wspierania wysiłku lokalnych władz samorządowych na rzecz rozwoju społecznego m. in. z programów:

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój Zasobów Ludzkich” z Europejskiego Funduszu Społecznego

Inicjatywa Wspólnotowa EQUAL

Pozyskanie i skuteczne zarządzanie środkami Unii Europejskiej wymaga:

- dokładnej orientacji w problemach i potrzebach gospodarczo-społecznych gminy czy regionu
- współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego różnych szczebli oraz współpracy pomiędzy samorządem lokalnym a instytucjami i organizacjami pozarządowymi, (partnerstwo)
- systematycznego śledzenia ogłaszanych w programach Unii Europejskiej warunków dla poszczególnych projektów
- umiejętności przygotowania projektów, wypełniania wniosków podlegających procedurom unijnym
- umiejętności celowego wykorzystania środków budżetu lokalnego
- umiejętności skutecznego argumentowania i przekonania w procesie zwracania się o pomoc finansową
- włączenie realizacji projektów pomocowych w całość działań władz gminy, powiatu czy organizacji pozarządowych z terenu gminy.

Zagrożeniem dla pełnego wykorzystania środków pomocowych UE może być niedostatek środków budżetu gminy na montaż finansowy. Kluczowe znaczenie będzie miała zdolność gminy do generowania, planowania i prowadzenia projektów w ramach współpracy z UE oraz realizacji inicjatyw i inwestycji, spełniających unijne kryteria celowości i efektywności.

UWAGI KOŃCOWE

Rozwiązywanie problemów społecznych ma charakter długofalowy, dlatego też wyrażona w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych konstrukcja celów i zadań przeznaczonych do realizacji jest jak najbardziej celowa i uzasadniona. Zdiagnozowanie i wybór ww. priorytetów nie należy traktować statycznie. Zmieniające się uwarunkowania zarówno w skali kraju, jak też środowiska lokalnego mogą wymagać sformułowania nowych odpowiedzi i celów. Dlatego strategię należy traktować jako proces otwarty, poddawany okresowym weryfikacjom i aktualizacjom. Do tego celu niezbędne jest stałe monitorowanie przebiegu strategii.

Strategiczne cele w poszczególnych programach powinny być realizowane w oparciu o następujące zasady:

1. Zasadę pomocniczości

Gmina, jako władza, powinna koncentrować się na tych zadaniach, których nie można przekazać innym podmiotom i które muszą być wykonane przez sektor publiczny. Problemy społeczne objęte strategią w zdecydowanej większości nie będą mogły być bowiem rozwiązane przez samych obywateli do których kierowane są programy. Aby polityka społeczna była efektywna dla realizacji celów strategicznych powinien być wykorzystany potencjał organizacji pozarządowych.

2. Zasadę solidaryzmu

Pewne zadania i obowiązki powinny być rozłożone na wszystkich adresatów strategii – w szczególności obciążenia związane z zapewnieniem bezpieczeństwa rodzinie,

aktywizacją osób bezrobotnych, przeciwdziałanie uzależnieniom zwłaszcza wśród młodzieży oraz długotrwała choroba i niepełnosprawność.

3. Zasadę równości szans do świadczenia usług publicznych

Realizacja tej zasady zakłada otwartość do świadczeń i usług publicznych a tym samym, przeciwdziałania marginalizacji społecznej. Adresatom programu Gmina będzie udzielała wsparcia polegającego na uczestniczeniu w systemie świadczeń i usług publicznych, tj. do m.in.. kształcenia, ochrony zdrowia, zatrudnienia, mieszkania itp.

4. Zasadę współodpowiedzialności

Za kształt i realizację strategii odpowiadają wszyscy: władza publiczna, podmioty współpracujące tj. organizacje pozarządowe oraz adresaci poszczególnych programów tworzących strategię.

5. Zasadę ciągłości działania

Oznacza ona gwarantowanie trwałości i efektywności rozwiązań systemowych służących minimalizowaniu źródeł zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego. Istniejące rozwiązania prawne umożliwiają realizację tej zasady.

6. Zasadę jawności i przejrzystości działania

W myśl tej zasady każdy, nie tylko adresaci strategii, ma prawo do dostępu do informacji do bycia wysłuchanym, zapytanym. Gmina ma obowiązek umożliwić dostęp do informacji publicznej.

Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 110 ust 4 Ustawy o Pomocy Społecznej, ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii rozwiązywania problemów społecznych. W wykonaniu tej funkcji OPS m.in. powinien wyegzekwować każdego roku od realizatorów strategii materiały analityczne oraz dane z monitoringu i ewaluacji programów w celu dokonania oceny stopnia i efektywności ich realizacji przez radnych. Wyniki analiz będą pomocne w podejmowaniu decyzji w poszczególnych etapach realizacji strategii.

Gwarancją skuteczności realizacji priorytetowych celów poszczególnych programów tworzących gminną strategię rozwiązywania problemów społecznych jest trwałość i efektywność rozwiązań systemowych zapisanych w ustawie. Pozwolą one, bowiem, w istniejących uwarunkowaniach społeczno-gospodarczych Miasta Obrzycko i Gminy Obrzycko na stopniowe minimalizowanie źródeł wykluczenia społecznego, zagrożenia bezpieczeństwa socjalnego, a w przyszłości na wyeliminowanie tych zagrożeń.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

TABELA 1. STAN LUDNOŚCI W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO W LATACH 2000 – 2008.	34
TABELA 2. RUCH NATURALNY W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – URODZENIA ŻYWE W LATACH 2000 – 2008.	34
TABELA 3. RUCH NATURALNY W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – ZGONY W LATACH 2000 – 2008.	35
TABELA 4. RUCH NATURALNY W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – PRZYROST NATURALNY W LATACH 2000 – 2008.....	35
TABELA 5. LICZBA ZAWIERANYCH MAŁŻEŃSTW W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 2000 – 2008.	36
TABELA 6. UDZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU W % LUDNOŚCI OGÓŁEM W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 2002 – 2008.	36
TABELA 7. WSKAŹNIKI MODUŁU GMINNEGO W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 2002 – 2008.	37
TABELA 8. MIGRACJE NA POBYT STAŁY WG TYPU I KIERUNKÓW W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 2000 – 2008.	38
TABELA 9. PRZEDSZKOLA W MIEŚCIE OBRZYCKO – W LATACH 2000 – 2008.	39
TABELA 10. PRZEDSZKOLA W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – ODDZIAŁY PRZEDSZKOLNE PRZY SZKOŁACH PODSTAWOWYCH – W LATACH 2000 – 2008.	39
TABELA 11. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE W MIEŚCIE OBRZYCKO – W LATACH 2000 – 2008.	40
TABELA 12. SZKOLNICTWO GIMNAZJALNE W MIEŚCIE OBRZYCKO – W LATACH 2000 – 2008.	41
TABELA 13. PLACÓWKI BIBLIOTECZNE W GMINIE OBRZYCKO W LATACH 2000 – 2008.	41
TABELA 14. BIBLIOTEKI – WSKAŹNIKI Z LAT 2000 – 2008.	42
TABELA 15. ZATRUDNIENIE W OŚRODKU POMOCY SPOŁECZNEJ W OBRZYCKU, LATA 2006 – 2008.	43
TABELA 16. PUNKTY SPRZEDAŻY ALKOHOLU W MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	46

TABELA 17. PROFILAKTYKA SZKOLNA I ŚRODOWISKOWA W MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	48
TABELA 18. PROFILAKTYKA SZKOLNA I ŚRODOWISKOWA W GMINIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.....	48
TABELA 19. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON W MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 1999 – 2008.....	49
TABELA 20. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ZAREJESTROWANE W REJESTRZE REGON W GMINIE OBRZYCKO – LATA 1999 – 2008.....	50
TABELA 21. PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – W LATACH 2000 – 2007.....	51
TABELA 22. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH Z GMINY OBRZYCKO I MIASTA OBRZYCKO– W LATACH 2003 – 2008.....	51
TABELA 23. UDZIAŁ BEZROBOTNYCH ZAREJESTROWANYCH W LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO – LATA 2003 – 2008.	52
TABELA 24. LICZBA RODZIN EMERYTÓW I RENCISTÓW OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	67
TABELA 25. LICZBA RODZIN NIEPEŁNYCH OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	70
TABELA 26. LICZBA RODZIN NIEPEŁNYCH OTRZYMUJĄCYCH POMOC Z TYTUŁU BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	70
TABELA 27. LICZBA RODZIN WIELODZIETNYCH OTRZYMUJĄCYCH POMOC Z TYTUŁU BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.....	70
TABELA 28. LICZBA RODZIN WIELODZIETNYCH OTRZYMUJĄCYCH POMOC Z TYTUŁU POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	71
TABELA 29. LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W GMINIE OBRZYCKO I MIEŚCIE OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	82
TABELA 30. LICZBA OSÓB I RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ SPOŁECZNĄ W GMINIE I MIEŚCIE PRZEZ OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W OBRZYCKU, LATA 2006 – 2008.	83
TABELA 31. LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE W RAMACH ZADAŃ ZLECONYCH GMINOM – GMINA I MIASTO OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	83
TABELA 32. ŚWIADCZENIA UDZIELONE W RAMACH ZADAŃ WŁASNYCH GMIN – GMINA I MIASTO OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	84
WYKRES 1. PRZYCZYNY PRZYZNANIA POMOCY PRZEZ OPS – GMINA OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	44
WYKRES 2. PRZYCZYNY PRZYZNANIA POMOCY PRZEZ OPS – MIASTO OBRZYCKO, LATA 2006 – 2008.	45
WYKRES 3. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU BEZROBOCIA (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	53
WYKRES 4. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).....	54

WYKRES 5. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH KOBIET W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).....	55
WYKRES 6. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH ZAMIESZKAŁYCH NA WSI W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).....	56
WYKRES 7. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH DO 25 ROKU ŻYCIA W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).....	57
WYKRES 8. LICZBA ZAREJESTROWANYCH DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).....	58
WYKRES 9. LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W MIEŚCIE OBRZYCKO I GMINIE OBRZYCKO, MAJ 2008 – LIPIEC 2009 (DANE PUP SZAMOTUŁY).	59
WYKRES 10. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU UBÓSTWA (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	63
WYKRES 11. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.....	65
WYKRES 12. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z POWODU DŁUGOTRWALEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	66
WYKRES 13. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH ORAZ PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	69
WYKRES 14. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU POTRZEBY OCHRONY MACIERZYŃSTWA (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.....	69
WYKRES 15. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU PRZEMOCY W RODZINIE (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.....	71
WYKRES 16. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU ALKOHOLIZMU (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	76
WYKRES 17. POMOC UDZIELANA PRZEZ OPS W OBRZYCKU Z TYTUŁU BEZDOMNOŚCI (LICZBA RODZIN) W LATACH 2006 – 2008.	81